A micro-study of Greek Female Immigrants to NZ in the 60s

An Oral History Project

Interview Transcript

Interviewee: *Maria Pervolianaki - Fragoulaki*

Interviewers*: Athina Tsoulis, Evangelia Papoutsaki*

Date*:*

Location: *Gerani, Crete, Greece*

Additional material:

Bio details/consent forms/photos/other supporting documentation/transcript of interview

Transcription by Ilias Pavlidis

(**ΑΘ**: Athina Tsoulis, **Μα**: Maria Pervolianakis, **Ευα**: Evangelia Papoutsaki)

Μα:...τον πατέρα μου να κοιτάει στο αεροπλάνο....τραγικό...

Αθ:...δεν σε ήθελε να φύγεις....

Μα:...πιο πολύ, ναι..από δω έφυγα γιατί είχα το κουράγιο του εντάξει, πάω στην Αθήνα, αλλά από ..στο αεροπλάνο...

Αθ:....όταν μπήκες στο αεροπλάνο, you realised...you realised what was...

Μα:...κι εκείνα τα χρόνια να βλέπεις τον πα...και ο πατέρας μου δεν ήτανε γέρος, εγώ...εμείς τους βλέπαμε, όταν είσαι 20 χρονών βλέπεις το σαραντάρη γέρο, αυτό λέω στα παιδιά μου, εσείς τώρα μας βλέπετε γέρους, έτσι ήτανε και οι γονείς μου στα 40, αλλά εγώ τον έβλεπα γέρο, κουρασμένο, και κοίταζε στο αεροπλάνο και ήτανε χαμένος...

Αθ:...μ...και τι σου είπε πριν έφυγες, σου είπε τίποτα;

Μα:...μετά στο αεροπλάνο, εντάξει, όταν είσαι νέος πάλι με τις κοπέλες, το ξεπερνάς, μπήκαμε στο αεροπλάνο όλες μαζί, εντάξει, πήγαμε, κατεβήκαμε στο Γουέλλινγκτον τότε...

Αθ:....μ...και πώς ήτανε το trip, e..o...

Μα:...ε, τότε θα ήτανε τριήμερο...

Αθ:...3 μέρες...

Μα:...δεν είναι όπως τώρα...

Αθ:..ναι...

Ευα:...πήγατε μέσω...

Μα:...όλα αυτά ήτανε τώρα, αυτό τώρα που λέω δεν ξέρω αν...ήτανε, δεν πληρώσαμε εμείς, τώρα, ίσως τα κράτη είχανε κάποια συμφωνία, λένε τώρα, τα λένε, εγώ δεν ξέρω, εμένα δεν με υποχρέωσε κανένας να φύγω, κι ούτε αισθάνομαι άσχημα, ήθελα κι έφυγα, λένε τώρα ότι μας πουλήσανε, δεν ξέρω στις συναλλαγές τι κάνανε, λένε ανά κεφάλι παίρνανε τόσα χρήματα, ίσως...θα 'ναι αλήθεια; δεν ξέρω....

Αθ:...μπορεί να ήτανε commision...

Μα:...com..ναι κάτι, τέλος πάντων, αυτά δεν με ...

Αθ:...commision κάτι, like that...

Μα:...εμένα δεν με, ούτε το σκέφτομαι κι ούτε θέλω κι ούτε με ενδι...εγώ ήθελα, δεν με είπανε με το ζόρι, "έλα να σε πάρουμε"...

Αθ:..ναι...ναι...

Μα:...εντάξει..ναι...μάλλον γιατί σταματήσαμε τότε Πακιστάν, ήτανε, το Καράτσι, ναι...χα...ναι...άλλα ιστορία κι εκεί, και μείναμε φαίνεται, μείναμε ώρες, μέρα, και θυμάμαι που μας βάζανε δύο δύο κοπέλες να μπούμε στα...στο δωμάτιο και μετά να κάνουμε το ντουζ, κι ήτανε τότε, όλοι με τα, με τα guns εκεί στο Καράτσι και ξέρεις εμείς δεν είχαμε ξαναδεί άλλη ράτσα, έτσι μαύρους και αυτά, τώρα προς Θεού...

Αθ:...ναι...

Μα:...και ήμουνα με..χα...με μια φίλη μου από τα Χανιά, αργότερα γίναμε φίλες πάρα πολύ καλή, ήτανε όπως κι εμένα κι έτσι...και...της λέω "θα 'σαι εδώ στην πόρτα, αφού γελούσαμε πάντα, να βλέπεις, να μπω μέσα στο μπάνιο...χα..., ε τότε, τόσο ξέραμε, ναι φοβόσ...τόσο πολύ φοβόμαστε και πώς πώς φύγαμε και πήγαμε σε μια...δεν ξέρω, που βρήκαμε το κουράγιο, όλοι, όλες...

Αθ:...ναι...

Μα:...το βρήκαμε, τέλος πάντων, ε και μετά από το Καράτσι τώρα θα περάσαμε κι από άλλες χώρες, δεν θυμάμαι...

Αθ:..και το ντουζ ήξερες πώς να το βολέψεις; το ντουζ...

Μα:...ναι, γιατί στην Αθήνα, αφού μέναμε και σε hotel ...

Αθ:..α..ναι...ναι...

Μα:...και στη σχολή μετά, μέσα στο...ναι...ναι...ναι...ναι...ε...

Αθ:...και το αεροπλάνο πώς..how did you fing flying, because if you....

Μα:...μα μας, είχαμε άνθρωπο που μας πήρανε, μας βάλανε, ξέραμε πού θα πάμε, ας πούμε, δεν ήμαστε, δεν ξέρω αν ήτανε, δεν θα ήτανε μόνο οι κοπέλες, θα ήτανε και κάποιος προϊστάμενος, δεν θυμάμαι τώρα εκεί...

Αθ:...so, you weren't scared, going on a plane, this would be...

Μα:...oh...no...no...

Αθ:...you liked it?

Μα:...και δεν είχα ξαναμπεί, όχι...δεν, ε..ίσως όταν είσαι νέος δεν φοβάσαι, έτσι δεν είναι...

Αθ:...ε....μερικοί φοβούνται...χα...

Μα:...ε μα δεν σκέφτηκα και τώρα δεν το σκέφτομαι, τώρα φοβάμαι εδώ στο πλοίο δεν μπαίνω...δηλαδή δεν μπαίνω, έχω να μπω 15 χρόνια...

Αθ:..ναι...

Μα:...γιατί πάντα που φεύγουμε και ερχόμαστε εμείς πάντα βιαζόμαστε, δεν έχουμε το χρόνο, πάμε στο αεροπλάνο, το αεροδρόμιο και φεύγουμε, να...και έτσι, ναι...

Αθ:...και σταμάτησες στο Καράτσι και πού αλλού;

Μα:...ναι αλλά δεν θυμάμαι....δεν θυμάμαι...

Αθ:..α.α...

Ευα:...στην Αυστραλία δεν πήγατε;

Μα:...δεν θυμάμαι...

Αθ:...μ...

Μα:...πρέπει να κάναμε κι άλλη στάση γιατί τότε δεν ήτανε όπως τώρα, τώρα πας Αθήνα – Σιγκαπούρη – Όκλαντ, Αθήνα – Μπανγκόγκ – Όκλαντ, τότε ίσως μείναμε...δεν θυμάμαι τώρα, ναι..

Αθ:..και όταν φτάσατε στην Νέα Ζηλανδία, στο Γουέλλινγκτον ήτανε;

Μα:...μ..μ...

Αθ:...ναι...και βγήκες από το αεροπλάνο..πώς...τι σου είπανε...

Μα:...ήμαστε όλες οι κοπέλες, όλες οι κοπέλες μαζί, ήτανε κάποιοι Έλληνες και ήτανε και του Προξενείου, ε, και με τα ονόματα άλλες μείνανε Γουέλλινγκτον, άλλες πήγανε south στο south island, άλλες πήγανε Όκλαντ, ε...

Αθ:..και εσύ...

Μα:...τώρα...και δεν θυμάμαι, θα 'τανε, τώρα δεν θυμάμαι, κάποιος θα μας πήρε και μας πήγε στο Όκλαντ, μες στο τρένο, κι ήμουνα εγώ με μια κοπέλα από το Ηράκλειο, από το Λασίθι, από το Καστέλι Φουρνής, η Λίτσα που ήμαστε μετά γίναμε κουμπάρες, φίλοι κι αυτά...

Ευα:...Ευαγγελία...Λίτσα...

Μα:...Ευαγγελία Οικονομάκη ήτανε το πατρικό της, ναι...ε, και δεν μας πήγανε όλες μαζί, εμάς μας πήγανε, α, ψέματα δεν πήγα στο Όκλαντ, πήγα στο Χάμιλτον εγώ, εκεί μας πήγανε εμένα και την Ευαγγελία, Λίτσα τη λέμε τώρα, και μας πήραν πάλι από το τρένο, ε, άγνωστοι και μας πήγανε εκεί που θα μέναμε, τώρα, τι καταλαβαίναμε, δεν θυ...δεν καταλαβαίναμε..

Αθ:..α...

Μα:...αλλά ίσως μας είχανε πει, μας είχανε..."θα σας πάν, θα σας βάλουν στις δουλειές σας"ίσως...δεν είχαμε το άγχος πού θα βρεθούμε χωρίς δουλειά και χωρίς σπίτι, αυτά οπωσδήποτε μας τα είχανε πει, ε, και πήγαμε εκεί πέρα και...ξεκουραστήκαμε μου φαίνεται μία μέρα, μετά μας πήρανε, μας πήγανε στο hotel που θα δουλεύαμε, ε, και από τότε άρχισε η ρουτίνα της ζωής, ε, με κλάματα και τέτοια βέβαια, ε, και να μην ξέρεις και την γλώσσα, και να κάθεσαι εκεί τώρα σε ένα τραπέζι, όλο το προσωπικό που τρώγαμε, και να ακούς να μιλάνε και να μην μιλάς, και...χα...για αυτό τώρα εγώ όταν βρεθώ σε περιβάλλον, δεν θέλω να μιλάω ελληνικά, μπροστά στους ξένους, λυπάμαι γιατί ξέρω τι πέρασα εγώ,κι όταν είχαμε τα take aways αργότερα, έλεγα στον Αντρέα "όταν έχουμε πελάτες, δεν θέλω, ό,τι κι να είναι, θα περιμένεις, μην μου μιλήσεις ελληνικά", αλλά έλα που αυτός μίλαγε, γιατί, πρώτα από όλα δεν είναι ωραίο, δεν ξέρεις τι σκέφτεται ο πελάτης και από τον πελάτη ζεις, και...γιατί να δίνουμε και δικαίωμα...

Ευα:...είναι που είχατε την εμπειρία...

Μα:...γιατί να δίνουμε...ναι...ε..είναι μεγάλες ιστορίες που έχουμε ακούσει, εμείς εκεί ήμαστε λίγοι και δεν μας κακοκοιτάζανε και πολύ, αλλά έχω ακούσει για την Αυστραλία, που ήτανε πολλοί, στη Μελβούρνη, Έλληνες, εμένα κάποτε ήρθε στο πρώτο μας take aways, ένας που ήτανε χασάπης και

δούλευε στο απέναντι μαγαζί και μου λέει "because of you foreigners, έτσι, I don't have work in Australia and I'm here", ε...

Ευα:...he was an Australian?

Μα:...ναι...γιατί άκου να σου πω, οι Έλληνες δουλέψανε και 1 και 2 και 3 jobs, αυτά τα ξέρετε, δεν δουλεύαμε μια δουλειά, αφού πήγαμε για ένα σκοπό, δεν είχαμε τίποτα, έπρεπε κάτι να κάνουμε, ε, ναι, και τώρα αυτοί κάνουν blame εμάς, ότι τους πήραμε τις δουλειές, εγώ πίστευα ότι όταν έχεις τα χέρια και την όρεξη έβρισκ...εκείνα τα χρόνια, τέλος πάντων, εγώ όμως λέω "εγώ είμαι, δουλειά μου, το μαγαζί μου, εγώ πάλι έτσι," play cool, και δεν έλεγα, και έτσι, ξέρεις, το παίρνω έτσι και λέω "εντάξει, δουλειά έχει για όλους", τι να του έλεγα τώρα και εγώ, δηλαδή, έβλεπες πετούσανε τις κουβέντες, αλλά ε, τι είχα ακούσει για την Αυστραλία, ίσως το ξέρεις, ε...στις αρχές που πηγαίνανε οι άνθρωποι δεν μιλούσανε αγγλικά, αλλά και αργότερα δεν προσπαθήσανε να μάθουνε αγγλικά. Ένας γείτονάς μου ήτανε εδώ, πολύ πιο μεγάλος από εμένα, εγώ έφυγα Μάρτη αυτός έφυγε Μάιο, στην Μελβούρνη, ήτανε αυτός 40. Ποτέ δεν έμαθε να μιλάει...

Αθ:...μ...

Μα:...κι όταν περπατάς στον δρόμο και είναι 100-200-1000 Έλληνες, ακούς και φωνάζουνε όλο ελληνικά, ε, μαι και οι ξένοι στον τόπο τους νευριάζουνε, εγώ το, εγώ το, εγώ το σέβομαι αυτό, δεν μου αρέσει, είναι τώρα όπως εγώ που κάθομαι εδώ και είναι όλο Βούλγαροι, και τους ακούω και νευριάζω. Ναι έγινα, εδώ έγινα, ρατσίστρια, ενώ δεν ήμουνα, γιατί αυτοί δεν σέβονται..

Αθ:...ναι, I mean, στην Αυστραλία όταν πήγα, πήγανε ο κόσμος, ήτανε πιο μεγάλοι, δεν ήτανε 19 χρονών, ήρθαντε 35-36...

Μα:...μα αφού...μα αφού σου ...

Αθ:...και ήταν δύσκολο να μάθουνε....εγγλέζικα...

Μα:...ναι! Μα το καταλαβαίνω εγώ, εγώ το καταλαβαίνω, γιατί εγώ, η εμπειρία η δική μου ήτανε ότι εγώ πέρασα αυτό που πέρασα εκεί στο μικρό dinning room εκείνα τα χρόνια...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...και....ίσως είναι έτσι ο χαρακτήρας μου...ίσως τα πολύ....

Αθ:...ναι, το καταλαβαίνω...ναι...

Μα:...τα πολυκοιτάζω λίγο, κακώς, ναι, εντάξει, αφού είναι έτσι τι κάνω...

Αθ:..ναι εντάξει, είναι...

Μα:...ναι...

Αθ:..ναι...και δεν, δεν μπόραγες να μιλήσεις...

Μα:...ε, ναι, δεν μπορούσαμε να μιλήσουμε αλλά ήμαστε δύο Ελληνίδες και αργότερα γνωρίσαμε και άλλες δύο από τη Λήμνο, δούλευαν και αυτές σε ένα hostel εκεί, πήγαμε κάποτε σε ένα φαμακείο να πάρουμε κάτι, δεν θυμάμαι τώρα, και...ε, είπαμε ότι ήμαστε Greek, τώρα πώς το είπαμε δεν ξέρω, και λέει αυτός "α, είναι, τότε δεν καταλαβαίναμε, είπε το όνομα, είναι η Καίτη και η Λίτσα", και λέειη τώρα κουμπάρα μου, λέει "α, εγώ είμαι η Λίτσα", λέει "μια άλλη Λίτσα"...

Αθ:..χα...χα...

Μα:...και μας δώσανε τη διεύθυνση και πηγαίνουμε και τις βρήκαμε, ναι, εκεί στην ίδια πολιτεία...

Ευα:...τη Λίτσα τη Νιονάκη, από τα Χα..από το Ηράκλειο, και στο Χάμιλτον ήτανε κι αυτή, ...

Αθ:...ναι, και δεν ήτανε....

Ευα:....Ευαγγελία...

Μα:...η Λίτσα η Νιονάκη, τώρα είναι Νιονάκη, τότε ήτανε Ευαγγελία Οικονομάκη...

Ευα:...αυτήν τη Λίτσα...γνωρίζονται...

Αθ:...ναι...ναι...is that the one who didn't enjoy Hamilton, she left...

Μα:...με ποιο γνωρίζονται;

Ευα:..no, the one who did in my hometown, outside..

Αθ:...ah...

Μα:...με ποιο γνωρίζονται;

Ευα:...με εσάς...γνωρί...γιατί μας είπε ότι.....

Μα:...α..πήγαμε μαζί...δουλέψαμε μαζί, μετά γίναμε κουμπ...μας, μας πάντρεψε η Λίτσα, βάφτισε το παιδί μου το μεγάλο, ε...πήραμε τα σπίτια μας, είχα πάρει εγώ πρώτα ένα σπίτι που τώρα το έχω εγώ,

και πήρε απέναντι αυτή, τα παιδιά μας μεγαλώσανε σαν αδέρφια,...και τώρα ζει κι αυτή, τώρα εδώ στο Ηράκλειο...

Αθ:...α...και εκεί στο Χάμιλτον ήτανε το Imperial Hotel, πώς το...

Μα:...Commercial Hotel...

Αθ:...Commercial Hotel...

Μα:...τώρα υπάρχει Hotel, αλλά είναι τόσα χρόνια, ναι...ναι...

Αθ:...και τι δουλειά έκανες εκεί;

Μα:...στην κουζ...στα πιάτα, η πιο εύκολη δουλειά, για μας ήτανε ευλογία...

Αθ:...χα..χα...

Μα:...ναι..ναι, δεν με..εμένα δεν με φόβιζε η δουλειά, αλλά δεν μπορούσαμε και να πάμε να είμαστε σερβιτόρες ή ...αφού δεν ξέραμε να μιλάμε...αλλά εμένα έτσι, μ' άρεσε, 2 χρόνια, κάτσαμε, έπρεπε να καθίσουμε 2 χρόνια, ε...εμείς τα καθίσαμε, και μετά φύγαμε και πήγαμε σε άλλες δουλειές γιατί, έλεγε ότι έχεις μία υποχρέωση, αφού σε φέρανε δωρεάν, να δουλέψεις, τώρα, πληρωνόμαστε κανονικά, παίρ...πληρώναμε τους φόρους μας, δεν είχαμε..α..ναι...

Αθ:...και πόσα λεφτά έπαιρνες, θυμάσαι;

Μα:..ναι, τότε παίρναμε, τότε ήτανε στην Νέα Ζηλανδία το, η στερλίνα, το αγγλικό νόμισμα, και εί...ήταν πάρα πολύ καλά, παίρναμε την βδομάδα, 8.5 λίρες,ναι...μας κάνανε κράτηση για τον ύπνο, για το φαγητό, παίρναμε στο χέρι 8.5, που ήτανε πολλά λεφτά...

Αθ:...μ...

Μα:...για τότε. Το μήνα γινότανε 32. Εγώ, τότε δεν μπορούσαμε να στείλουμε λεφτά, δεν μας το επέτρεπαν και λογικό, γιατί αν βγάζανε όλοι τα χρήματα, η Νέα Ζηλανδία, αν καθότανε και στο χρυσάφι, τότε ήτανε χρυσά χρόνια, θα άδειαζε. Ε εγώ, το ξέρω, καλά το κάνανε, αλλά εμείς στέλναμε στο γράμμα...

Αθ:...α...τα βάζατε...

Μα:...εγώ όπως τα έπαιρνα, ενάμιση χρόνο, 32 έπαιρνα το μήνα, τα 30 ερχότανε εδώ..

Αθ:...α...

Μα:...όχι που μου τα ζητούσανε, ο πατέρας μου κάθε φορά παιδί μου, μην στέλνεις, αλλά αφού ήξερα τις καταστάσεις, ε, αυτή ήταν η επιθυμία, να μπορώ να βοηθήσω λίγο, λέω να βοηθήσω τους γονείς μου, να βοηθηθώ κι εγώ, κι αργότερα, ναι...

Αθ:..και είχες άλλη αδερφή μικρότερη που ήταν να παντρευτεί...

Μα:...εμένα..εγώ...ήμουνα η δεύτερη, ήτανε ο αδερφός μου και η αδερφή μου πιο μικρά παιδάκια, όταν ήτανε στο σχολείο ακόμα αυτά, ήτανε μι...ναι...ναι...ναι...

Αθ:..και για πόσα χρόνια έστειλες λεφτά πίσω;

Μα:...ε...μέχρι που παντρεύτηκα...χα...

Αθ:...2 χρόνια; 3;

Μα:...ενάμ...όχι, εγώ έφυγα το Μάρτιο του '63 και ο Αντρέας ήρθε τον Οκτώβριο του '64...

Αθ:..όταν ήσουνα ακόμη στο Commercial Hotel...

Μα:...ε, ενάμιση χρόνο...ναι..ναι, εκεί δούλευα, ναι..ε, μετά που ήρθε ο Αντρέας, έπρεπε να σκεφτούμε εμ..τους εαυτούς μας και εντάξει στέλναμε στους γονείς μας μετά, είχαμε 2 γονείς, τον πεθερό μου και...στις γιορτές, αυτά...

Αθ:..ναι....και, so, τώρα ήσουνα σε μια άλλη χώρα και δεν είχες τη..οι γονείς σου, οι άνθρωποι που σε ξέρανε,και είχες την ελευθερία σου...

Μα:...αχ...

Αθ:..πώς ήτανε αυτό;

Μα:...αχ, τα γενέθλιά μου...πωπω...θέλανε να μου κάνουνε στα 21 suprise party, αλλά επειδή με ήξερε η Λίτσα, ότι ήμουνα πολύ έτσι ευαίσθητος και ..μου λέει "θα σου πω κάτι, αλλά δεν θα το πεις" γιατί εγώ ίσως δεν το άντεχα, "ετοιμάζονται να σου κάνουνε suprise party", τα 21 όπως ξέρετε...και...εντάξει, δεν το ήξερα, το ήξερα δεν το ήξερα, εντάξει, ε..ήμουνα προετοιμασμένη, ε..όλο το προσωπικό μου έκανε το twenty first εκεί, ναι ήταν συγκινητικό, αλλά ευτυχώς που το ήξερα..

Αθ:..ναι..όμως εσύ έκανες τίποτε με την ελευθερία σου; ελευθερία, freedom, γιατί τώρα δεν είχες...

Μα:...όχι, όχι, μα δεν...δεν ήμουνα κι εδώ πιεσμένη, δηλαδή, ό,τι ό,τι ήτανε γύρω, το έπαιρνα, δηλαδή όταν φέρνανε στο χωριό τότε σινεμά, ξέρεις movies, ε...πηγαίναμε, όταν ήτανε κάτι στα Χανιά, ένα

θέατρο, που επιτρεπότανε να πάμε, πηγαίναμε, δεν ήμαστε πολύ κλεισμένοι, αλλά ήταν τότε έτσι όλη η κοινωνία..

Αθ:..ναι...

Μα:...όχι, εκεί που πήγα εγώ, δεν, δεν άρχισα να βγαίνω να πηγαίνω σε χορούς και τέτοια, ζούσα...ας πούμε, πήραμε πρώτα από όλα ποδήλατο, ένα εγώ κι ένα η φίλη μου, και πηγαίναμε, έτσι μακριά, πηγαίναμε για μπάνιο, ε, δηλαδή, αρχίσαμε και μπαίναμε εκεί, αλλά εγώ σε χορούς και τέτοια, δεν....

Αθ:...could you have done that in the village? Going on a bike and going away with your girlfriend...

Μα:...ε..ξέραμε, είχαμε μάθει ποδήλατο, δεν είχαμε δικό μας, αλλά ξέραμε κι αφού πήγαμε εκεί, το πήραμε, ήταν το πρώτο μεταφορικό μέσο...

Αθ:...χα...ναι...καταλαβαίνω ότι δεν θα είχες τα λεφτά να πάρεις ποδήλατο...

Μα:...εδώ όχι...όχι...

Αθ:....όμως..

Μα:...μα δεν ήτανε και...

Αθηνά...but...but...

Μα:...fashion μια κοπέλα...

Αθ:..no..no...όχι αυτό, δεν είναι αυτό, είναι ότι δύο κοπέλες μπορούσαν να πάνε away without parents or brother or somebody to look after them and stay away a night and come back, would you have that freedom?

Μα:...εμείς, δεν φεύγαμε, πέρα από τους συγγενείς που πηγαίναμε, τώρα άλλες κοπέλες που είχανε πιο πολύ χρήμα, δεν ξέρω αν πηγαίνανε, οι κοπέλες που πηγαίνανε σε πανεπιστήμια και αυτά, φεύγανε οπωσδήποτε, εγώ ξέρω το περιβάλλον το δικό μας, αλλά και εκεί που πήγαμε, δεν πήγαμε να τρέξουμε και...ναι, δηλαδή, και εκεί που πήγα δεν σκέφτηκα ότι "α, τώρα θα πάω και θα παντρευτώ και θα κάν..", δεν, δεν ήτανε στο...γιατί πολλές κοπέλες, δεν είναι κακό, μόλις πήγανε, μπερδευτήκανε, παντρευτήκανε, αλλά από όλες τις κοπέλες τουλάχιστον που ξέρω εγώ, καμιά δεν ξετέλεψε, όλες χωρίσανε, ναι...τώρα στο Όκλαντ εγώ, η τελευταία που δεν είχε χωρίσει με Νεοζηλανδό, ήτανε μία φίλη μου, δεν θέλω τώρα να πω όνομα, και χώρισε κι αυτή τώρα που μεγαλώσανε...

Αθ:..α....

Ευα:....παντρευτήκανε δηλαδή Νεοζηλανδούς που συναντήσανε όταν έφτασαν..

Μα:...ξέρεις, δεν...δεν μπορούσαμε, δεν, δεν ήμαστε ίδια πάστα, δεν...άστα τα παιδιά μας τώρα είναι αλλιώς, αλλά όταν φύγεις από δω, από το χωριό, και πας εκεί είναι διαφορετικά...

Ευα:....α...και ξέρατε δηλαδή...

Μα:...δηλαδή, το excitement είναι εντάξει, εντάξει, αλλά μετά το culture, συνήθως δεν μπορείς...να τώρα, παραδείγμ...πες ότι πέθανε μιας κοπέλας ο πατέρας τότε, και έκλαιγε και φορούσε μαύρα, ε, εντάξει, λέει άντρας "κλαίει μια μέρα, δυο μέρες, πέντε μέρες", κατάλαβες; ενώ ο Έλληνας σε καταλαβαίνει γιατί είμαστε από την ίδια...κι εσύ είσαι παντρεμένη με Άγγλο...και ξέρ...άλλα, εμένα ο γιος μου, που είναι παντρεμένος με την Αγγλίδα, έχουνε άλλα και καμιά φορά λέει ο γιος μου "ε, mum, εσύ γιατί λέει, δεν κουράζεσαι, και οι μεγάλες γυναίκες εκεί κουρά...", εκεί οι Αγγλίδες δεν είχανε τη ζωή που είχαμε εμείς, τη ζωή τους ήτανε όπως εσάς, παραμυθένια, ενώ εμείς είχαμε μάθει στην σκληρή ζωή, και τώρα και την καλή ζωή μπορούμε και την κακή μπορούμε, εκεί είναι η διαφορά, όχι ότι είναι κακοί άνθρωποι, οι άνθρωποι είναι όλοι καλοί...

Αθ:....ναι...ναι...

Μα:...αλλά πώς μπορείς να συμβιβαστείς με κάποιον ας πούμε που εντελώς αντίθετα, δεν φταίνε οι άνθρωποι, και οι κοπέλες πήγανε εκεί και νομίζανε κι αυτές ότι μια καλύτερη ζωή...μ...έχουνε χωρίσει πάρα πολλές στο Όκλαντ, που ξέρω τουλάχιστον εγώ, ναι...

Αθ:...so....

Μα:...όχι, ότι δεν χωρίζουνε κι οι Έλληνες, ειδικά τώρα εδώ πέρα παιδιά είναι....ναι...

Αθ:....ναι...ναι...ναι...σε αυτά τα χρόνια δεν χωρίζανε...

Μα:...ναι...

Αθ:...so, πώς έγινε που παντρεύτηκες;

Μα:...ναι...και..ήρθε ο πεθερός μου τότε και λέει στον πατέρα μου ότι ο Αντρέας θέλει να παντρευτεί την Μαρίκα, Μαρίκα με λέγανε τότε, ε, και μου το γράφουνε οι γονείς μου, το σκέφτηκα πολλές μέρες, γιατί ήθελα να γυρίσω...

Αθ:.....α...

Μα:...έτσι ήτανε το plan, δύο χρόνια, το σκέφτηκα, το σκέφτηκα, το σκέφτηκα, κι ύστερα λέω "εντάξει, ξέρω τον άνθρωπο, ξέρω τους ανθρώπους, εντάξει", και τι να ήμουνα, να ήμουνα κι εκεί μόνη μου, έβλεπα, ας πούμε ότι δεν θα γυρνούσα στο near future, και εντάξει..ναι...

Αθ:....τον ήξερες από μικρόν...

Μα:...ναι, ναι, τον ήξερα, μαζί δουλεύαμε, ναι...ναι..ναι, ήμαστε έτσι φίλοι, μιλούσαμε, ναι, ναι...ναι, αλλά όχι ότι ήμαστε ερωτευμένοι.....

Αθ:...ναι...ναι...ναι...

Μα:...όχι ότι είναι κακό, απλά δεν ...ίσως και αυτός δεν, δεν με σκεφτόταν τότε ίσως κι εγώ, ξέρεις, κάποτε κοιτάζεις από δω, από δω, συγνώμη, όχι, όχι, το άλλο, χα...χα...α, ναι...

Αθ:...εντάξει..και...άμα did you have to stay in New Zealand if you wanted to get married, did he want you to stay?

Μα:...ήτανε το agreement ότι όταν κά...όταν έκανα το application, έπρεπε να πληρώσω εισιτήρια, εγώ στον άντρα μου...

Αθ:..εσύ να το πληρώσεις, ναι...

Μα:...κι έπρεπε να πληρώσω και κάποια χρήματα, ε...ε.., εισιτήρια επιστροφής, α ναι, ήτανε, return, in case που δεν παντρευόμασταν σε 30 days, έπρεπε να γυρίσει πίσω, για κάποιο λόγο, ίσως μετάνιωνε, ίσως δεν του άρεσε, δεν του άρεσα, ε..μ...δεν έχει σημασία, γιατί άλλοι δεν γνωρίζονταν καθόλου, εμείς γνωριζόμαστε...

Αθ:..ήτανε άνθρωποι που γυρίσανε;

Μα:...ε...έχω ακούσει, από κει δεν νομίζω, ίσως, ίσως, αλλά πολύ...μπας δεν νομίζω, δεν νομίζω, όχι, όχι, όχι..ναι...

Αθ:..so, εσύ...

Μα:...κι έπρεπε να δώσουμε το return ticket, να πληρώσουμε, δηλαδή, εδώσαμε την εγγύηση, τα χρήματα έπρεπε να βρίσκονται εκεί σε in case που δεν τον παντρευόμουνα, να τον πληρώνανε να φύγει...

Αθ:...κι εσύ τα πλήρωσες αυτά από τα δικά σου τα λεφτά;

Μα:...ναι..ναι...ναι..ναι...τα πλήρωσα..δεν τα είχα, γιατί εγώ τα έστε...τα πήρα από την κουμπάρα μου και μετά τα γυρίσαμε, εμείς δεν είχαμε πρόβλημα, δηλαδή, δουλεύαμε, εντάξει...

Αθ:...και δεν σου ένοιαζε εσένα ότι έπρεπε να τα πληρώσεις εσύ;

Μα:...όχι, όχι, μα αφού ήξερα, αφού ήξερα ότι ο Αντρέας δεν .... ήτανε, δεν είχε μαμά, ήταν άρρωστος ο πεθερός μου, ήτανε φτωχοί άνθρωποι, δεν είχα πρό...όχι, τα...μα το ήξερα...

Αθ:...ναι...

Μα:...ναι...

Αθ:...και αυτοί που ήρθανε έξω με προξενιό, σαν αυτό, was it an opportunity for the men as well to better themseleves because the wo...the girls were there, they were paying the fees fro the men to come out...

Μα:...yeah...ναι....όταν ήρθε μετά ο Αντρέας ήξερε ότι αυτά τα χρήματα που ξόδεψα, τα ξοδέψαμε, τα πληρώσαμε πίσω σιγά σιγά, ο Αντρέας όταν ήρθε εκεί για να πάρει decent clothes έκανε borrow money από τους πλούσιους ανθρώπους, κι όταν ήρθε, αμέσως μιλάς, είναι ο άνθρωπος σου, και χρωστούσαμε κάποια χρήματα, κι όταν μπορέσαμε να τα στείλουμε, πήγαμε στην τράπεζα, αλλά δεν επιτρεπότανε γιατί δεν στέλνανε λε...εμείς ας στα κρυφά, αλλά σε αυτόν δεν μπορούσα να στείλω εγώ...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...και έπρεπε να κάνουμε application, το στείλαν στο Wellington, προξενείο, και μας εγκρίνανε ότι είναι OK, όχι έπρεπε να μας γράψει αυτός γράμμα ότι όντως, να λέμε την αλήθεια, που λέγαμε την αλήθεια, και τα στείλαμε στον άνθρωπο, δηλαδή σιγά σιγά μετά δουλεύαμε, ε, μαζεύαμε λίγα λίγα, είχαμε έτσι, εντάξει...ε...δεν...προσ...δηλαδή ήμαστε άνθρωποι που ξέραμε το λίγο και δεν μας, δεν θέλαμε το πολύ, σιγά σιγά...

Αθ:..ναι..

Μα:...ε, παίρναμε κάτι, παίρναμε...και προχωρούσαμε έτσι, ναι...

Αθ:..μ..και όταν ήρθε στην Νέα Ζηλανδία, τον ήξερες, δεν ήτανε ξένος....

Μα:...τον ήξερα, τον ήξερα, ναι, τον ήξερα, από τον ίδιο τόπο, δουλεύαμε μαζί, ήξερα καλά τους γονείς τους, ναι, ναι, ναι..

Αθ:..ναι...και πώς ήτανε αυτό;

Μα:...ε..ο Αντρέας, ναι...ήτανε πρόβλημα...ο Αντρέας, εγώ στεναχωριόμουνα για τον Αντρέα γιατί εγώ είχα πάει, είχα..νομίζω που και σαν γυναίκα έχουμε άλλο, και τη γλώσσα μάθαμε πιο εύκολα, αναγκαστήκαμε ίσως, και αισθανόμουνα ότι έπρεπε...να...να κάνω τα πάντα για να μην αισθανθεί μόνος, και έπιασε δουλειά αλλά δεν ήξερε και να μιλάει, και για να έχει δουλειά έπρεπε να έχουμε κάποιον να μας έχει κάνει γραπτές εγγυήσεις ότι υπάρχει δουλειά, εντάξει, ε, μετά γνωρίσαμε κι αυτές τις 2 κοπέλες Ελληνίδες, ε, κάναμε παρέα, μετά ήρθανε και τα αδέρφια τους από τη Λήμνο, εντάξει, ε, σιγά σιγά σιγά συνηθίζεις και όταν είσαι και νέος..

Αθ:...και πώς είναι όταν παντρεύεσαι κάποιον που δεν είσαι ερωτευμένος μαζί; πώς είναι αυτό;

Μα:...χα...

Αθ:...χα..χ..α..

Μα:...έρχονται όλα naturally, you know, όταν είσαι young και όταν τον θέλεις, γιατί αν δεν τον θέλεις, δεν τον παίρνεις, ε, slowly slowly you love eachother becuase there is no option...

Αθ:...χα...χ.α....χα....

Μα:...αλλά το λέω αυτό as a joke, really, yeah., γιατί...

Αθ:... that's right, ναι...you've made a choice...

Μα:...easily I could say "no"...ok? Easily...

Αθ:...but...but...

Μα:...but, you know, ..he was quite tall...quite handsome...

Αθ:...but then you have to become quite intimate...yes....with somebody...

Μα:...and then slowly slowly, you know, you get to know eachother and when you are young, just feel in love...έκανε για μας ήτανε perfect, δεν είχαμε, ούτε είχαμε ούτε έχουμε πρόβλ...ε...βλημα...τα συνηθισμένα προβληματάκια που έχουν όλα τα ζευγάρια...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...αλλά δεν ...αισθανθήκαμε ποτέ ότι οοο, εσύ, εγώ, πάντα μαζί, ναι....

Αθ:....so, παντρεύτηκες πόσες μέρες μετά...

Μα:...ε, κι εκεί ήτανε το...no, ένας μήνας, ήρθε ο Αντρέας πρώτη...

Αθ:..ένας μήνας...

Μα:...Οκτωβρίου...

Αθ:..ναι...

Μα:...και έπρεπε να παντευτούμε μέσα στον μήνα, και παντρευτήκαμε 30, ε, και εκεί ήτανε λίγο, ε, μόνιμο, αλλά πάλι ήμαστε ό...όλοι, όλες κι όλοι μόνοι, είχαμε τη φίλη, είχαμε...δηλαδή, αισθανόμαστε μόνοι, κι ίσως θα κλαίγαμε, κλαίγαμε συνέχεια...

Αθ:...χα...χ.α...

Μα:...αν περάσεις από αεροδρόμιο, από hotels, από δουλειές, είναι όλα ποτισμένα με δάκρυ, αλλά εντάξει, αυτά μες στη ζω...εμείς, εμείς έτσι μάθαμε, φαίνεται να ζούμε κι έτσι ζούμε, το δάκρυ είναι για μας, παρηγοριά, ναι...εντάξει...παντρευτήκαμε, εγώ έμεινα στη δουλειά που δούλευα, κοντά εκεί, είχαμε νοικιάσει ένα σπίτι....ο Αντρέας δούλευε εκεί κοντά, εντάξει..και είχαμε κάνει και φίλους που μας, Νεοζηλανδούς, που μας αγαπούσανε και αυτοί είχανε έρθει κι εδώ στον πόλεμο, όταν παντρευτήκαμε, α..ναι.., όταν ήταν να έρθει ο Αντρέας το βάλανε στην εφημερίδα...

Αθ:..α...εκεί...στην Νέα Ζηλανδία;

Μα:...εκεί, εκεί στο Χάμιλτον, και τότε το μάθανε πάρα πολλοί που είχανε έρθει εδώ και όταν παντρευτήκαμε μας κάνανε ένα πολύ ωραίο δώρο, μία...κασετίνα, λέ..., με όλα τα cutlery, τα silver cutlery, την εποχή...

Αθ:...από την Κρήτη;

Μα:...αυτοί που είχανε πολεμήσει, που είχανε πολεμήσει στην Κρήτη...

Αθ:...α...

Ευα:...the Newzealanders....

Αθ:...ωραίο....

Μα:...γιατί με το που μπήκε στην εφημερίδα, που ήρθε...

Αθ:..ναι...

Μα:...στο αεροδρόμιο, και μετά μας ξαναβάλανε, μετά στο γάμο, και έτσι αποχτήσαμε πολλούς φίλους...

Ευα:...τις έχετε κρατήσει, έτσι, τις εφημερίδες αυτές;

Μα:...αχ...δεν τις κράτησα, δυστυχώς...

Αθ:...probably ...you can find them in the archives...

Μα:...μα υπάρχουνε, ναι, υπάρχουνε γιατί νομίζω ότι η νύφη μου η Τασούλα, επήγε στη βιβλιοθήκη κάπου και βρήκε τους γονείς της και το....

Αθ:..is that the one...

Ευα:...το έχουμε που παντρευτήκανε...

Μα:...κάθε φορά...

Ευα:...φωτογραφία...

Μα:...εκείνη τη μέρα παντρευτήκανε 3...

Αθ:..3..

Μα:...κοπέλες....

Αθ:..ναι...3 κοπέλες...

Μα:...και έλεγε η εφημερίδα "not one, not two but three Greek brides", έλεγε τότε η εφημερίδα...

Αθ:..α...και εσύ πού παντρεύτηκες;

Μα:...εγώ στο Χάμιλτον, σε αγγλική εκκλησία, με ορθόδοξο παπά από το Γουέλλινγκτον, φέρναμε όταν θέλαμε, φέρναμε...

Αθ:..α...τον φέρνατε, πληρώνατε...να τον φέ....

Μα:...ναι, πληρώναμε...ναι....ναι...πληρώναμε τα πάντα, βέβαια...

Αθ:...και τι ήξερες για παντρειά εσύ, τι....άντρες και γυναίκες;

Μα:...ήξερα, είχα διαβάσει πολλά...

Αθ:...α....

Μα:...είχα διαβάσει ένα βιβλίο εδώ...

Αθ:....ναι;

Μα:...και πριν και μετά το γάμο...

Αθ:...μπράβο..

Μα:...τώρα δεν ξέρω, εγώ δεν το είχα αγοράσει, κι ούτε δώρο μου το κάνανε, νομίζω ότι το είχε μια θεία μου, είχα μια θεία για την εποχή πολύ εξελιγμένη...

Ευα:...κυκλοφορούσαν τότε αυτά έτσι...

Μα:...ίσως...ίσως ήτανε...ναι...εγώ....δεν...

Ευα:..περνούσαν από τον ένα στον άλλο..

Μα:...ναι...ναι και θυμάμαι που το είχα διαβάσει....

Αθ:...και είχες βιβλίο, και τι έλεγε το βιβλίο;

Μα:...ε...τώρα...θα 'λεγε πράγματα που δεν τα ήξερα και πήρα μια ιδέα και ήξερα, τώρα λεπτομέρειες δεν θυμάμαι, ήμουνα τώρα μικρή, ξέρεις, ίσως τα διάβαζα με επιπολαιότητα, αλλά μετά μου ερχότανε...

Αθ:..ναι...

Μα:...δηλαδή, ήξερα, α ναι...όπως και τώρα, κάτι θα ακούσω, ή το ξέρω, και μετά "α ναι, λέω, αφού το έχω...το ξέρω", ε, έτσι...και είχα κι ένα άλλο βιβλίο, που έλεγε "χίλιες και μία συμβουλές", και αυτό πάλι ένα πελώριο βιβλίο, αυτό νομίζω που μου το είχανε κάνει δώρο, αυτός εκεί ο Γερανιώτης, ναι μου άρεσε να διαβάζω...

Αθ:...μ...ναι...

Μα:...μου άρεσε να σκαλίζω, και τώρα όπου πάω, ό,τι δω, έτσι κάτι, να δω τι λέει αυτό γιατί το έχουνε, δηλαδή έτσι, έτσι μου άρεσε, ναι....

Αθ:..ναι..θέλεις να καταλαβαίνεις αυτά τα πράγματα..

Μα:...ε ναι, και ίσως με βοήθησε λιγάκι γιατί είχα μάθει κάμποσα πραγματάκια έτσι...

Αθ:...ναι...και ο άντρας σου ήτανε did he have any experience?

Μα:...oh..of course...

Αθ:....ha...ha...γιατί το λες έτσι, of course...χα...χα....

Μα:...ε, όλοι οι άντρες δεν έχουνε;;;

Αθ:...ναι, όμως πού βρούνε τις γυναίκες;

Μα:...no...no...no.. ήτανε little...

Αθ:...άμα όλες οι γυναίκες είναι καλές;

Μα:...ε, δεν ξέρω...εγώ ξέρω πως ήμουνα καλή.

Αθ:...χα...χα...so, αυτός είχε experience..

Μα:...eh, of course...ναι...ναι..

Athina...so....πηγαίνανε...

Μα:...it was ...ναι...ήτανε nice, ε, ναι...ε, ναι...

Αθ:...it was nice την πρώτη φορά...

Μα:...ναι...ναι...ήμαστε ωραία..ναι...ναι...δεν είχαμε πρόβλημα, δεν αισθανθήκαμε ότι εγώ ήμουν άπειρη, τίποτε, ήτανε όλα, ίσως και αυτός καταλα...καταλαβαίνουν ότι είμαστε από χωριά, ότι είμαστε μικρές, είχε κι αυτός αδερφές, εντάξει, ήμαστε όλοι τότε στο ίδιο καλούπι...

Αθ:...μ...

Μα:...δεν ήτανε να ήτανε αυτός από την πρωτεύουσα, εκεί....και τότε ζούσανε άλλη ζωή, έστι δεν είναι;

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...όχι, όπως τώρα, γιατί τώρα τι χωριό τι πολιτεία...

Αθ:...so, περάσατε καλά όταν παντρεύτηκες, ήσουνα ευχαριστημένη;

Μα:...ναι, ναι....ναι, καλό παι..., δεν πήγαμε honey moon*, γιατί δεν είχαμε χρήματα...χα...χα...*

Αθ:...χα...χα...ναι...

Μα:...αυτά...είχαμε ωραίο γάμο, με τους φίλους, τους ανθρώπους που δουλεύαμε, όσοι...ναι, είχαμε...το, το κέικ μας, τα πάντα, δηλαδή κάναμε σε reception *όπως κάνουνε και τώρα, δε...δεν ήτανε κάτι που δεν μπορούσαμε...*

Αθ:...ναι...

Μα:...το κάναμε, ναι...ναι...

Αθ:..και είχες το δικό σου σπίτι;

Μα:...όχι, νοικιάζαμε...

Αθ:..νοικιάζατε, ναι όμως είχ...ήτανε...

Μα:...δικό μας σπίτι...

Αθ:..you just buy, you buy something...

Μα:...ε, ναι, ένα μικρό flat...

Αθ:...ναι...ναι....and did you like that, was that, did you like married life?

Μα:...ναι, μου άρεσε, είχα...πρώτα από όλα μου άρεσε γιατί είχα...τότε άλλαξα και ήμουνα happy *γιατί είχα κάποιον δικό μου και ήξερα τώρα πήρα το δρόμο μου να κάνω οικογένεια, γιατί ήτανε καιρός πια να σταθώ στα πόδια μου, δεν είχα πια κανέναν και ήτανε, ήτ...το ήθελα και το έκανα, ό,τι έχω κάνει, το μόνο που δεν ήθελα αλλά το έκανα ήταν που έφυγα, ήθελα και δεν ήθελα αλλά έπρεπε, αυτό ήτανε...μετά ό,τι άλλο, ε...και αργότερα έκανα πράγματα που δεν ήθελα, που τα μετάνιωσα, εντάξει, όλοι κάνουμε λάθη, όλοι κάνουμε κάτι που το μετανιώνουμε αλλά δυστυχώς, πίσω δεν γυρνάμε, πάμε μπροστά και έτσι είναι η ζωή...*

Αθ:...και δεν...δεν μας έχεις πει για το φαΐ στην Νέα Ζηλανδία, πώς σου φάνηκε αυτό;

Μα:...α...κι αυτό πρόβλημα....πού να συνηθίσουμε να τρώμε, πέρασε έξι μήνες για να φάμε, δηλαδή τρώγαμε, τι...καλά, δεν τρώγαμε και πολύ τότε, μικρά παιδιά ήμαστε, αλλά εγώ ήμουνα...εγώ όχι, ήμουν και...εγώ δεν έτρωγα και πολύ, ήμουνα και πολύ μίζερη, άμα καθόμαστε να φάμε εδώ, η μάνα μου και ο πατέρας μου λέει "πάλι το μυρίζεις το φαγητό;", μυριζόμουνα το φαγητό, τρέλα, ε, και κει

τώρα αναγκαστικά, 6 μήνες για να προσαρμοστούμε, να φάμε, και κάποτε είδαμε φασόλια, βλέπω όλα φασολάδα, λέμε με τη Λίτσα, τι φασολάδα ήτανε αυτή...

Αθ:...χα...χα...

Μα:...τα beans, τα baked ...

Αθ:...τα baked beans?

Μα:...ναι αλλά εμείς δεν ξέραμε, και λέμε φασόλια...

Αθ:...ναι..ναι..

Μα:...και άλλη μια φορά είδα, ένα shape σαν καλ...ξέρετε τι είναι καλτσούνι, που το φτιάχνεις έτσι το shape...

Αθ:...ναι...ναι...ναι...φάγαμε...

Μα:...και λέμε είναι καλτσούνια, αλλά αυτό ήτανε μέσα με λαχανικά, με pastry ε, τέλος πάντων, ναι...

Αθ:...ναι...ναι...ναι...so, μαγείρευες...

Μα:...όχι, όχι, αφού μέναμε σε hotel, μέναμε κάτω από τη δουλειά μας, we had ένα hotel που δουλεύω και ένα μικρότερο που έμενε όλο το staff, δεν μαγείρευα, αργότερα όμως, μαγείρευα ό,τι ήξερα, δεν ήξερα και πολλά πράγματα, έχω κάψει και κατσαρόλα έχω κάψει και φασολάδα, αλλά ο Αντρέας ήξερε και...βοήθησε την κατάσταση, μέχρι που μπήκα και εγώ, ο Αντρέας δεν είχε μαμά...

Αθ:....α....

Μα:...και...

Αθ:...μαγείρευε;

Μα:...α...αναγκαζότανε, δηλαδή ήξερε, ήτανε και φαγάς, κι όταν είσαι φαγάς σου αρέσει και να μαγειρεύεις...

Αθ:....χα...χα....

Μα:...ναι, και...και ο μεγάλος μου ο γιος, από μικρό παιδάκι του αρέσει...γιατί είναι φαγάς και του άρεσε να μαγειρεύει, 10 χρονών που εμείς ήμασταν στο μαγαζί , αυτός μαγείρευε, ε...κα...τα παιδιά μου, ίσως όλα τα παιδιά από Έλληνες γονείς, ε...κόβανε το ...lawns, κάνανε το σπίτι, πλένανε το

μπάνιο, κι όταν μια φορά ήρθε η Λίτσα, μου λέει "μωρέ, είδα τα παιδά σου και καθαρίζουνε το σπίτι και το μπάνιο" δηλαδή είχανε πάρει κι αυτά, χωρίς να τους το επιβάλλουμε, ε, βλέπανε, πώς δουλεύαμε, βλέπανε και μπήκανε κι αυτά, εντάξει, κι είναι καλό για αυτά αργότερα...ναι...

Αθ:...και είδανε και τον άντρα σου που....

Μα:...όλοι, όλοι που πάνε εκεί αυτομάτως ο ένας βοηθάει τον άλλο, δεν υπάρχει "φέρε μου και φέρε σου", τίποτα...που εδώ πέρα και...

Αθ:...ήσουν ευτυχισμένη;

Μα:...αχ...όταν ήρθα την πρώτη φορά που γύρισα, στου μπαμπά μου, δηλαδή παντρεμένη, τα παιδιά, κι έχω και "φέρε μου νερό", κοιτάζω έτσι, όχι ο μπαμπάς, οι πιο νέοι, και λέω ¨γιατί δεν σηκώνεσαι να πιεις;", δηλαδή αυτό τώρα τους φάνηκε, δεν έπρεπε να το πω κι εγώ αλλά ξέρεις, 11 χρόνια που έλειπα, είχα μπει εγώ σε άλλη ζωή, δεν έπρεπε να το πω, το είπα βέβαια, και πολλά άλλα, ε, μου φάνηκε παράξενο, και τώρα μου φαίνεται, δεν ...δεν μπορώ εγώ, ο Αντρέας όταν θέλει κάτι θα το πάρει, όταν θέλω κάτι εγώ θα το πάρω, τον καφέ μου, ε..μ...ζούμε μαζί, μαζί, εγώ τώρα, εδώ δεν κάνει δουλειές, εκεί έκανε τα πάντα γιατί έπρεπε στην αρχή, χωρίς να του το επιβάλλω, μόνος του, ε, σιγά σιγά, μετά πήραμε τα μαγαζιά, δουλεύαμε, ο Αντρέας πήγαινε να πάρει τα παιδιά από το σχολείο να τα πάει σπίτι, να τους δώσει να φάνε, να τα φέρει στο μαγαζί, το βράδυ να τα μπανιαρίσουμε, το πρωί να κάνουνε τα sandwich, δηλαδή, μετά να..να πλύνω εγώ, να απλώσω, να μαζέψει ο Αντρέας να σιδερώσει, αυτό ήτανε, δηλαδή αυτομάτως έρχονται αυτά, τα ξέρετε...

Αθ:...ναι...

Ευα:..σε αναγκάζει η ζωή...

Αθ:..ναι...μοντέρνο, πολύ μοντέρνο είναι αυτό...

Μα:...ε...μα..μα νομίζω ότι όλοι, λέω όλοι, εγώ αυτούς που ξέρω όλοι αυτομάτως μπήκανε μέσα σε αυτή τη ρουτίνα της ζωής εκεί, οι Έλληνες που ξέρω εγώ...

Αθ:...όχι εγώ...χα...χα..ο πατέρας μου...

Μα:...συγνώμη...ίσως στην...ναι..φύγανε πιο μεγάλοι, αλλά εμείς που πήγαμε νέοι, απάντρευτοι και ...

Αθ:...ναι...

Μα:...και...της Τασούλας ο μπαμπάς, της νύφης μου, όλα τα κάνει τώρα και τα εγγονάκια του ως μωρά...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...και..ναι...και είναι ευλογία, το να δουλεύουνε μαζί...

Αθ:...ναι...

Μα:...αλλά είπαμε μεγάλοι άνθρωποι, προς Θεού...

Αθ:...ναι...

Μα:...ναι...και τώρα εδώ, βλέπω εγώ και με...ούτε καφέ...

Αθ:...χα...χα...και πόσα, πόσα χρόνια κάθισες στο hotel, δύο χρόνια είπες;

Μα:...στο hotel, ναι, 2 χρόνια και μετά έφυγα από εκεί και πήγα σε ένα εργοστάσιο που φτιάχνανε, κουστούμια ανδρικά, αλλά high quality κουστούμια και έραβα τις φόδρες από μέσα, ξέρεις που είχανε, πώς να ..φόδρες, δεν ξέρω, έχουνε τώρα...

Ευα:...the lining...

Αθ:....the lining...

Μα:...τα μανίκια...

Αθ:...ναι...ναι...ναι...

Μα:...ό,τι χρειαζότανε...

Ευα:...στο Χάμιλτον πάλι;

Μα:...ναι,ναι, ναι, εκεί, ναι, ναι..

Αθ:...και δεν...δεν έκανες εντύπωση να γυρίσεις πίσω στην Ελλάδα;

Μα:...τότε; Όχι, όχι, όχι...

Αθ:...γιατί;

Μα:...ε, γιατί λέγαμε, αφού ήμαστε εκεί να κάνουμε και λίγα χρήματα να έρθουμε...

Αθ:...α..OK, so...

Μα:...έτσι λέγαμε...

Αθ:...ναι...ναι..

Μα:...και στα 11 χρόνια, αποφασίσαμε να γυρίσουμε...

Αθ:...11 χρόνια...

Μα:...η πρώτη μας φορά και λέγαμε θα γυρίσουμε για πάντα, το '74..

Αθ:.....so, πριν γυρίσετε πίσω, άνοιξες μαγαζί είπες;

Μα:...όχι, όχι, εμείς τότε δουλεύαμε σε εργοστάσια και αυτά, μετά που ήρθαμε το '74 και γυρίσαμε πίσω...

Αθ:...α...μετά...

Μα:...από τότε αρχίσαμε, τότε ξέραμε πιο πολύ τη ζωή, είχαμε λίγο μεγαλώσει, ξέραμε λίγο τη γλώσσα και ε, αρχίσαμε και παίρναμε τα...

Αθ:...ναι...

Μα:...τι κάνουνε οι Έλληνες, τα take aways...

Ευα:...αλλά πότε πήγατε στο Όκλαντ;

Μα:...στο Όκλαντ πήγαμε το '9...το '65 ίσως...

Ευα:...μείνατε δηλαδή στο Χάμιλτον...

Μα:...ένα χρόνο περίπου, ένα χρόνο....

Αθ:...3 years..

Ευα:...3 years...

Μα:...συγνώμη, εγώ έμεινα 2 ο Αντρέας ίσως 1, εγώ πήγα '63, ναι, ναι, ίσως 2 χρόνια έμεινα εκεί , συγνώμη...

Ευα:..και γιατί φύγατε να πάτε στο Όκλαντ;

Μα:...ε, για τον Αντρέα...ο Αντρέας αισθανότανε, το έβλεπα, είχε μάθει τη ζωή εδώ γιατί οι νέοι τότε περνούσανε καλά, και τα ποδήλατά τους είχανε, και τις βόλτες τους πηγαίνανε, παρεΐτσες πίνανε, μεθούσανε, ζούσανε ωραία, οι γυναίκες ήτανε λίγο....εμείς αυτό ξέραμε, ευχαριστημένοι, τι να κάνουμε, δεν κάνω παράπονο γιατί ήταν εκείνη η ζωή μου, και τον έβλεπα τον Αντρέα και τον λυπόμουνα, λέω "κι αυτός τώρα εδώ", δεν είχε Έλληνες εκεί κανένα τότε, μόνο τις 2 κοπέλες, και μας, αργότερα ήρθαν και τα αδέλφια από τη Λήμνο, αλλά πάλι ο Αντρέας ήθελε να πάει στο Όκλαντ, είχαμε γνωρίσει και κάποιους άλλους από το Όκλαντ, και ήθελε να έρθει στο Όκλαντ, και έτσι πήγαμε εκεί, ναι...

Αθ:...α...και..έπιασε δουλειά εκεί αυτός;

Μα:...ναι, ο Αντρέας έπιασε, τώρα πού έπιασε δουλειά δεν θυμάμαι, εγώ ξέρω που δούλευα σε ένα εργοστάσιο που κάνανε τις ζώνες ασφαλείας για τα αυτοκίνητα και πολλά άλλα πράγματα...ναι...ναι...

Αθ:....εκεί...

Μα:...τον Αντρέα δεν θυμάμαι πού δούλεψε...

Αθ:...α...εσύ δούλεψες εκεί με τις ζώνες;

Μα:...εγώ...και...ναι, δουλεύαμε πάντα και οι δύο αλλά δεν θυμάμαι, η πρώτη δουλειά του Αντρέα στο Όκλαντ ποια ήτανε, δεν τη θυμάμαι...ναι...

Αθ:....και πού έμεινες στο Όκλαντ;

Μα:...μείναμε στο Sandringham, στην αρχή, με κάτι άλλους Έλληνες, στο σπίτι τους, τότε ήτανε στη μόδα να μένουνε μαζί, ,ε, οικονομικούς λόγους...

Αθ:...ναι...

Μα:...ε...και μετά από κανένα χρόνο φύγαμε και πήγαμε και μέναμε Panmure, από εκείνη την περιοχή και μείναμε στην περιοχή αυτή, μετά Pakuranga, Botanys Down και...

Αθ:...αγόρασες σπίτι στο Panmure?

Μα:...όχι, στην Pakuranga.

Αθ:...στο Pakuranga...

Μα:...είναι το shopping...

Αθ:...είναι το πρώτο σπίτι...

Μα:...το πρώτο μας, ναι....ναι...

Αθ:...και...μ...όταν ήσουνα στο Χάμιλτον, έκανες παρέα με Νεοζηλανδούς;

Μα:...ε, όχι πολύ...είχαμε τους Έλληνες, δυο-λίγοι που ήμαστε, ε, στη δουλειά ναι, αλλά μετά ο Αντρέας δεν μίλαγε αγγλικά και καμιά φορά που ήτανε ευκαιρία να πάμε έτσι, ε..α..έβρισκα πάντα πρόφαση γιατί στεναχωριόμουνα, γιατί έπρεπε εγώ να μιλάω συνέχεια, και αισθανόμουνα που έμενε κι αυτός ε...δεν μπορούσα να το κάνω, μα και τώρα είναι εγώ...

Αθ:...ήτανε βάρος, ε;

Μα:...και βάρος και λίγο έτσι συμπο...λέω έτσι όπως δεν καταλάβαινα κι υπέφερα ίσως έτσι κι ο άλλος κάθεται κι ακούει, ακούει κι όσο και να του ..ναι...ναι...ναι, αλλά εντάξει, είχαμε καλούς γείτονες δεν είχαμε problem, όπου πηγαίναμε οι άνθρωποι μας αγαπούσανε, αλλά ήμαστε κι εμείς πολύ, δηλαδή εγώ τους Έλληνες που ξέρω που ζούσανε μαζί μας ήτανε πάρα πολύ popular, δεν είχανε ποτέ πρόβλημα, και τότε και τώρα και πάντα.

Αθ:....α...so, δεν είχες πρόβλημα με τις γυναίκες που δούλευες μαζί;

Μα:...όοοχι, όχι, και οι Μαορί μας αγαπούσανε και πολύ....γιατί μοιάζουμε λίγο στις οικογένειες που ζούνε μαζί, που βοηθάνε, που δίνουνε, και οι παλιοί ήτανε πάρα πολύ ...ε...μας καταλαβαίνανε πιο πολύ, οι πιο νέοι τώρα, ίσως και με το δίκιο τους νοιώθουνε λίγο έτσι..πε...ξέρεις, λέγανε "εσείς κάνετε, εντάξει", δεν μπορείς να τους πει και γιατί το λες, καταλαβαίναμε γιατί, προσπαθούσαμε εμείς να έχουμε εμείς έτσι low profile και αυτά..ναι...δεν είχαμε πρόβλημα...

Αθ:..πότε είχες το πρώτο μωρό;

Μα:...πότε ήρθε;

Αθ:...το μωρό...ναι...

Μα:...το '68.. τέσσερα χρόνια, ναι, γιατί είχαμε στο μυαλό μας ότι έπρεπε να έχουμε και ένα σπίτι...χα...μείναμε Έλληνες....

Αθ:...α..so, περιμένατε λίγο...

Μα:...ε, ναι, μα, στην αλήθεια, όταν δεν έχεις κανέναν, και δεν έχεις και σπίτι, τι θα κάνεις;

Αθ:...και πότε...how did you find being pregnant without your mother and people to help, how was that?

Μα:...πάλι τα ίδια θα ήτανε, θα κλαίγαμε, θα λέγαμε, καλά, η μία μαθαίνει από την άλλη, όλες πήγαμε νέες κοπέλες, όλες παντρευτήκαμε σχεδόν τότε, ε, και μεταξύ μας, η μία μάθαινε από την άλλη, ε, είχαμε και καλούς, εγώ είχα μία πάρα πολύ καλή γειτόνισσα που είναι ακόμα εκεί γειτόνισσα, ε, με βοήθησε πολύ, μετά ο γιατρός, σου λέει μας δίνανε και βιβλιάριο και διαβάζαμε, εντάξει, είμαστε, είμαστε και λίγο τυχερές, δεν είχαμε προβλήματα, δεν είχαμε προβλήματα, τα παιδιά μας γεννηθήκανε με τα σωστά τους, δουλεύαμε μέχρι την τελευταία στιγμή, αφού μας το..ο γιατρός μου λέει "ό,τι έκανες, θα κάνεις, όταν αισθανθείς που δεν μπορείς, σταματάς", ε, μα ήμουνα νέα κοπέλα τότε, ήξερα τι πάει να πει κούραση, ε, τα ξέρετε, είστε νέες κοπέλες και τα ξέρετε..

Αθ:...χα....χα...και όταν είχες το μωρό σταμάτησες τη δουλειά;

Μα:...ναι...ναι...ναι...ναι...ε, γεννήθηκε ο Νεκτάριος, σταμάτησα τη δουλειά πριν, ε...έλεγα θα σταματήσω έ...5 βδομάδες πριν να γεννηθεί το μωρό, έλεγα εγώ και σταμάτησα, αλλά το μωρό ήρθε πιο γρήγορα, ήτανε να γεννηθεί 9 Νοεμβρίου και γεννήθηκε 21 Οκτωβρίου...

Αθ:..α....πολύ πιο νωρίς...

Μα:...φυσιολογικά, κανονικά...

Αθ:..ναι...

Μα:...εντάξει..και, δηλαδή δούλευα μέχρι σχεδόν τέλος, αλλά αισθανόμουνα καλά, ναι ήτανε ευτυχία μεγάλη, ο Αντρέας έλεγε "αν ξέραμε τι ευτυχία μας δίνει το παιδί μας, θα το είχαμε κάνει πριν"..

Αθ:...χα...χα...σου άρεσε να είσαι σπίτι με το..τα παιδιά....

Μα:...ωω...ναι, ναι, ναι...ο Αντρέας ήτανε, κανένα, ο Αντρέας ήτανε σαν μάνα κι αυτός, ναι...

Αθ:...ναι...ναι...ναι...

Μα:...όπου, ο,τι άφηνα εγώ το έπιανε αυτός, ό, τι άφηνε αυτός, δεν είχαμε πρόβλημα και είχαμε και καλή γειτόνισσα, κι όταν θέλαμε κάτι πάντα μας βοήθαγε...

Ευα:...Ελληνίδα αυτή;

Μα:...αυτή, όχι, όχι, Νεοζηλανδέζα, πάρα πολύ καλή, μας πήγαινε, μας πήγε , αυτή με πήγε στο νοσοκομείο, τότε δεν θυμάμαι αν είχαμε αυτοκίνητο τότε, όχι, είχαμε αυτοκίνητο, είχαμε νομίζω,

ναι...αλλά πάλι με πήγε αυτή, με πήγε αυτή με τον Αντρέα, ίσως ο Αντρέας θα είχε σοκαριστεί και δεν μπορούσε να οδηγήσει, δεν θυμάμαι..ναι...

Αθ:...μ...και πήγες μετά από 11 χρόνια...

Μα:...γυρίσαμε...

Αθ:...ναι...

Μα:...γυρίσαμε...

Αθ:..πώς...how did you think about this timing to go back?

Μα:...εγώ και πάλι δεν ήθελα να γυρίσω...

Αθ:..α...

Μα:...αλλά το έκανα για τον Αντρέα, ναι...γιατί ήξερα τι ζωή είχαμε πριν εδώ, μου φαινόταν όλα σκοτεινά, όταν ήρθα εδώ μου φαινόταν όλα μαύρα, όταν σου λέω μαύρα, στην ουσ...μαύρα μου φαινότανε, επήγα στου πατέρα μου το σπίτι και πάλι, δηλαδή, έκανα πράματα που δεν έπρεπε να τα κάνω, ήμουνα και νέα, και μου φαινότανε το σπίτι τόσο σκοτεινό, γιατί όταν συγκρίνεις ένα σπίτι στο New Zealand με...το δικό μας το σπίτι που έχουμε ακόμα, ας ήτανε της παλιάς εποχής, με τα πελώρια παράθυρα, με την αυλή, με τον κήπο, με τα...ήτανε ένα φως, εδώ πέρα ήτανε τότε, μικρά παραθυ....σκοτει..μικρά, σκοτεινό που είναι εδώ, ήτανε λάθος, μετά αφού το είπα, το είπα τώρα...

Ευα:...και τι σας έλεγαν όταν λέγατε αυτά τα σχόλια;

Μα:...ότι...δεν..δεν τα έλεγα τώρα και πού, μπορεί να το ΄πα, ας πούμε, μια κουβεντούλα πετούσα, δεν έλεγα ολόκληρες ιστορίες, ε, εντάξει, ήμαστε χαρούμενοι που βρεθήκαμε εδώ, χαρούμενοι που τα παιδιά μας είδανε τις ρίζες μας, όλη η οικογένεια, και τότε, και τώρα, και πάντα, είμαστε κοντά, πάντα, γιατί κι από εκεί εμείς συνέχεια με τα τηλέφωνα κι αυτά, και ίσως ήτανε κι αυτό ένα μεγάλο λάθος, που ερχόμαστε πολύ συχνά, και έμαθε ο μεγάλος ο γιος και έγινε τόσο πολύ Έλληνας, τι ήθελε κι αυτός να έρθει εδώ...

Αθ:...α..so, πριν τα 11 χρόνια, είχατε γυρίσει;

Μα:...στα 11 ακριβώς, ήτανε τα παιδιά μου μικρά τότε...

Ευα:...η πρώτη φορά λέτε...

Μα:...η πρώτη φορά, ναι..

Αθ:...α...

Ευα:...αλλά μετά ερχόσασταν πιο συχνά...

Μα:...ναι, ερχόμαστε συχνά...

Αθ:...α...όμως είπες πριν ότι όταν πήγατε πίσω μετά από 11 χρόνια, πήγατε να καθίσετε...

Μα:...ε, μετά από τα...ήρθαμε το '74, κι αν θυμάστε τότε, δεν ξέρω, ήσαστε μι...εσύ πολύ μικρή, εσύ τότε ήσουνα baby...

Ευα:...5 χρονών...

Μα:...έγινε ο πόλεμος...

Αθ:..εγώ ήμουνα παντρεμένη..χα...χ.α...

Μα:...ο πόλεμος, ξέρεις στην Κύπρο, και έπρεπε να πάνε όλοι στρατιώτες, δηλαδή πήρανε και τους μεγάλους και τους...και ειδοποιήσανε να πάει κι ο Αντρέας, εγώ τότε, έπεσε ο ουρανός και με πλάκωσε, έχασα τη γη, τέλος πάντων και πήγε κι ο αδερφός μου, ο αδερφός μου ήτανε νέος, είχε απολυθεί τότε και πήγε ο Αντρέας και πήγε εκεί, παρουσιάστηκε στο...δεν θυμάμαι τώρα πού, και είπε ότι εγώ είμαι εδώ, α ήτανε και το χρώμα του απολυτήριου, κάτι ήτανε, αν ήτανε μπλε, αν ήτανε ωκεανό, αν ήτανε άσπρο, δεν θυμάμαι, ο Αντρέας δεν θυμάμαι, δεν το είχε εδώ, το είχε στην Νέα Ζηλανδία το είχε, και ξέρανε αυτοί, παρουσιάστηκε και του δώσανε μια βεβαίωση ότι όντως παρουσιάστηκε και αν χρειαστεί θα τον φωνάξουνε, ήτανε εδώ, αλλά ήτανε τρομαχτικό τότε να ακούς έτσι αυτά τα πράγματα και τι θα γίνει, θα γίνει, καθίσαμε λίγο και φύγαμε μετά...

Αθ:..τα είχατε μαζέψει όλα όταν γυρίσατε;

Μα:...όχι, δεν είχαμε πουλήσει το σπίτι...

Αθ:..α...

Μα:...όχι, τα πράγματά μας είχανε πουληθεί με το σκοπό να πουλήσουμε, αλλά εντάξει, το σπίτι το είχαμε και ευτυχώς...

Αθ:...ναι...

Μα:...μετά γυρίσαμε εκεί, αρχίσαμε πάλι και μαζεύαμε, και τακτοποιηθήκαμε, δηλαδή τα πράγματά μας, το σπίτι μας ήτανε, που ήτανε το πιο σημαντικό, που είχαμε σπίτι..

Αθηνά:...και όταν γύρισες εδώ, την πρώτη φορά, η μάνα σου κι ο πατέρα σου ακόμη....

Μα:...ο...ναι...η μητέρα μου πέθανε πριν 6 χρόνια, 93 χρονών, η μητέρα μου ζούσε, κι ο πατέρας μου, ο πατέρας μου πέθανε πριν 12, 15 χρόνια, μετά τον αδερφό μου, ναι, ω ζούσανε όλοι, και ήτανε και μια χαρά...

Αθ:...and what was that like, coming back after all those years...

Μα:...ήτανε..ήτανε, ήτανε ευτυχία, από τη μια πλευρά για όλους μας που βρεθήκαμε μαζί, και τα παιδιά μας κι αυτά, και για τον Αντρέα και για την οικογένειά του, τον μπαμπά του, που τον ανάθρεψε, δεν είχε...η μητέρα είχε πεθάνει, αλλά για μένα δεν ή...δεν ή...δεν ήμουν ευχαριστημένη εγώ, δεν έβλεπα future εδώ πέρα, δεν έβλεπα τι θα κάνουμε, δεν ήξερα, ε, και ίσως τώρα, έτυχε και ο πόλεμος τότε και βοήθησε και φύγαμε ίσως πιο γρήγορα....

Αθ:...ναι...

Μα:...δεν ξέρω τι θα γινότανε...

Αθ:...but do you think you had changed as a person?

Μα:...δεν νομίζω...

Αθ:....or was that you were used to different things?

Μα:...όχι, ήθελα κάτι καλύτερο για τη ζωή μας και τη ζωή των παιδιών, δεν νομίζω σαν άνθρωπος, γιατί, λυπάμαι, αν μπορώ να προσφέρω θα προσφέρω, εμ...δεν θέλω να ακούσω "πάθανε κάτι..", δηλαδή μέσα η ψυχή μου είναι ίδια όπως ήμουνα τότε, αλλά σαν άνθρωπος θέλω κάτι καλύτερο, ήθελα, ναι...

Αθ:..α...και ακόμα δεν το, you didn't think you would find that here?

Μα:...όχι, όχι, με το που γυρίσαμε, και ίσως, ίσως αν δεν ήτανε αυτή, με την Κύπρο, ίσως, δεν ξέρω, τι θα γινότανε, αλλά αυτό έβαλε λίγο, έβαλε και φύγαμε, ναι...

Αθ:...και πήγατε πίσω...

Μα:...πήγαμε πίσω...

Αθ:...και ανοίξατε μαγαζί...

Μα:...ε...δούλεψα λίγο εγώ με τη τότε η Λίτσα είχανε το take aways, και πήγα εκεί λίγο part time, το βράδυ, είχαμε τα παιδιά, όσο τα παιδιά ήτανε μικρά, εγώ δεν δούλευα, γιατί λέμε "εμείς τα παιδιά, ή τα παιδιά ή τη δουλειά", δεν τα στέλναμε κι εδώ γιατί πολλοί τα στείλανε, από την Ευρώπη, εμείς λέγαμε όχι, κι ευτυχώς και καλά κάναμε, δούλευα εγώ λίγο, λίγες βραδιές, ο Αντρέας μέρες, κι ο ένας, καθένας τη βάρδια του, ε, και μετά λέει η Λίτσα "θα το πουλήσουμε, κουραστήκαμε" και το πήραμε εμείς από τη Λίτσα...

Αθ:...α..

Μα:...ναι...το '77...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...ήμαστε κι εμείς κάπου δυόμιση χρόνια εκεί, και μετά κι εμείς κουραζόμαστε γιατί δεν είχαμε family life, τα παιδιά ξέρεις, μικρά κι αυτά, λέμε να το πουλήσουμε, και λένε μετά η Λίτσα, να γίνουμε partners, και γίναμε και το κρατήσαμε πολλά χρόνια...

Αθ:...α...

Μα:...μμμ...έκανα εγώ, ?????, ήτανε ωραία, και καλό μαγαζί, ξέρεις...

Αθ:...so, you shared...

Μα:...ναι...

Αθ:...you shared the work...

Μα:...τότε είχε χρήμα το take aways, τότε ο κόσμος έτρωγε, τώρα έχουνε, δεν ήτανε τότε οι αλυσίδες, Angloo και Kentucky και αυτά...

Αθ:..ναι...

Μα:..αργότερα ήρθε...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...κι έτσι ήτανε καλή εποχή, και ήμαστε νέοι, εντάξει τα καταφέραμε...

Αθ:..πού ήτανε το μαγαζί;

Μα:...ήτανε στο Papatoetoe, ναι Papatoetoe...

Αθ:...Papatoetoe, α ναι, ναι...

Μα:...είναι δύο Papatoetoe, παλιό και καινούριο, τώρα εμείς ήμαστε στο καινούριο, νομίζω, παλιό, θυμάμαι, ξέρω τις περιοχές, δεν θυμάμαι τώρα, ναι....

Αθ:...και τι φτιάχνατε, fish and chips, hamburgers?

Μα:...eh...fish and chips...όλα...

Αθ:...αυτά τα πράγματα....

Μα:...και toast τα πάντα, ναι...ναι...ναι...ό,τι...κοτόπουλα, τα πάντα, τα πάντα...ό,τι, τώρα δεν ξέρω, υπάρχουνε ακόμα αυτά τα take aways?

Αθ:...α...ναι, υπάρχουνε όμως δεν είναι και τόσα....

Μα:...όχι όπως εκείνα τα χρόνια...

Αθ:...όχι αυτά τα χρόνια ήτανε τα μεγάλα...

Μα:...τώρα είναι, τώρα είναι τα κινέζικα, τώρα είναι τα....

Αθ:..ναι...ναι...ναι...

Μα:...κι από όλες τις χώρες τώρα πια...

Αθ:...ναι...

Μα:...ναι...ναι...

Αθ:...ναι...so, πότε ξαναγύρισες στην Ελλάδα;

Μα:...ε, μετά γυρίσαμε...η δεύτερη φορά, θα ήτανε το '83 νομίζω, μετά το '85, μετά ερχότανε κι ο Αντρέας λίγο μόνος του, και κάποτε ήρθε κι έχτισε εδώ αυτό, ε, μετά άρχισαν τα παιδιά κι ερχότανε, ε, τότε ερχόμαστε πιο συχνά...

Ευα:...τα αδέρφια σας δεν ήθελαν ποτέ να έρθουν στην Νέα Ζηλανδία;

Μα:...τα αδέρφια μου δεν θα ερχότανε, ήθελα να πάρω τους γονείς μου, α, πήραμε τον πεθερό μου, ήτανε 74 ετών, ο πεθερός μου και ήρθε μόνος του, δηλαδή τον πήραμε, του πληρώσαμε τα εισιτήρια...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...και ταξίδεψε μόνος του...

Αθ:..κι έμεινε μαζί σας;

Μα:...η λαχτάρα του πατέρα για να δει το παιδί του, ε, ναι ναι...

Αθ:..ήρθε για διακοπές ή για να καθίσει;

Μα:...ναι, τον πήραμε, ναι , όταν φύγαμε εμείς το '75...

Αθ:...ναι...

Μα:...μετά που πήραμε το μαγαζί και το οικονομικό μας, είχαμε, πήραμε τον μπαμπά του Αντρέα και όπως μας είδε, έλεγε, το έλεγε τώρα κι αυτός έκανε κουράγιο ότι εντάξει "πιο καλά ήσαστε εδω παρά εκεί", από οικονομικό τώρα μιλάμε, ναι...

Ευα:...πολλές κοπέλες κάλεσαν τα αδέρφια τους να 'ρθουνε μετανάστες...

Μα:...ναι...

Ευα:..τα αδέρφια σας δεν ήθελαν να 'ρθουν;

Μα:...όχι! Η, η αδερφή μου η μεγάλη, με τον άντρα της αρχίσανε και μου στείλανε φωτογραφίες να αρχίσω το application, μετανιώσανε και καλύτερα, γιατί όταν ξέρεις δυο πατρίδες, άσε τώρα που οι νέοι, εσείς οι νέοι πάτε ερχόσαστε, είναι, τότε ήτανε άλλα χρόνια, και μετά ο αδερφός μου, και τελικά δεν...λογικό ήτανε, οι γονείς αντιδράσανε εκεί και πιο καλά...

Αθ:...μ..

Μα:...δεν πειράζει, γιατί να τους...πήρανε την πίκρα για έναν, να πάρουνε για όλα, εντάξει, δεν, είναι, ήτανε πιο ευτυχισμένοι, ξέρουνε μία πατρίδα...

Αθ:..μ...

Μα:...από τους γονείς σου θα τα έχεις ακούσει αυτά...

Αθ:..ναι..

Μα:...γιατί όταν ξέρεις δυο πατρίδες, είσαι χαμένος. Αν μείνεις εκεί να ριζώσεις καλά, αν όταν πας κι έρχεσαι, ναι, όπως εμείς τώρα, ναι...

Αθ:...and what effect has that on your children? The coming and going...

Μα:...τα παιδιά...όταν ήτανε μικρά, εντάξει, ήτανε εντάξει, όταν μεγαλώσανε, μέχρι 12-13 τους άρεσε που ερχότανε, αλλά η τελευταία φορά που ήρθαμε όλη μαζί σαν οικογένεια το '88, ήτανε τότε νομίζω ο Νεκτάριος 19-20 και δεν ήθελε να έρθει, ήτανε Christmas, πάντα ερχόμαστε εμείς τα Χριστούγεννα που είχανε εκεί, κι από τις δουλειές και από τα σχολεία διακοπές και λέει "εγώ έχω κάνει plan να πάω με τους φίλους μου κι αυτά", του λέμε "είναι η τελευταία φορά σαν οικογένεια, τώρα μεγαλώσατε, ίσως δεν βρεθεί άλλη ευκαιρία, άντε τώρα να πάμε όλοι μαζί". Κάναμε κακώς που τα σπρώχναμε, καλά και κακά κάναμε, ε και μετά ήρθε, γυρίσαμε πίσω στις δουλειές μας και αυτά, μετά το '90 νομίζω, ήρθε ο Νεκτάριος με παρέα εδώ, με φί...πάλι Ελληνόπουλα, και της Λίτσας η κόρη, και τους άρεσε γιατί εδώ πέρα ήτανε άλλη ζωή, με τα ξαδέρφια, ξέρεις, εδώ πέρα ήτανε, δεν δούλευε να λέει "αχ, πάω στη δουλειά", και γύρισε και στη Νέα Ζηλανδία και κάπνιζε, που δεν κάπνισε ποτέ εκεί...

Αθ:...χα...χα...

Μα:...κι όταν του λέω "γιατί", λέει "mum, αισθανόμουνα embarassed, να πηγαίνω με όλους τους νέους κι όλοι καπνίζανε", κι έτσι έμαθε το τσιγάρο. Ε, και μετά ερχότανε πολύ, κι ο μικρός, που είναι τώρα εκεί, ερχότανε συχνά...

Αθ:...και μιλάνε ελληνικά;

Μα:...ναι...ναι...ναι...ναι...

Αθ:...ναι...

Μα:...ναι, τον Νεκτάριο αν τον δεις, νομίζ...τώρα λίγο πάλι έχει αλλοιωθεί λίγο, αλλά είναι Έλληνας...ναι, δηλαδή, αν τον δεις δεν ξέρεις που δεν έχει γεννηθεί εδώ, πήγε και στρατιώτης βέβαια, έπρεπε, ήτανε, το ξέραμε ότι όταν θα έρθει, το '7...το '94, για να αποκτήσει δικαιώματα έπρεπε να πάει στρατιώτης γιατί αλλιώς έπρεπε να βγαίνει από τη χώρα, νομίζω, κάθε 6 μήνες, να ανανεώνει το passport, και το ήξερε, αλλά το να πάει στρατιώτης ήταν σαν να ζητούσαμε από το κράτος να μας δώσει τη χώρα. Από το Μάρτιο που ήρθε, μέχρι το Δεκέμβριο – Φεβρουάριο, παλεύαμε για να πάει στρατιώτης, δεν, δεν ξέρω γιατί, φέραμε όλα τα, συνέχεια να φέρνουμε χαρτιά, τότε ήτανε πρόξενος ένα παιδί που έχει πεθάνει, ο Νικολάου, ήτανε...δεν ξέρω...

Ευα:..τον έχουμε ακούσει...

Μα:...ναι, μα δεν είναι, θα έχει πεθάνει τώρα, δεν θα ήσουνα εκεί, και τον έπαιρνα τηλέφωνο, ήτανε κι αυτό παιδί μας, στην ηλικία των παιδιών μας, Λούκα, και μου έστελνε ό,τι χαρτιά χρειαζότανε, τότε ήτανε η Λίτσα εκεί, δε...δε...δεν ξέρω γιατί, πηγαίνανε όλοι στη στρατολογία το λέγανε, δεν ξέρω, λέει δεν ξέρανε τι θέλανε, πάω κι εγώ μια μέρα, εγώ τώρα, και λέω θα πάω κι εγώ, και πάμε με τον Αντρέα, "ε, θα μιλήσω εγώ", γιατί ο Αντρέας είχε πάει με τον ανιψιό του τον λογιστή, με όλα, ας πάω κι εγώ, και λέω "συγνώμη, είμαι η τάδε, έφερα τα χαρτιά, το παιδί μας γεννήθηκε έξω, θέλει, πρέπει, θέλει, πρέπει, τι πρέπει να κάνουμε;", "να μου φέρεις αυτά, αυτά, αυτά", λέω "αυτά κι αυτά τα έχουμε φέρει, αλλά εγώ θα σου τα ξαναφέρω", γιατί εμείς είχαμε φωτοτυπίες ένα συρτάρι, εντάξει, του λέω "αυτά χρειά...;" "ναι", του τα πηγαίνω, του λέω "εντάξει είναι τώρα; τα μασούσε, του λέω "συγνώμη, τι θέλετε;" ακριβώς έτσι, εγώ, εμείς δεν έχουμε υποχρέωση στην Ελλάδα, ακριβώς το είπα έτσι, εμείς φύγαμε προσφέραμε, η Ελλάδα δεν μου πρόσφερε τίποτε, έτσι είπα εγώ, το παιδί μου γεννήθηκε έξω, δεν έχει υπο..άμα θέλει φεύγει και δεν πηγαίνει, αλλά θέλει να πάει, πού είναι το πρόβλημα, γιατί, χρωστάμε, το ξέρεις ότι πήρε τα χαρτιά..

Αθ:..τα πήρε...

Μα:...νομίζω που θα θέλανε μίζα...

Αθ:...α...

Μα:...η μίζα δουλεύει, δούλευε και δουλεύει, ναι αλλά τότε ήμουνα και εγώ νεοφερμένη και είχα άλλο, τώρα έχω κι εγώ λίγο κατασταλάξει και λέω "άστους μωρέ, δεν με νοιάζει τώρα πια", αλλά τότε λέω γιατί, ε, ε, και πήγε 6 μήνες, ήτανε κι αυτός excited, πήγε νομίζω Κω, όχι πήγε στην Αθήνα για λίγο και μετά τον αποσπάσανε Κω, και μετά δεν ξέρω πού πήγε, σε κάτι βουνά, σε κάτι φαράγγια, χα...χα...και έλεγε, έβλε...φύλακας εκεί τη νύχτα και άκουγα λέει τα άγρια ζώα και φωνάζανε, χα...χα.., λέω "ήθελες να πας, τελείωσε", εντάξει, πήγε, έκανε αυτό που ήθελε, πάντα ήθελε να πάει, γύρισε, δούλεψε εδώ ένα καλοκαίρι σε κάτι, σε ένα μπαρ, σε ένα hotel, ε, μετά λέμε με τον Αντρέα "εμάς δεν μας αρέσει έτσι, πρέπει κάτι να κάνουμε για το παιδί", και αγοράσαμε ένα ρέστοραντ...

Αθ:...εδώ;

Μα:...για το παιδί, εδώ, εδώ...

Αθ:...στη Χανιά;

Μα:...εδώ στο Γεράνι...

Αθ:...εδώ στο Γεράνι...

Μα:...να, με τα πόδια είναι ένα λεπτό, είναι ακριβώς επάνω, ναι...εντάξει, και δουλέψαμε όλοι μαζί για λίγο, η Τζούλια εντωμεταξύ ήταν εδώ σαν ξεναγός, και τη γνώρισε εκεί που δούλευε ο Νεχτάριος, και δούλευε και η Τζούλια μαζί μας, εντάξει, μια χαρά ήτανε τα παιδιά, εμένα δεν μου άρεσε γιατί λέω "δεν θέλω τα παιδ...λέω, τα παιδιά προσέχετε κάποτε όταν δουλεύεις μαζί με τον άνθρωπο σου, τον φίλο σου, με τον άντρα σου, είναι αλλιώς"...αλλά τα παιδιά δεν είχανε πρόβλημα, εντάξει...

Αθηνά...μμμ...

Μα:...αρραβωνιαστήκανε, παντρευτήκανε..

Αθ:...so...

Μα:...φύγανε όμως, φύγανε τα παιδιά...

Αθ:...ναι..ναι..'94 γύρισες...

Μα:...συγνώμη;

Αθ:..σε...στην... 1994 γυρίσατε;

Μα:...ε..εμείς...

Αθ:...εδώ...στην...

Μα:...γυρίσαμε το July και μετά, το Μάρτη με σκοπό να πάει στρατιώτης, που μέχρι να έρθουμε να έχει τελειώσει, να είμαστε πάλι όλοι μαζί...

Αθ:...και πώς βάλατε σκοπό να γυρίσετε ξανά για καλά;

Μα:...ναι...ο Αντρέας, ήθελε, πάντα έλεγε "να γυρίσουμε, να γυρίσουμε", κάποτε θυμάμαι, ο Αντρέας, μιλούσε και μιλάει στον ύπνο του...

Αθ:..χα...χα...

Μα:...και μια, ναι, ναι, ναι, μια βραδιά, έλεγε "δεν μπορώ, δεν τη μπορώ τη γλώσσα, δεν μπορώ να τη μάθω, και να με σκοτώσεις, δεν μπορώ", κι έλεγα εγώ "αφού στον ύπνο του έχει τόσο αγώνα, ναι", εί.....πάντα κουβαλούσε, ήθελε το γυρισμό, εγώ ήμουνα τώρα το αντίθετο, κι έτσι γυρίσαμε, ε, και μετά...

Αθ:...γιατί είδες ότι τον στενοχώρησε αυτό και για αυτό είπες "ναι", να γυρίσουμε;

Μα:...είχαμε σκο...λέ..ένα χρόνο εδώ κι ένα χρόνο εκεί, λέγαμε τότε, ήτανε ο Νεκτάριος απάντρευτος, δεν σκεφτόμουνα εγώ, δεν ήξερα ότι θα συναντήσει την Τζούλια να φύγει κι αυτός...

Αθ:...ναι..

Μα:...ε, ένα παιδί εδώ, θα πηγαινοερχόμαστε ένα παιδί κι εκεί, δεν είχαμε αποκλείσει ότι θα πηγαίναμε και πίσω, εντάξει, είχαμε αυτό εδώ, είχε χτίσει ο Αντρέας αυτά τα δωμάτια, εντάξει, δηλαδή, δεν είχαμε πρόβλημα...

Αθ:..ο άλλος ο γιος σου είπε ότι δεν θα γυρίσει...

Μα:...είχε παντρευτεί την Τασούλα, αυτό παντρεύτηκε μικρό, 24 ετών...

Αθ:...και δεν ήθελε να γυρίσει...

Μα:...δεν ήθελε γιατί όταν εμείς μιλούσαμε, χρόνια πριν, ότι κάποτε θα φύγουμε, αυτός είχε την Τασούλα, λέει "εγώ θα μείνω εδώ", δηλαδή και αφού ήτανε παντρεμένος δεν μπορούσαμε, προς Θεού, άμα θα ήτανε απάντρευτος...

Ευα:...ναι...

Μα:... ήτανε αλλιώς, ε, όπως τώρα και με τον Νεκτάριο, δεν μπορούσα να επιβάλλω "μείνε εδώ", αφού έχει γυναίκα, έχει οικογένεια...

Αθ:...ναι....ναι...ναι...

Μα:...κι έτσι τους λέω και τώρα "'όπου είναι η οικογένειά σου, είναι το σπίτι σου", εμείς τώρα τα κάναμε έτσι, ίσως τα έφερε η μοίρα, ίσως..δεν ξέρω τι κάναμε, ναι...

Αθ:..και τι δουλειά κάνει ο γιος σου στην Νέα Ζηλανδία;

Μα:...στην Νέα Ζηλανδία;

Αθ:...ναι!

Μα:...έχει μηχανουργείο, είναι μηχανικός, και οι δύο είχανε, ήτανε μηχανικοί...

Αθηνά;...mechanics...

Μα:...και, ναι, εκεί στο Otahuhu, Otahuhu, εκεί έχει ένα, Otahuhu, εκεί έχει ένα εργοστ΄...ένα όχι εργοστάσιο, ένα εργαστήριο...

Αθ:...Otahuhu?

Μα:...ναι!

Αθ:...ναι στο Otahuhu....

Μα:...ξέρεις, ναι!

Αθηνά;...ναι...ναι...

Μα:...εκεί!

Αθ:...α...so, όταν γυρίσατε ήτανε ένα χρόνο εδώ ένα χρόνο εκεί;

Μα:...εμείς...

Αθ:...ναι!

Μα:...ναι...

Αθ:..ναι...

Μα:...ε, μετά που έφυγε και ο Νεκτάριος στην Αγγλία, ήτανε τώρα μία φορά εκεί και μία φορά εκεί...

Αθ:...όμως, ναι, so, ήσαστε εδώ και πηγαίνετε στην Αγγλία...

Μα:...ναι, και τώρα το πρόβλημα είναι ότι πού να κατασταλάξουμε δεν ξέρουμε, για Αγγλία αποκλ...δεν γίνεται, πολύ κρύο..

Αθ:..και δεν σου αρέσει να πηγαίνεις και να γυρίζεις;

Μα:...ναι, αλλά μέχρι πότε;

Αθ:...μ...

Μα:...κάποια στιγμή...

Αθ:...μ...

Μα:...ίσως ο γιατρός πει "στοπ"...

Αθ:...μμμ...

Ευα:...τα παιδιά σας έρχονται εδώ;

Μα:...δεν σκεφτόμαστε..ε, από την Αγγλία, κάθε κα...κάθε Αύγουστο, από την Νέα Ζηλανδία, ήρθε, έχει έρθει ο Βαγγέλης, τότε που ήρθαμε, ένα χρόνο μετά ήρθαν τα παιδιά, ε, μετά πηγαίναμε εμείς, η...μετά ήρθανε, πριν 3-4 χρόνια η Τασούλα με τα τρία παιδιά, και τον επόμενο χρόνο, πάλι ο Βαγγέλης με τα τρία παιδιά, αλλά πηγαίνουμε εμείς και εντάξει...

Αθ:...μ...

Μα:...ε...και αυτά...

Αθ:...so, την ελλη...the Greek Community στην Νέα Ζηλανδία, είχατε, κάνατε παρέα, πηγαίνατε στην εκκλησία...

Μα:...ναι, ναι, ναι...τότε, στην αρχή που πήγαμε, δεν είχαμε εκκλησία εμείς και πηγαίναμε στην εκκλησία των Ρώσων, στην ρώσικη εκκλησία...

Αθ:...α...ναι...

Μα:...εκεί...βαφ...δεν ξέρω αν βαφτίστηκε το παιδί μου, εκεί το ένα, οι άνθρωποι καλοί, ορθόδοξοι, όπως κι εμάς, ε, μετά, που αρχίσαμε, ε, λέμε να πάρουμε μια εκκλησία και βάλαμε, δεν ξέρω, όλοι, ό,τι μπόρεσε ο καθένας και άλλοι βάλανε...και τέλος πάντων πήραμε την εκκλησία που έχουμε τώρα, τότε ήτανε μια μικρή εκκλησούλα τώρα έχει γίνει ωραία και το σπίτι που πήραμε δίπλα μετά, εντάξει, και βοηθήσανε κι όλοι και προσωπική δουλειά, όπως κι ο Δεσποτάκης, ο Αντρέας, και πολλοί, ό,τι μπορούσε, την ώρα που είχες λίγο spare time, βοηθούσαν, ό,τι μπορούσε ο καθένας ναι, και πηγαίναμε, το Πάσχα που κάνουνε τα σουβλιστά αρνιά, πάντα με τα παιδιά μας, όπου πηγαίναμε σε ελληνικό πάρτυ είχαμε τα παιδιά πάντα, δηλαδή τους άρεσε το ελληνικό, τα είχαμε μάθει έτσι, και πάντα είχαμε, group of friends που είχανε παιδιά, και ήταν τα παιδιά, δεν πηγαίναμε εμείς και να είναι μόνο μεγάλοι, ήταν και τα παιδιά, και ήταν πάντα χαρούμενα κι αυτά, ναι...

Αθ:...so, είχατε παρέα;

Μα:...ο..ναι..παρέα και φίλους καλούς, φίλους που αλλά 1000 χρόνια να ζήσω δεν θα κάνω, εδώ δεν έχω φίλους, αυτό μου λείπει εδώ...

Αθ:...α..

Μα:...ε...πού, τώρα εγώ έλειψα τόσα χρόνια, πώς, δεν μπορώ να πιάσω την παλιά, δεν γίνεται, κι εγώ έχω αλλάξει κι αυτοί έχουνε αλλάξει, ο καθένας έχει πάρει το δρόμο του, δεν μπορείς να πας πίσω...

Αθ:...μ...όταν βλέπεις τις κοπέλες που καθίσανε εδώ, που ήξερες όταν ήσουνα μικρή, what, why can't you get on with them, why, what's different? Is it just the shared experiences or...

Μα:...ναι..να...εγώ τώρα να, εγώ τώρα ας πούμε σκέφτομαι αλλιώς, ότι ο άντρας μπορεί να κάνει τα πάντα μέσα στο σπίτι, αφού το θέλει, εδώ όχι όλοι, εδώ της παλιάς γενιάς το νομίζουνε ότι δεν είναι σωστό, εγώ όταν ερχόμαστε τότε, είναι πολλά πού να τα θυμηθώ, ερχότανε, μέναμε πάνω στο σπίτι του Αντρέα, στην αδερφή του, και πότε εδώ, και...ερχότανε ο Αντρέας και μόλις ερχότανε ο Αντρέας σηκωνόταν αμέσως η μαμά και η αδερφή μου η μεγάλη, γιατί η μικρή είναι πιο σύγχρονη, να κάνουνε καφέ, κι ο Αντρέας του αρέσει να κάνει τον καφέ μόνος του και τότε και τώρα και πάντα, και με κοιτάζανε εμένα,δεν είναι να μου πούνε, ότι γιατί δεν σηκώνομαι εγώ...

Αθ:...ναι αυτό έλεγε η...

Μα:...αργότερα, συγνώμη, αργότερα όμως, τώρα που ζω εδώ, και αργότερα που ήρθε κι αυτά, καταλάβανε και τώρα βλέπουνε, ξέρ...τότε αυτοί θα με νομίζανε ότι είμαι κακός άνθρωπος, οι γονείς μου, ναι, ναι, θα με νομίζανε, ότι δεν υπολογίζω τον άνθρωπό μου...

Αθ:..ναι...

Μα:...μετά τώρα που μπήκ...που ζούμε κι εδώ, και που μας βλέπουνε πώς ζούμε, τώρα πολλές φορές, λέει και η αδερφή μου "μωρέ καλά κάνετε, έτσι πρέπει να είναι"...

Αθ:...ναι...

Μα:...αλλά τότε...

Αθ:...δεν ήτανε...

Μα:...προς Θεού..ναι...ναι...

Αθ:..σε αυτά τα χρόνια, ήτανε...

Μα:...ναι...ναι...

Αθ:...γυναίκες κάθονται και ο άντρας στέκεται..χα...χα..άμα ο άντρας στέκεται you all going to get up, you've got to see to them...

Μα:...ναι...άμα...αυτό που..αυτό..κι εγώ νευρίαζα, αλλά δεν μιλούσα, τώρα που τα λέμε με την αδερφή μου, γελάμε, αλλά τότε, ούτε αυτή φταίγανε ούτε κι εγώ,εγώ είχα μάθει έτσι κι αυτοί πάλι ξέρανε αλλιώς, δεν μπορείς να αλλάξεις τους ανρθώπους...

Αθ:..ναι...ναι...ναι...

Μα:...ναι...

Αθ:...και δεν μπόραγες να πεις αυτό που κάνεις δεν είναι καλό...χα...χ...α, you know...

Μα:...εμένα δεν μου το λέγανε in so many words μα εγώ έβλεπα, τι, όταν βλέπεις...

Αθ:...ναι...ναι...ναι..

Μα:...δεν καταλαβαίνεις; ναι..ναι...

Αθ:...ναι...

Μα:...τέλος πάντων, εντάξει...

Αθ:...so, δεν έχεις κάνει παρέα εδώ;

Μα:...όχι, όχι, ε..του Αντρέα η οικογένεια, οι αδερφές, τα ανίψια μας, βρισκόμαστε, τώρα που θα έρθει το παιδί θα μαζευτούμε όλοι, όχι μια φορά, πολλές φορές, να φάμε εδώ έξω, ε, όταν παίζουνε ποδόσφαιρο τα ανίψια θα τον πάρουνε να πάει τον Αντρέα, ναι, όχι, είμαστε πάλι, είμαστε πολύ ενωμένοι,δεν βλεπόμαστε, δεν ζούμε ο ένας στην πόρτα του άλλου, αλλά είμαστε εκεί ο ένας για τον άλλο, ε...

Αθ:..so, όταν, when you think of New Zealand, what is that you miss?

Μα:...την οικογένειά μου, τα παιδιά μου, τα εγγονάκια μου, ναι...

Αθ:..τη ζωή εκεί;

Μα:...ε, εντάξει, με αρέσει το freedom, με αρέσει να περπατώ στο δρόμο και δεν με ξέρουνε και δεν ξέρω κανένα, με αρέσει να...εγώ να κάνω εγώ αυτό που εγώ θέλω, εγώ πάντα περπατώ, εγώ πάντα περπατώ, και τώρα περπατώ αναγκαστικά, πρέπει καρδίας και περπατούμε, όταν εγώ πρωτοήρθα και περπατούσα, ίσως φορούσα και το σορτς, ίσως με κουτσομπολεύανε, αλλά δεν...εμένα δεν με ένοιαζε, δεν...δεν με νοιάζει αυτό, ξέρω εγώ τι κάνω, ε, και αυτό, ναι...

Αθ:...ναι...

Μα:...και βλέπεις τα μάτια που καρφώνονται , ας πούμε,...

Αθ:...ναι..χ...χ...χα...χα...

Μα:...τώρα...

Αθ:...χα...χα..

Αθ:...ναι, είναι όταν είσαι σε ένα μικρό χωριό,ό,τι κάνεις όλα τα ξέρουνε, όλος ο κόσμος....

Μα:...τώρα τα έχω συνηθίσει, ίσως...ή και που φωνάζανε, όπως μιλάνε, ο Έλληνας, τώρα, φαίνεται που έχω συνηθίσει, γιατί δεν..εγώ φωνάζω πολύ....είμαι και λίγο κουφή...

Αθ:...χα..χα..

Μα:...να..ναι...και φωνάζω φαίνεται εγώ, που, και λέω "καλά τι πάθανε", εγώ συνήθισα, και που δεν σε προσέχανε, ας πούμε, πήγαινες στην τράπεζα, εσύ ήξερες τον διευθυντή, πήγαινες, εγώ που δεν ήξερα κανένα, περίμενα στην ουρά μία ώρα, αυτό δεν είναι σωστό, και γίνονται αυτά ακόμα, αλλά τώρα εντάξει, εμείς μάθαμε και περιμένουμε, τώρα τι να κάνουμε, ναι, αλλά στην αρχή εγώ ήμουνα πολύ..ναι, το '74 πήγαμε στο Ηράκλειο να πάμε να δούμε τους γονείς της Λίτσας, στο Λασήθι – Φούρνοι, και ήταν ο Αντρέας με τα παιδιά να πάω εγώ να κόψω τα εισιτήρια από κει από κάπου, ε, εγώ πήγα με το "σας παρακαλώ" και δεν ξέρω τι, και φεύγω και λέω του Αντρέα "εγώ δεν πάω, πήγαινε να τα βγάλεις εσύ", χα...χα...ξέρεις ήμουνα τότε νεοφερμένη και μου φάνηκε τραγικό που δεν μου μίλησε με ευγένεια...

Αθ:..α...

Μα:...ε, τώρα έχουνε..έχουνε αλλάξει, γιατί τώρα τι να σας πω, τότε τα χρόνια εκείνα ήτανε οι άνθρωποι αγράμματοι όπως ήμαστε κι εμείς, τώρα όλα τα παιδιά ζούνε, βγαίνουνε, και ζούνε, ξέρεις τώρα δεν βλέπεις, πας και σε προσέχουνε, σου μιλάνε και στις υπηρεσίες, τότε δεν μπορούσες να μιλήσεις, εγώ έζησα πράγματα, τώρα είναι όμως...όλα έχουνε γίνει πιο καλά, δηλαδή...

Αθ:...πιο καλά, όμως ακόμα είναι λίγο ίδια...χα..χ..γιατί εμείς το έχουμε δει...

Μα:...ναι, είδες τι σου είπα, για σας τώρα, καλά η Ευαγγελία 5 χρόνια δε..λείπει πολλά, αλλά για σένα, εγώ τώρα έχω συνηθίσει, κι όταν πάμε κάπου, λέω του Αντρέα "άκου να σου πω, θέλεις να έρθεις, έλα, μην αρχίσεις να μουρμουρίζεις και να φωνάζεις γιατί εγώ στην υπηρεσία αυτή πρέπει να έρχομαι, εκεί που είναι η εφορία, αλλάζουν οι νόμοι τόσο γρήγορα, και για αυτά τα δωμάτια που έχουμε, πήγα 8 φορές φέτος για να πάρω ένα χαρτί, κι έχω και ανιψιό λογιστή, αλλά κι αυτός λέει "θεία, πρέπει να πας εσύ", και του λέω "Βαγγέλη, όταν μου λες να πάω στην εφορία, άνοιξε καλύτερα ένα λάκκο, να με κουκουλώσεις εκεί", δεν μπορώ, πας, πάνω κάτω, πέρα πόδε, ναι...αλλά λέω του Αντρέα "αν θες να έρθεις, δεν θα μιλάς", ναι...γιατί ο Αντρέας έκανε κι αυτός την εξυπνάδα και τα

έβαλε στο όνομα μου, ενώ εμείς ξέραμε εκεί, και η καρέκλα ήτανε Αντρέας και Μαρία, εδώ πέρα τα έβαλε τώρα στο όνομά μου και εγώ είμαι η υπεύθυνη και εγώ τρέχω, έρχεται ο Αντρέας αλλά εγώ έχω αναλάβει όλες τις ευθύνες...

Αθ:...γιατί τα έβαλε στο όνομά σου;

Μα:...ε, γιατί αυτό το οικόπεδο το έδωσε, οι γονείς το δώσανε...

Αθ:...σε εσένα...

Μα:...και το νόμιζε ο Αντρέας σωστό, που εγώ δεν το νομίζω σωστό, αλλά τέλος...όταν πια είχε κάνει τα συμβόλαια, τι να αλλάξω και...τα αφήσαμε, δεν πειράζει, τώρα πάνε..έχω μιλήσει με δικηγόρο και λέει "ούτε διαθήκη δεν χρειάζεται να κάνετε για τα παιδιά σας γιατί όταν πεθαίνουν εδώ, εμείς οι γονείς, δίνουνε περιθώριο 6 μήνες, αποδοχή κληρονομιάς των παιδιών, λοιπόν δεν χρειάζεται να κάνεις έξοδα, μου λέει ο δικηγόρος, άστα, κι όταν δεν θα υπάρχετε..θα...

Αθ:...όμως πρέπει και οι δύο γονείς να..να μείνει εδώ, άμα ένας πάει ο άλλος το παίρνει...

Μα:...ναι...μα προς Θεού....

Αθ:...τα παίρνει...

Ευα:....ναι, ναι, τα παίρνει...

Μα:...αυτομάτως, όταν φύγω εγώ θα μείνει στο Αντρέα και μετά...προς Θεού, αυτό, προς Θεού, ναι, αλλά έπρεπε να είναι, τέλος πάντων, για αυτό τρέχω τώρα εγώ πολύ, αλλά του λέω "αφού, αφού εγώ τρέχω, δεν θέλω να μιλάς εσύ, γιατί άμα μιλάς, θέλεις να αναλάβεις εσύ, ναι, αλλά άμα μιλάς μετά εγώ ντρέπομαι την άλλη φορά να ξαναπάω", στην αρχή ήμουνα αλλιώτικη, αλλά τώρα, προσαρμόστηκα, δηλαδή νομίζω με τον καιρό προσαρμόζεσαι, όπως που έφυγα από εδώ και προσαρμόστηκα εκεί...

Αθ:...ναι...και τώρα εδώ κάνεις λίγο bussiness, έχεις...

Μα:...κάνω και λίγες bussiness...

Αθ:...ναι , κάνεις, έχεις δωμάτια...

Μα:...φέτο όχι πολλά πράγματα...γιατί είναι μεγάλη η κρίση, έχω πελάτες πολλά χρόνια, δηλαδή και 10 και 20 να είχα,θα τα δούλευα εγώ με τον κόσμο που ξέρω..

Ευα:..από πού έρχονται αυτοί οι άνθρωποι;

Μα:...έρχονται από...Άγγλους πολλούς, είχαμε γιατί και από το μαγαζί είχαμε γνωρίσει...ε..και από..τώρα έχω δυο, ένα Γερμανό που έρχεται κάθε χρόνο και κάθεται πολύ καιρό, αλλά δεν μιλάει ούτε ελληνικά ούτε αγγλικά και το πρόβλημα είναι ότι δεν μπορώ να του μιλήσω, να του εκφραστώ και να...γιατί είναι καλός άνθρωπος..

Αθ:..ναι...ναι..ναι...

Μα:...και έχω και ένα άλλο ζευγάρι Γερμανών, μεθαύριο έρχεται κι ένα ζευγάρι, έχω κι Έλληνες

ερχότανε νέα παιδιά και πάντα παίρνουν τηλέφωνο και λένε "μας αρέσει εκεί", δεν είναι τίποτα flash, αλλά τα διατηρώ καθαρά, ησυχία, εντάξει, είναι ωραία, ο κήπος εδώ, εντάξει, ναι...

Αθ:...ναι...α...ωραία είναι...

Μα:...ναι, αλλά φέτο φέτο δεν έχει δουλειά όπως άλλα χρόνια....

Αθ:...α...

Μα:...όχι, φέτο με φέτο υπάρχει μεγάλη μείωση..

Αθ:..έχεις δύο δωμάτια;

Μα:...4 είναι το σύνολο...

Αθ:...4?

Μα:...τα 3 τα .. εδώ έμενε ο Νεχτάριος, και προσπαθώ και δεν το δίνω, δίνω ας πούμε αυτά, άμα έρθει και τρίτος θα το δώσω, και το έχουμε εμείς με τον Αντρέα, ξέρεις έτσι έξτρα, ε, γιατί αυτό έμεινε ο Νεχτάριος, το λέμε του Νεχτάριου το δωμάτιο..

Αθ:...και πού μένεις εσύ;

Μα:...ναι, στο δίπλα, είναι λίγο πιο μεγάλο,τα δυο ακριανά είναι λίγο πιο μεγάλα, έχουνε...εντάξει...ναι, κι αυτό ήτανε πρόβλημα, όταν ήρθα, αλά δεν τα λε...δεν μιλούσα γιατί ξέρεις όταν δεν ξέρουνε τώρα τι να λέω, ότι είχα, δεν...δεν με άρεσε, αχ και ήμουνα τόσο πιεσμένη στην αρχή, πρώτα από όλα πιεσμένη γιατί ερχότανε άνθρωποι και μένανε εδώ, αφού ήτανε, τα νοίκιαζα, και ένοιωθα εγκλωβισμένη και αχ θέλω την ελευθερία μου, εγώ είχα μάθει στο σπίτι μου, στον κήπο

μου, γύρω γύρω fence, δεν βλέπαμε, δεν με έβλ..αλλά συνήθισα και αυτό το συνήθισα και ήτανε και το, ο χώρος, ξέρεις...

Αθ:...δεν ήθελες να έχεις άνθρωποι εδώ;

Μα:...δεν ήθελα για μένα, αλλά για το χρήμα ήθελα...χα...χα...

Αθ:...ναι..ναι...

Μα:...αφού τα είχαμε...

Ευα:...είχε συνηθίσει τον τρόπο της Νέας Ζηλανδίας, the privacy...

Αθ:..ναι...ναι...

Μα:...και..και συγνώμη, και αφού έχω, παίρνω, έχω μια άδεια, αυτήν την άδεια την πληρώνω, δηλαδή για να αποχτήσω αυτήν την άδεια...

Αθ:..ναι...ναι...

Μα:...πληρώνω, κάθε χρόνο κάποια χρήματα, πληρώνω τους φόρους, μέχρι πέρσι ήτανε ο νόμος όταν έχεις λίγα, να πληρώνεις ή έχεις βγάλει ή δεν έχεις πληρώνεις τα ίδια χρήματα, φέτο άλλαξε και κρατάω βιβλίο πόρτας κι αποδείξεις κι όλα, κι αυτό είναι πονοκέφαλος...

Αθ:...ναι...χα...

Μα:...γιατί, ναι, αλλά, γιατί όσο μεγαλώνω εγώ θέλω την ηρεμία μου λίγο...

Αθ:...ναι...

Μα:...έχω κουραστεί κι από τη ζωή, θέλω να είμαι ανεξάρτητη, ασχέτως αν εγώ θέλω να πάω να σκάβω, δεν θέλω να πιέζομαι...

Αθ:...ναι...και τώρα όταν κοιτάς πίσω στην ζωή σου, when you look back in your life...

Μα:...ναι...

Αθ:... what do you think?

Μα:...ε...θα 'λλαζα, κά...λίγα πράγματα, δηλαδή θα άλλαζα το γυρισμό μου εδώ, αυτό το μεγάλο τον γυρισμό θα τον άλλαζα, δεν θα γυρνούσα, δεν θα...ίσως σκεφτόμουν κάποιους τρόπους, ίσως έτσι

ήτανε το plan, να πηγαινοερχόμαστε πιο συχνά, ναι, αλλά μετά με τον Νεχτάριο που έφυγε, ναι...ε, και ύστερα μεγαλώνουμε κιόλας...

Αθ:..όμως if you had your way, you wouldn't come bak...

Μα:...oh...no...no...και το ξέρανε και η οικογένεια και τώρα που, γιατί πάντα ο Αντρέας έλεγε ότι εγώ θέλω, α ναι, κι εκεί, με..με..με έβγαζε ότι είμαι κακιά, εγώ θέλω να γυρίσω η Μαρία δεν θέλει...

Αθ:...χα...χα...

Μα:...πώς να τους, ε, συγνώμη, οι άνθρωποι δεν φταίγανε, πώς να τους δώσεις να καταλάβουνε το λόγο;

Αθ:...μ...ναι...

Μα:...πριν 10 χρόνια, είχε έρθει η ανιψιά μου, η Κατερίνα, πήγαμε εμείς Νοέμβρη και ήρθε αυτή μετά την Πρωτοχρονιά νομίζω, κάθισε 5 εβδομάδες, και εκεί που...λέει "θεία, γιατί ποτέ δεν μας είπες τίποτε;", λέω "Κατερίνα, τι να σας έλεγα, θα τα πιστεύατε;", ε, είμαι όμως κι άνθρωπος που δεν με αρέσει, αν έχω έχω, αν δεν έχω δεν έχω, δεν θέλει να το ξέρει ο άλλος. Ε, κι από τότε το λέει "η θεία ποτέ δεν μιλούσε", ε, ναι, τότε εγώ αν άνοιγα το στόμα μου και έλεγα "αυτό, αυτό, αυτό" ίσως καταλαβαίνανε λίγο, αλλά δεν μιλούσα, ο πεθερός μου τους είπε, αλλά και πάλι αν δεν δεις, ναι, θυμάμαι...

Ευα:...λέτε...δηλαδή ότι σας παρεξήγησαν επειδή...

Μα:...οι δικοί μου πιο πο..ίσως και του Αντρέα ο πατέρας να είχε το μαράζι και την στενοχώρια, γιατί είχε ένα γιο και ξέρεις τα χρόνια εκείνα ο γιος έκανε το χρυσό αυγό, ε, δεν είχε και την μαμά, ξέρεις τα μεγάλωσε μόνος του, σε αυτό είχε δίκιο...

Αθ:...ναι...

Μα:...και ίσως μέσα τους λέγανε ότι εγώ είμαι η κακιά, αλλά δεν πειράζει, τώρα πέρασε, ας είναι καλά αυτοί εκεί που είναι και εμείς καλά εδώ, και εντάξει...ναι...

Ευα:..το σπίτι σας στο Όκλαντ το διατηρείτε άδειο ή το νοικιάζετε;

Μα:...όχι, όχι το νοικιάζουμε, το νοικιάζουμε, και είχαμε και διαμερίσματα, στην Panmure, τα είχαμε πάρει κι αυτά το '80, το '83, αλλά η Panmure τώρα έχει πολύ, δεν είναι, παλιά ήτανε ωραία, τώρα έχει όλο, βλέπεις εκεί, μαγα...φαγητά, δεν είναι πια...

Αθ:...ναι...ναι...ναι...

Μα:...και...και τα πουλή...είχανε και παλιώσει και αφού δεν είμαστε εκεί λέμε με τον Αντρέα να τα πουλήσουμε, να πάρουμε κάτι άλλο, και λέω στα παιδιά "τι να κάνουμε;", λέει "mum, να πάρεις κάπου, λέει, σε καινούρια περιοχή, που να είναι καινούριο", κι εγώ μαθαίνω από τα παιδιά, μαθαίνουνε κι αυτά αλλά κι εγώ παίρνω νότες και μια ...ο Βαγγέλης βλέπει στην εφημερίδα ένα σπίτι, "ε, πάμε να το δούμε", τότε τα παιδιά χτίζανε σπίτι στο Dannemora, εγώ τότε δεν ήξερα πού είναι το..είχα πάει αλλά δεν μπορούσα να προσανατολιστώ, κι όταν το πήραμε, φύγαμε, α ναι ήτανε να φύγουμε να γυρίσουμε, είχαμε ετοιμάσει Απρίλιο να γυρίσουμε εδώ πάλι για αυτά, και δεν είχα την ευκαιρία να πάω να δω την απόσταση, εγώ νόμιζα, όταν πήγα την άλλη φορά, το σπίτι μας πού πήραμε τώρα ήτανε καινούριο και ωραίο σπίτι με 4 υπνοδωμάτια, ξέρεις τα..τελευταία, βλέπω και ήτανε δίπλα στα παιδιά, δηλαδή, 100 μέτρα...α, κλείσε, κλείσε

This is file number 4, interview with Maria Pervolianaki continued...

Αθ:...you got upset just now, yeah...

Maria:...I would be all right, eh...τι λέγαμε, τώρα, μπερδεύτηκα..

Ευα:...που στεναχωρηθήκατε...

Αθ:...όταν πήγες στην Αθήνα....

Μα:...ναι...ναι...και..ναι, πήγαμε εκεί, μετά κάναμε δύο μήνες εξωτερικές, μετά έπρεπε να πάμε στο..μας πήγανε σε ένα hotel στην Κηφισιά, XEN, ναι, αυτά τώρα μου 'ρχονται τώρα, ούτε..και καθίσαμε εκεί μέσα δύο μήνες, ε και εκεί μάθαμε πολλά πράγματα πάλε, ξέρεις, τα πλυντήρια, τις κουζίνες όλα, γιατί εμείς τότε δεν είχαμε ηλεκτρικά είδη εδώ...

Αθ:...so, πήγες σε δύο...

Μα:...μήνες έξω...

Αθ:..στην Αθήνα..

Μαρία.:...μ...μ...

Αθ:...α...

Μαρία...σύνολο τέσσερις μήνες, σύνολο...

Αθ:...τέσσερις μήνες...

Μα:...αλλά, στους δύο μήνες, ε, ήρθαμε μία φορά, λίγο, και τότε θυμάμαι που οι γονείς μου λέγανε "παιδί μου μετάνιωσες, μη φύγεις, δεν είναι τίποτε", αλλά εγώ ντρεπόμουνα, σκεφτόμουνα και λέω "αφού πρέπει να φύγω", ναι αλλά έλεγα "να γίνει ένα θαύμα", αλλά τι θαύμα θα γινότανε...

Ευα:...να σταματήσει...

Μα:...τότε δεν ήτανε το ΛΟΤΤΟ, χα...χα...

Ευα:...θαύμα από κάτι ....

Μα:...για να μην φύγω, ναι αυτό...

Αθ:...όμως μπόραγες να το είχες πει, να μην πάω...

Μα:...ναι...το ήθελα, ήθελα να φύγω...

Αθ:..ναι...

Μα:...μετά που...ετοιμαζόμουνα δεν ήθελα, αλλά τελικά, νίκησε μέσα μου, ίσως, αυτή η φωνή που από μικρή μου έλεγε "πρέπει, πρέπει, πρέπει", ε, έφυγα! Α ναι, κι όταν, α ναι, ήρθαμε στους 2 μήνες, κάτσαμε λίγο, μετά φύγαμε πάλι για 2 μήνες, μετά γυρίσαμε, κάτσαμε τώρα, θυμάμαι, μέρες – βδομάδες, να ετοιμαστούμε και να φύγουμε. Και θυμάμαι τώρα τη δεύτερη φορά ήτανε που μου λέει ο μπαμπάς, ε..ήτανε ο μπαμπάς μου πολύ σύγχρο...δηλαδή δεν, τα χρόνια εκείνα ένας πατέρας μπορεί να μην μιλούσε έτσι στο παιδί του, και μου λέει "ξέρεις, παιδί μου, λέει, κάποιος σε θέλει να σε παντρευτεί"....

Αθ:...χα..χα...

Μα:...ναι! Και λέει ο μπαμπάς μου "εγώ θα το πω στην κόρη μου, αλλά δεν ξέρω, ετοιμάζεται να φύγει", και μετά σκέφτηκα και λέω "όχι" δεν ήθελα εγώ παντρειά, εγώ ήθελα καλύτερη ζωή...χα...χα...

Αθ:...α...that's interesting, γιατί το λες....

Μα:...ναι.....

Αθ:..δεν ήθελες παντρειά, what did you think that meant? Παντρειά...

Μα:...συγνώμη, τώρα αυτό που το λέω, το σκέφτομαι τώρα. Αν εκείνη τη στιγμή στα 19 μου, μου ερχότανε ένας βασιλιάς, με το μυαλό εκείνο που 'θελα, μπορεί να έλεγα "ναι!"...

Αθ:...μ....

Μα:...αλλά τώρα να πάρω ένα ordinary πες, όχι προς Θεού, γιατί , τι θα...μια μιζέρια δεν θα είχα πάλι; Λοιπόν, λέω "όχι! Τώρα θα φύγω, ναι!".

Αθ:...so, you didn't want marriage for...you didn't see that was going to...

Μα:...no...no..δεν ήτανε το, η λύση για μένα η παντρειά, όχι, ήμουνα, τώρα γιατί ήμουνα εγώ αλλιώτικη, εγώ δεν ξέρω, ...έτσι γεννήθηκα...

Αθ:...ε....

Μα:...ναι...

Αθ:...that's all right...

Μα:...ναι...

Αθ:...so, δεν είχ...you didn't, you weren't thinking about marriage at 19, you just wanted a better life...

Μα:...no...no...maybe if ήταν a good opportunity, μπορεί να το αρπούσα, αλλά...

Αθ:..so, for you marriage was difficult....

Μα:... τώρα, τώρα, τότε δεν σκέφτηκα έτσι, τότε σκέφτηκα ότι αφού είμαι έτοιμη να φύγω, θα φύγω...

Αθ:...ναι...

Μα:...ε, τώρα που το σκέφτομαι, γιατί δεν το σκέφτομαι και πρώτον, είναι αστείο...

Αθ:...ναι....

Μα:...α...αν ήτανε κάποιος, που να 'τανε ένας πλούσιος, με το μυαλό εκείνο, τώρα εμένα, δεν με ενδιαφέρουν τα πλούτη και τότε....αλλά έλεγα εντάξει, "να πάρω αυτόν, θα ζήσω μια ωραία ζωή, άνετη, να 'χω κι εγώ αυτά...αλλά εγώ λέω, α..να φύγω τώρα και..."΄και έτσι, έτσι έφυγα...

Αθ:...γιατί...οι...οι...παντρεμένοι γυναίκες εδώ, δουλεύανε σκληρά, is that what you thought, you know, ...

Μα:...μα δουλεύανε σκληρά....

Αθ:...if I get married here, I'll work hard...

Μα:...μαγειρεύανε με τα ξύλα, πηγαίνανε στους κήπους, δεν είχανε τις ανέσεις, έπλενες με τα χέρια, και ξέρεις, μπουγάδες και, να 'ναι όλα τα ρούχα τότε άσπρα, σεντόνια..και...δουλεύανε στα πάντα ήτανε οι γυναίκες, δηλαδή και στα μέσα και στα έξω, και τα παιδιά, και να πλένεις, και να ράβεις, και να ...α....για μένα ήταν ένα...έβλεπα, ας πούμε αυτή τη ζωή και ...

Αθ:...ναι...έβλεπες την αδερφή σου που ήτανε παντρεμένη...

Μα:...η αδερφή μου τότε ήτανε νιόπαντρη...ε...εντάξει, θα δούλευε κι αυτή αφού όλοι δουλεύαν, αλλά δεν είχε και παιδιά τότε, ναι...

Αθ:...σου έλεγε τίποτε για την παντρειά; Dis she...did you talk about what it was like gett...being married...

Μα:...άμα παντρεύτηκε η αδερφή μου, λίγο καιρό πρέπει να φύγω εγώ....

Αθ:..αα...

Μα:...ναι, ναι, δεν είχαμε much time together μετά, ναι, ναι, έφυγα εγώ στην Αθήνα, ναι...

Αθ: ....how long did it take you...

Μα:...ήτανε happy, ευτυχισμένη με το μυαλ...είναι όταν είσαι μικρός και εκείνα τα χρόνια, η παντρειά ήτανε μία λύση και ως μικρό παιδάκι που ήτανε κι αυτή, ε...ένοιωθε ευτυχισμένη και είναι ευτυχισμένη με τον άντρα της γιατί μεγαλώνοντας τώρα, 50 χρόνια μαζί, οι δυο γίνονται ένα, και είναι εντάξει...ναι...

Αθ:..ε..μπορεί να μην ήθελε αυτή καλύτερη ζωή, μόνο την ίδια ζωή.....

Μα:....ίσως...ίσως....

Αθ:..είχε η μάνα σου....

Μα:...κάθε άνθρωπος...ναι...ναι...

Αθ:..ναι...

Μα:....μα εκείνα τα χρόνια ήτανε πώς να παντρέψει το κορίτσι...

Αθ:...ναι...ναι...και πόσα χρόνια..ε...έκανε να μαζέψουν όλα αυτά για την προίκα; ήτανε πολλά χρόνια ή...

Μα:....ε..καλά, δυο χρόνια τόσο, μέχρι να αρραβωνιαστεί να παντρευτεί, εντάξει...

Αθ:...δυο χρόνια...

Μα:....ε, και με δανεικά, τότε ξέρει, δανειζόμαστε οι φτωχοί από τους πλούσιους, τα γυρίζαμε πίσω και όταν είσαι συνεπής πάντα είχες χρήματα. Έτσι ήτανε ο πατέρας μου, χρήματα δεν είχε αλλά χρήματα είχε....

Αθ:...όμως αυτό δεν ήτανε για σένα μεγάλο πράγμα, ήθελες μια ...

Μα:....ήτανε...

Αθ:...καλύτερη ζωή...

Μα:....ναι, ναι, ναι....

Αθ:...και...όταν είδες τις ταινίες που σου δείχνανε, σου άρεσε; τι;

Μα:....πού; εκεί;

Αθ:..εκεί, στο σχολείο που είπες ότι they showed you New Zealand.....

Μα:....α,ναι, ναι, ναι, μου άρεσε, το μόνο που δεν μου άρεσε, ήτανε, δεν ήθελα να πάω να δουλέψω σε νοσοκομείο...

Αθ:...α....

Μα:....γιατί είμαι πολύ, δεν το αντέχω, κι όταν, θυμάμαι τη μαμά μου, και μου έλεγε "παιδί μου" προσπαθούσε με τον τρόπο της να με κάνει να μην φύγω, αλλά δεν μου το λέγανε, μου το λέγανε..ε.. "εσύ, παιδί μου, αν σε πάνε να δουλέψεις εκεί στο νοσοκομείο, που εσύ δεν τα αντέχεις αυτά, πώς θα

δουλέψεις, πώς θα κάνεις, πώς θα ράνεις;", ε, τώρα, δεν δεν ξέρω τι έλεγα, πάντως δεν την άκουσα κι έφυγα, και ευτυχώς που πήγα αντί νοσοκομείο πήγα σε hotel...

Αθ:...και ήτανε αυτό γιατί ήσουνα στο νοσοκομείο μικρή;

Μα:....α..όχι, παίρνανε πολλές κοπέλες από μας που φύγανε και πήγανε κι όπου σε βάζανε...

Αθ:..λέω για σένα...

Μα:....δεν είχες option....

Αθ:...είπες ότι you didn't want to work in a hospital, was that because your experience as a child in hospital? With your illness...

Μα:....δεν θυμάμαι, δεν νομίζω ότι θυμόμουνα τι πέρασα, τα άκουγα και τα θυμάμαι που τα άκουσα, ας πούμε....

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:....θυμάμαι που ήμουνα τεσσάρων που γύρισα και με πήρε, θυμάμαι, ίσως επειδή το λέγανε το θυμάμαι, δεν θυμάμαι, ναι...

Αθ:...ναι...

Μα:....όχι..και τώρα, δεν μπορώ να βλέπω, ας πούμε άμα ακούσω αρρώστιες, και τώρα που είμαι γριά γυναίκα, αφού ήμουνα έγκυος και πήγαινα στο γιατρό να μου πάρει το bl...να κάνει blood test, και έκλαιγα...

Αθ:...α...χα...χα...

Μα:....φοβόμουνα τις βελόνες...

Αθ:...φοβό...χα...α...χα..ναι, ναι...

Μα:....ίσως επειδή, με είχαν κάνει και πολλές ενέσεις σαν παιδάκι...

Αθ:..ναι...ναι...

Μα:....πάρα πολλές...ίσως, πάντως, ε και μου έλεγε η μαμά έτσι, και λέω εντάξει, θα φύγω, και τελικά ήμουνα τυχερή, θα τ' αντιμετώπιζα, όταν είσαι νέος, δεν πας πίσω πας μπροστά, θα τα α...αλλά ευτυχώς, πήγα σε hotel και ήμουνα μια χαρά...

Αθ:...και δεν θυμάσαι κανένα δα.....who taught you at these schools, any of the women, the teachers?

Μα:....Όχι! Όχι, ήτανε μια, ήτανε μια κοπέλα από το Ηράκλειο, όταν πήγαμε στην Κηφισιά, εκεί στο hotel, στο ΧΕΝ, Καναβάκη και ήτανε καθηγήτρια, δεν ξέρω τώρα, οικοκυρικών, και η άλλη ήτανε, Καντίρου, αυτά τα ονόματα θυμάμαι, και θυμάμαι και μια κυρία Γαβριήλ...

Ευα:,...ξένους Άγγλους, είχατε να σας κάνουν τη γλώσσα;

Μα:....όχι, ήτανε Έλληνες...και η κυρία Γαβριήλ ήτανε από την Αίγυ...Ελληνίδα από την Αίγυπτο....

Ευα:...Janet....

Αθ:..μμμ...is it Janet?

Ευα:...Janet knew her...

Αθ:...a....

Ευα:...Janet Yiakmis...

Αθ:..a...the Egyptian woman...

Μα:....και μας έβλεπε...και μας έλεγε...

Αθ:...α...

Μα:....πώς σας λυπάμαι παιδιά μου!!!!

Αθ:..α...αλήθεια; Γιατί;

Μα:....γιατί φύγαμε κι εμείς, αποχτήσαμε, ζήσαμε και φύγαμε με το τίποτα...

Αθ:..α...αυτή το ήξερε...

Μα:....ναι, αυτό το θυμάμαι πάντα...

Αθ:..ναι, ναι...

Μα:....ήταν μια πολύ καλή κυρία, αυτή νομίζω μας δίδασκε αγγλικά, δεν θυμάμαι, τέλος πάντων, ναι, και μου είχε μείνει αυτό γιατί, όλοι οι Έλληνες, όλα τα χρόνια φύγανε, κάτι, και γυρίσανε, οι Ρουμάνοι, όλοι αυτοί, οι Έλληνες...

Αθ:...μ....

Μα:....ναι...

Αθ:..ναι...

Μα:....έτσι, τώρα εμείς μέχρι τώρα εντάξει..οι Νεοζηλανδοί ελπίζω να μην φτάσουν εκεί να διώξει...

Αθ:...μ...και η τελευταία μέρα σου στο χωριό πώς ήτανε;

Μα:....α, ο μπαμπάς μου έκανε πάρτυ...χα...γελάω, κάναμε τότε πάρτυ, μην νομίζεις, ε, και κάλεσε όλους τους γνωστούς, εδώ, και κάλεσε και το...ο Αντρέας, η οικογένειά του ήτανε πολύ φίλοι με τους γονείς μου, η μητέρα ήτανε φίλη με τη μητέρα μου, ο πατέρας με τον πατέρα μου, και δεν ήρθαν οι γον..η μαμά του Αντρέα είχε πεθάνει, ο Αντρέας δεν είχε μαμά, και ήρθε ο Αντρέας..

Αθ:..ο άντρας σου...

Μα:....ναι, αλλά εγώ τότε δεν είχα, δεν σκεφτόμουνα τον Αντρέα, ούτε αυτό νομίζω εμένα...

Αθ:...α..αυτός δεν θα ήτανε αυτός που σε ζήτησε...

Μα:....ναι, ναι ο...χα..χα..ο Αντρέας αργότερα, έστειλε τον πατέρα του, να πει ότι θέλει να με παντρευτεί...

Ευα:...αργότερα....

Αθ:..α...αργότερα...

Μα:....όχι...τότε, τότε....

Αθ:...όμως πριν, όταν είπε ο πατέρας σου κάποιος σε ζητάει...

Μα:....όχι...όχι, αυτός ήτανε ένας κάποιος άλλος που ήξερα τη οικογένεια λίγο έτσι...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:....ναι, ναι...

Αθ:...α..εντάξει..ναι...ναι...so, είχανε μεγάλο πάρτυ...

Μα:....ε...μεγάλο, όσο γινότανε εκείνα τα χρόνια, εντάξει, τραπέζι έκανε, ε..ε και μετά φύγαμε με τη...μας πήγε ο μπαμπάς στην Αθήνα, τελευταία μέρα...πάντα κουβαλάω αυτήν την εικόνα του πατέρα μου...

Αθ:...ναι...ναι...

This is file number three, interview with Maria Pervolianaki, continued.

Αθ:...so, you were talking about you didn't like the idea of προίκα, dowry...

Μα:....right...

Αθ:...how hard was for your father to get all that stuff for yor daughter?

Μα:....it was very hard, cause I remember we used...eh...eh...worked all together and we tried to help...

Αθ:...so, everybody....

Μα:....and I felt so sorry for my parents and I said "no way, I can put my parents do this, probably again, I will like to leave, and every year I used to say "oh, next year I won't be here", and they use to laugh, and say "oh, yes", "are you so rich that you are going to stay home?", you know, friendly talking...

Αθ:..yeah...

Μα:....with older people...

Αθ:..so...did they say that is was going to be difficult to get you a dowry...or they prepare to do it?

Μα:....oh no, no, no. No, they never used to talk about it because how luck ....automatically, you know, you have to do this, no, they never say oh, will do the same with you, no...

Αθ:...m...m...yes...

Μα:....θα το κάνανε αυτό...αυτό...automatically, there is, δεν ήτανε τίποτε να μην το κάνουνε, ναι, αφού κάνανε έτσι, έτσι ήτανε όλος ο κόσμος, ε...

Αθ:..και...η αδερφή σου, πώς, how did she come to meet her future husband? Ήτανε προξενιό;

Μα:....ναι...όχι, του άρεσε και ήρθε και τη ζήτησε από τον πατέρα, ξέρεις ήτανε από εδώ κι αυτός, ένα παλικάρι...

Αθ:...και πώς της άρεσε;

Μα:....ναι, τώρα, έτσι, την έβλεπε και του άρεσε, σαν κοπέλα...και ήθελε, έτσι ήτανε τότε,...

Αθ:..από μακριά...

Μα:....ε, από μακριά, μπορεί και να μιλούσανε αλλά, ε, έτσι, έτσι γινότανε τότε, και έστειλε τον πατέρα του να μιλήσει με τον πατέρα μου, να ρωτήσουνε την κοπέλα αν θέλει, ε η κοπέλα 18 χρονών, χα...χα..θα της άρεσε και το παλικάρι, εντάξει, έτσι, έτσι γινότανε τότε, τα πιο, οι πιο πολλοί γάμοι ήτανε έτσι...ναι...

Αθ:...so, they would have asked her "do you like this boy? Do you think he would be..." and did your parents have any questions about him, did he have to be of a certain type or....

Μα:....no...no, because they knew the family, you know, around here so they knew exactly what sorth of person...

Αθ:...that is was a good family...

Μα:....yeah...yeah...I mean if he is from other part of island or Crete or Athens they do make sure they find someone, even now, to ask what sort of family, oh yeah, yeah...even now, I mean there is no προξενιό now but if your daughter meets someone from Athens, the parent will say "ok, you know, he is nice, but we have to see the family, we have to find out"...

Αθ:..m...if it's...

Μα:....αυτό είναι natural, δεν είναι...κι εσύ τα παιδιά σου...

Αθ:...ναι...ναι....ναι...

Μα:....δεν θα πεις, από πού έρχεται, να ξέρουμε λίγο ε...

Αθ:....ναι, όμως και άμα είναι καλό παιδί, άμα οι γονείς του δεν είναι. Δεν φταίει κι αυτός...χα...χα...

Μα:...όχι, όχι...μα,λέω ότι ...εκείνα τα χρόνια και τώρα ας πούμε λένε "καλά, είναι καλό το παιδί,αλλά από πού προέρχεται;" εντάξει, λιγάκι, όχι όλοι αλλά εντάξει...

Αθ:...I guess it's because when someone marriaged the whole family became family with that family...

Μα:...oh,, yeah..

Αθ:...and so...

Μα:...my God...

Αθ:...ha...ha...

Ευα:...τα συμπεθέρια...

Αθ:...so you have to make sure you work...you know your are going to get involved with the right family...

Μα:...oh, yeah...oh, they were doing too much...

Αθ:...ναι..and, σε αυτά τα χρόνια τι σας λέγανε για να...you know, πώς να είσαι σαν γυναίκα, πώς να, you know...

Ευα:...συμπεριφέρεσαι...

Μα:...σαν κοριτσάκια ξέραμε ότι πρέπει να φοράμε το κοντό το καλτσάκι, ε, τότε αργότερα ήρθε η μόδα με το, το φουρό, ξέρεις αυτά τα φουντωτά από μέσα που τα, ήτανε κάτι έτσι μισό σαν φούστα...

Αθ:..ναι...ναι...

Μα:...και το..και το...ναι, με την ηλικία ερχότανε, ας πούμε, εντάξει πηγαίναμε στα Χανιά, πηγαίναμε στην μοδίστρα, μας έραβε αυτό το φουφούδικο φουστανάκι και παίρναμε και το εσωτερικό, το κολάραμε τότε, ξέρεις άσπρα ήτανε τότε πάντα, τα πλέναμε, τα κολάραμε, τα σιδερώναμε και

φουντώναμε, ε, με την ηλικία, και σιγά σιγά, ας πούμε, όταν ήσουνα 15 ετών μπορούσες να φορέσεις και την κάλτσα την ψηλή, δεν την φορούσανε όπως...make-up τώρα...

Αθ:...πόσων χρονών ήσουνα όταν, when you started wearing stockings?

Μα:...ε, θα 'μουνα 15 χρονών...

Αθ:...15..

Μα:...νομίζω...όχι, όχι, ήμαστε, σε αυτό ήμαστε εντάξει, δηλαδή ό,τι κάνανε όλοι κι εμείς δεν είχαμε, οι γονείς μας ήτανε σύγχρονοι για την ηλικία, δεν είχαμε πρόβλημα, όχι...

Αθ:...και ξύριζες τα πόδια σου;

Μα:...ω, ναι...ναι...

Αθ:...ναι, ναι...

Μα:...ω, ναι..τώρα βαριέμαι...

Αθηνά....χα...και, και σουτιέν φοράγατε;

Μα:...ναι, όταν, ...όταν..12-13 ανάλογα το develope που είχε ο καθένας...εγώ ασφαλώς θα ήμουνα 15 γιατί δεν είχα τίποτε, ήμουνα πολύ αδύνατη, αλλά όταν έρθει η εποχή που αρχίσεις και έχεις period όλα αυτά τα ξέραμε, οι γονείς μας μας μιλούσαν η μητέρα...

Αθ:...η μητέρα σου σου μίλησε για τα period...for your period?

Μα:...ναι...ναι..ναι..

Αθ:...τι σου είπε;

Μα:... με τα..ναι ,είπε ότι θα 'ρθει σε μια ηλικία που θα έχεις αυτό, εντάξει ήταν βουνό για μας, ε μετά ήτανε και η μεγαλύτερη αδερφή και μου είπε κάτι που αυτή το είχε περάσει, εντάξει, φυσιολογικά πράγματα...ναι...

Αθ:...και όταν ήρθε πρώτη φορά, φοβερήθηκες ή σου ήξερες;

Μα:...όχι, γιατί το ήξερα, όχι, δεν, ναι...ναι...δεν είναι όπως τώρα, που τώρα διαβάζεις, τώρα βλέπεις στο κομπιούτερ, ίντερνετ, αλλά εντάξει ξέραμε, εντάξει, ας πούμε κι οι γονείς τότε προσπαθούσαν, ναι, ναι...

Αθ:...και οι γονείς σου σου είπανε όταν είχες αυτό ότι πρέπει να you have to look after yourself?

Μα:...oh, yeah..yeah...

Αθ:...yeah...

Μα:...no, automatically, I don't remember details but I remember that if something happens you know you...so..we knew how to...yeah...yeahhh...

Αθ:...and so what did they tell you about how to conduct yourself with men, and you know, when you are in street or when you see men or..or all that sort of thing...

Μα:...δεν μιλούσαν αν πουν τώρα είσαι μεγάλη, πρέπει να ...ε, τότε εκείνα τα χρόνια ήταν αυστηρότητα...δεν μπορούσες openly να έχεις boyfriend or girlfriend, και αυτοί που είχαν το είχανε secretly, αυτό ήτανε, εδώ που μεγαλώσαμε εμείς, ίσως στις πολιτείες τις μεγάλες ήτανε πιο free...δεν ξέρω πάντως εδώ στην Κρήτη και στα χωριά, ήτανε όλα πολύ περιορισμένα και αυστηρότητα...

Αθ:....and did you know of people had secret boyfriends or girlfriends or did they keep it so secret nobody knew...

Μα:...no...no...no...I'm a person that I never sort of care what other people do, I had a girlfriend the same age as me, used to live just up the road, and use to joke and laugh and, you know, boys and girls, but never, I mean maybe other people did but we were so young and innocent people, δεν είχαμε έτσι...

Αθ:...so, you were aware of boys but it was from a distance...

Μα:...oh yeah, yeah...yeah...

Αθ:...yeah...and so, did you like certain boys did you have a little crashes?

Μα:...probably but nothing, I mean....

Αθ:...nothing...big...

Μα:...I don't know, I think I was very mature, you know, σκεφτόμουνα πώς να βοηθήσω, σκεφτόμουνα τι να κάνω για καλύτερη ζωή νομίζω, έτσι έτσι ήμουνα από μικρή...

Αθ:..α....

Μα:...ναι, ναι...

Αθ:...so, yeah...μπορείς να μου πεις για αυτό, so, από μικρή όλο ήθελες να έχεις μια καλύτερη ζωή...

Μα:...ναι, ναι...

Αθ:...και...what did you understand by that? What did that mean to you, a better life...

Μα:...ναι, ήθελα να φύγω από τη μιζέρια, ήθελα να φύγω από το χωράφι, ήθελα να κάνω κάτι άλλο, να ζήσω έτσι πιο άνετα, δεν ξέρω από πού έπαιρνα τις ιδέες, δεν ξέρω, διάβαζα πολύ, με τη φίλη μου αυτή, αγοράζαμε τότε δεν ήταν και πολύ το χρήμα, και ήτανε κάτι περιοδικά που βγαίνανε ενδομα...κάθε βδομάδα, έπαιρνε μία βδομάδα αυτή μια εγώ, και διαβάζαμε, έτσι νομίζω...

Αθ:..α...και τι λέγανε μέσα σε αυτά τα...

Μα:...όχι, ήτανε magazines, πώς...

Αθ:...magazines...

Μα:...ναι...ναι...

Αθ:...life style magazines, about women and their lives...

Μα:...ναι...ε από πού...ναι...ναι...

Αθ:..και τι...what...what ideas did you get from that, about your life and how you would like it...

Μα:...ναι...για...για...better life...να μπορώ να έχω μια άνεση, να μπορώ να έχω ένα αυτοκίνητο, αν μπορώ να έχω ένα ωραίο σπίτι, αυτά τώρα εγώ πώς τα σκεφτόμουνα, δεν ξέρω, δηλαδή, πώς τώρα που το σκέφτομαι...

Αθ:..όμως, δούλευες για τους πλούσιους...εκεί....

Μα:...ναι...ναι...

Αθ:...were you aware of their life, what was their life like?

Μα:...ίσως και από...oh yeah, yeah...

Αθ:...was ...were the women there different?

Μα:...και θυμάμαι...όχι, you could tell, θυμάμαι μια φορά που πήγα εκεί κάτω και είχανε αυτή η οικογένεια ήτανε με πολλά αδέλφια, ένας ήτανε παντρεμένος και τρία παιδιά, αυτά τα παιδιά τώρα ζούνε, οι γέροι έχουνε πεθάνει, και ήτανε, πήγα κάτω για κάτι, κάτω λέγαμε εκεί γιατί ήτανε κάτω το σπίτι, και έτρωγε η κόρη τους ένα κομμάτι κέικ, αυτό μου έμεινε εμένα...

Αθ:..δεν είχες δει γλυκό;

Μα:...ναι...το θυμάμαι πάντα κι έλεγα "κέικ", γιατί εμείς δεν είχαμε τότε κέικ...

Αθ:..δεν φάγατε γλυκό όμως ήτανε διαφορετικό κέικ;

Μα:...όχι, όχι, όταν πηγαίναμε μας...προς Θεού...ε..εμείς εκεί μπαίναμε, βγαίναμε σαν να ήτανε σπίτι μας, ήτανε πάρα πολύ καλοί άνθρωποι...

Αθ:..ναι...

Μα:...και είχαν βαφτίσει την αδερφή μου, και πάντα πηγαίναμε, όταν κάναμε μπάνιο στο σπίτι τους, μας προσέχανε, ό,τι είχανε τρώγαμε, όχι, αλλά εκείνη τη στιγμή δεν θυμάμαι, τη βλέπω και βγαίνει με το κομμάτι το κέικ, όχι δεν μου έδωσε η κοπέλα, η κοπέλα ήτανε κι αυτή μικρή, τέλος πάντων...

Αθ:...no, λέω...ότι στο σπίτι...

Ευα:..ήτανε luxury...

Αθ:...yes, it was just because she was eating it, just everyday, as an everyday thing...

Μα:...το...το...yeah..yeah...δεν ήτανε...

Αθ:..where, for you it would have been a special occasion when you have cake?

Μα:...όχι, η μαμά έκανε κουλουράκι το Πάσχα, τα Χριστούγεννα, ναι αλλά ....

Ευα:...sweets were for special occasions..

Αθ:...ναι...

Ευα:...not just....

Αθ:..that's what I'm trying to...work out, so you would have eaten..

Μα:...special days...yeah..yeah...

Αθ:...you would have eaten cake but only on special occasions....

Μα:...special days...yeah...

Αθ:..and she was just sitting there eating it...

Ευα:...no cakes, it would be κουλουράκια...

Μα:...κουλουράκια..

Αθ:...ναι...ναι...

Ευα:...traditional...the cake was something...

Αθ:...so, this was more like a western cake....

Ευα: ...errant...

Αθ:...yeah...yeah...

Μα:...you know, those κουλουράκια, Easter koulourakia, and then Christmas is κουραμπιέδες and μελομακάρονα, every house had them no matter what...

Αθ:..yeah...

Μα:...those special days...

Αθ:...yeah...και είδες που έτρωγε γλυκό και νόμιζες εγώ θέλω να τρώω γλυκό κάθε μέρα άμα θέλω...

Μα:...ναι...ναι...τώρα το έχω και δεν το τρώω, δεν πρέπει...

Αθηνά;...χα...χ.α...

Μα:...είπαμε άλλα χρόνια...

Αθ:..ναι...so, είδες πο...και οι γυναίκες εκεί, what other life did they have, did you see the women in the house..

Μα:...ε...αυτή, αυτή η μητέρα των παιδιών που ζούνε σήμερα, αυτός που ο ένας από τους γιους, ήρθε εκεί στο..στο γραφείο και είπε ότι ο Αντρέας δούλευε για αυτόνε και τώρα ο Αντρέας έχει αυτό το free hand book, είχε πεθάνει η μαμά τους και είχανε υπηρέτρια στο σπίτι, ναι...εντάξει, η γυναίκα ήτανε

πάρα πολλά χρόνια εδώ πέρα, είχε και αυτή ένα παιδί, μεγαλώσαμε μαζί με το παιδί εμείς, εντάξει, δεν..ήτανε πλούσιοι, αλλά ήτανε πάρα πολύ έτσι καλοί άν...χαμηλών τόνων, ήτανε πονόψυχοι άνθρωποι, ε...δούλευε ο κόσμος, ό,τι είχανε δίνανε στον κόσμο, πάρα πολύ καλοί άνθρωποι, ναι...

Αθ:...nice people...

Μα:...ναι...εμείς δηλαδή είμαστε τυχερά παιδιά που μεγαλώσαμε εκεί, μες στον κύκλο...

Αθ:..so, είχες ιδέα ότι θέλεις καλύτερη ζωή...

Μα:...το ήθελα...

Αθ:...ναι...

Μα:...και το προσπαθούσα και έλεγα με τι τρόπο, ναι...με τι τρόπο, δεν....

Αθ:..και δεν ήξερες πώς...

Μα:...δεν ήξερα...ε, ήμουνα και μικρή, ήτανε...που ζούσα σε ένα χώρο που δεν είχα περιθώρια...εμ κι όταν ακούσαμε ότι η Νέα Ζηλανδία θέλει κορίτσια, μόνο κορίτσια από την Κρήτη, εγώ και μία φίλη μου, στο Γουέλλινγκτον τώρα δεν ζει πια, το ακούσαμε, λέμε να πάμε, αλλά τι θα πούμε τώρα, και το είπα στους γονείς μου εγώ και αυτή το ίδιο, και νομίζω ότι οι γονείς μου τότε, με την ελπίδα ότι θα αρχίσω και δεν θα το ...δεν θα πάω, με αφήσανε, έτσι νομίζω, γιατί πήγαμε στα Χανιά, κάναμε το application, *και μετά θα μας παίρνανε να μας πάνε στην Αθήνα, για λίγους μήνες να μας μάθουνε πράγματα που δεν τα ξέραμε γιατί αντιπροσωπεύαμε μία χώρα κι έπρεπε...*

Αθ:...και πώς θα άκουσες για αυτό το...

Μα:...ε, μάλλον οι εφημερίδες το γράψανε...

Αθ:...μ...ακούγατε το ράδιο καθόλου;

Μα:...ε...εμείς...εμείς δεν είχαμε ράδιο αλλά μάλλον οι εφημερίδες θα το γράψανε και κάπου εγώ διάβασα εφημερίδα, με άρεσε ό,τι έβρισκα, και τώρα το διαβάζω, και ίσως έτσι έγινε η αρχή, τώρα λεπτομέρειες....μάλλον έτσι θα έγινε γιατί πώς αλλιώς;;;

Αθ:...και όταν το είδες αυτό είπες τώρα ξέρω πώς....

Μα:...ναι, λέμε με τη φίλη μου "πάμε κι αν μας πάρουνε" γιατί δεν ξέραμε πόσες κοπέλες και τι θέλανε,τι..τι...δεν ξέραμε τι ζητούσανε...

Αθ:...did you think you have to leave home to get a better life?

Μα:...εκεί έφτασα...να φύγω για καλύτερη ζωή, ναι...

Αθ:...but...

Μα:...γιατί εδώ δεν γινότανε να είχα καλύτερα, ε...δεν μπορούσα...

Αθ:...so you kept thinking of how you can improve your life, but here you just couldn't...

Μα:...no...δεν ήταν opportunity, ναι για μένα δεν ήτανε, δεν...ήμαστε φτωχοί, πού να πήγαινα για better life, δεν ....α...

Αθ:...κι όταν είδες αυτό...

Μα:...ναι, είπαμε με τη φίλη μου...

Αθ:...είπες "this is my opportunity"....

Μα:...ήτανε, ήμαστε τρεις κοπέλες μαζί, η μία ήτανε under aged και την κόψανε αμέσως, δηλαδή αν ήμαστε εμείς από 18 στα 19 εγώ, αυτή ήτανε από 17 στα 18, τότε παίρνανε μόνο από 18 και πάνω...

Αθηνά:...α...

Ευα:...a lot of them falsify the age....

Αθ:..ναι, ναι...how they do that if there has to be a birth certificates....

Ευα:...well they were going to village and asking the village person, to do them a favour...

Αθ:...to change the date...

Ευα:...of birth...

Μα:...και πήγαμε στα Χανιά, κάναμε ό,τι χρειαζότανε, ε, οι γονείς μου είπανε τότε "εμείς δεν θέλουμε να φύγεις, αλλά άμα το θες δεν μπορούμε να σε σταματήσουμε" που για εκείνα τα χρόνια ήτανε πολύ λογικό...

Αθ:...ναι...είναι interesting αυτό γιατί, μπόραγαν να σε σταματήσουνε...

Μα:...μα αυτό λέω τώρα, εμένα τώρα είναι σαν να μου πει κάποιος ή εσάς, ότι τα παιδιά σου θα πάνε στο φεγγάρι, ίσως το ίδιο feeling είχανε και οι γονείς μου, όταν τους είπανε θα πάμε Νέα Ζηλανδία που ούτε την ξέραμε την Νέα Ζηλανδία, δεν είναι μία χώρα...

Αθ:...την είχες ακούσει τίποτα για..για το μέρος, για την Αυστραλία...για την Νέα Ζηλανδία....

Μα:...δεν νομίζω, νομίζω αργότερα μάθαμε, αφού αρχίσαμε και κάναμε τις διαδικασίες, που πήγαμε στην Αθήνα σε μια σχολή, εκεί μας μιλήσανε, εκεί μας δώσανε διαβάσαμε, εκεί μας δείξανε movies, εκεί μας είπανε τι θα κάνουμε...

Ευα:...κυρία Μαρία, στον πόλεμο είχε Νεοζηλανδούς στρατιώτες εδώ στα Χανιά...

Μα:...α..ναι, αυτό θέλω να πω, για αυτόν τον λόγο...

Αθ:..ναι..ναι...

Μα:...μας...

Αθ:..δεν έχουμε μιλήσει για αυτό...

Μα:...για αυτό....

Αθ:..ναι..ναι...ο πατέρας σου είχε καμιά δουλειά στον πόλεμο, did he help soldiers or...?

Μα:...ο μπαμπάς μου πήγε και πολέμησε στην Αλβανία, ο πατέρας μου....ήτανε μικρός τότε, ήτανε,...η μητέρα μου ήτανε έγκυος, ή ήτανε η αδελφούλα...η αδελφή μου μικρή, ναι ήτανε ..ναι, πήγε στην Αλβανία, ε, τώρα, εκεί παλεύανε Γερμανούς, Ιταλούς, στα χιόνια, και όταν, στα χιόνια μέσα...αυτά μας τα είχε πει ο μπαμπάς και φωτογραφίες που είχαμε...

Αθ:...so, he was part of the Greek army...

Μα:...ω...ναι...ε..ε..έπρεπε να πάει, δεν...you had no option...

Ευα:...Albania was the fight with Italians, there was a big battle...

Μα:...ήτανε το σύνορο...

Ευα:...the Italian lost the war and the Germans came down afterwards...

Αθ:...m...

Μα:...and you know, they had...

Αθ:...but he was in the convential army..mmm...

Μα:...in Greece, even now, they have to go, if you are...

Αθ:..to do your service..yeah...

Μα:...now, it's only six months, for Andrea it was 2 years...

Αθ:...right...

Μα:...then was a war and he had to go...

Αθ:..m...

Μα:...except he were maybe under 16 or over 50...

Αθ:...m...

Μα:...then...

Αθ:...so, and he was childless, so...

Μα:...he was very young, he went..

Ευα:...he had children....

Αθ:...είχε παιδιά όταν πήγε στον πόλεμο;

Μα:...το '40, my sister born in '40, yeah..

Αθ:...yes...ah, so, even if you had children you had to go...

Μα:...I think my sister was 6 months old...I think...yeah...

Αθ:...so, έλειπε 2 χρόνια...

Μα:...έλειπε 2 χρόνια, πήγε στην Αλβανία, αλλά μετά από τα πολλά τα χιόνια έπαθαν τα πόδια του, και τον πήγανε στην Αθήνα και έκατσε στην Αθήνα στο νοσοκομείο 18 μήνες..

Ευα:...gangrene..

Αθ:...frostbite...

Μα:...και...του λέγανε ότι θα του κόβανε τα πόδια του, αλλά τότε ήταν και οι γιατροί, οι Γερμανοί καλοί γιατροί βέβαια, και ας ήτανε και οι εχθροί, είπανε στον πατέρα μου, τα πόδια σου δεν πρέπει να σου τα κόψει, γιατί αυτοί μιλούσανε και ελληνικά, ήτανε έτσι...και τελικά δεν του κόψανε τα πόδια του πατέρα μου, κάθισε εκεί και γύρισε μετά, όταν έγινε καλά, ε είχε, του λείπανε λίγο έτσι τα ν΄θχια και αυτά, ε...

Αθ:...όμως ήτανε...ωραία..τα πόδια...ναι...ναι...

Μα:...εντάξει...ναι...όσο γερνούσε, κούτσαινε λίγο γιατί του λείπανε έτσι λίγο τα δάχτυλ...λίγα...

Αθ:...α ναι...ναι... και όταν γύρισε εδώ, was he involved in the war at all, here with the Germans or looking after New Zealand soldiers...

Μα:...no...because τότε είχανε φύγει...

Αθ:...and here....

Μα:...το..ο..η..ο πολύς ο ..η μάχη έγινε εδώ στο Μάλεμε, που πέσανε με τα αλεξίπτωτα, ό,τι μας λέγανε η μαμά, και εμάς, ε, όταν ήρθε ο πατέρας μου είχανε πια φύγει αυτοί, αυτοί δεν καθίσανε πολύ εδώ...

Αθ:...ναι, γιατί...

Ευα:...he was..he was in the hospital in Athens for over a year and a half...

Μα:...he was 18 months..

Ευα:...he missed the action in Crete...

Αθ:...yes, that would have been...and also they had gone up into the hills to hide where's here is not...so open, nobody would stayed here...

Μα:...εδώ πέρα αυτοί που είχανε μείνει οι γέροι, και οι γυναίκες και παιδιά, τους σκοτώσανε, ξέρεις πέφτανε, τους σκοτώνανε, εδώ έχασε τη μάχη ο Γερμανός, και για αυτό μετά έχασε, γιατί αυτός νόμιζε ότι σε δυο μέρες, σε μια μέρα θα πάρει την Κρήτη και θα προχωρούσε για Ρωσία, τον καθυστέρησε η Κρήτη, έφτασε στην Ρωσία, χιόνια, και έτσι έχασε...

Αθ:...ναι...και η μάνα σου ήτανε εδώ μοναχή..μόνα...

Μα:...η μαμά μου, πολύ νέα κοπέλα, και μόνη της κι αυτή...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...μόνη της, γιατί το χωριό της ήτανε αλλού..ναι...αλλά ήτανε με την οικογένεια αυτή..

Αθ:...α, με τους πλούσιους.....

Μα:...ναι...

Αθ:...α...

Μα:...την προσέχανε, το μωρό, μετά το βαφτίσανε, πά..ναι...

Αθ:...and did the Germans come into the villages and burn things and shoot people?

Μα:...no, no, they didn't burn here, my parents' vilage in Apokorona they did burn it, but here no, actually the Germans they were very polite, my mother, they used to give chocolate, sugar for the baby, for her and my mother was little bit scared,but lots of them they did speak Engli....eh...Greek and they used to have photos of their families and always used to pull a photo and say: "I understand what you are going through more or less, I have got a child I have got a family my mother said they were very, very good, I mean Hitler did what he did...

Αθ:...m...

Μα:...it wasn't the people that came here, they had to come..

Αθ:...m...

Μα:...it wasn't their fault..

Αθ:...yeah...and the people in το χωριό που ήτανε ο παππούς σου, το κάψανε;

Μα:...το κάψανε, ναι...

Αθ:...όλο;

Μα:...ναι...ναι...το κάψανε, ναι...

Αθ:...γιατί;

Μα:...και θυμάμαι, ο παππούς και η γιαγιά όλοι φύγανε και πήγανε σε ένα άλλο χωριό, μετά άρχισαν να κάνουν rebuild, ναι...ίσως για κάποιον reason, τώρα ξέρω ΄τι...

Αθ:..θα κρύβανε ναι...τους Γερμ...ναι...

Μα:...όταν σκοτώνανε, βοηθούσανε τους Άγγλους, Νεοζηλανδούς, τους Μαορί, γιατί και Μαορί είχανε έρθει εδώ, εγώ συνάντησα Μαορί, όταν πήγαμε στο hotel, Commercial Hotel, και είχαν έρθει εδώ...

Αθ:...α...σε αυτό το μέρος, εδώ...

Μα:...για αυτό βρεθήκαμε εκεί, ειδικά από την Κρήτη, επειδή τους βοήθησε πάρα πολύ ο λαός της Κρήτης, εσύ τα ξέρεις Ευαγγελία, ε, λένε για να πούμε thank you, να πάρουμε τα κορίτσια και είχανε, θέλανε μόνο κορίτσια, θέλανε να γίνει το mixture, νόμιζανε τώρα ότι με το που θα πάμε εκεί, ίσως τους αρέσανε οι άνθρωποι, ίσως είδανε την καρδιά των, γιατί ήτανε καλοί οι άνθρωποι, και πήγαμε εκεί και μάλλον αυτό, γιατί δεν θέλανε αγόρια, μόνο κορίτσια, θέλανε χέρια, αλλά θέλανε και νύφες..

Αθ:..ναι..νύφες...χα...

Μα:...ναι...

Αθ:...και ο παππούς σου did he talk about the war at all?

Μα:...εγώ...τώρα όταν ήμουνα μικρή, μετά εγώ που έφυγα και ήμαστε και μακριά, ίσως λέγανε ιστορίες, πάντα κάτι ακούγαμε από αυτούς, ναι...ναι...πάντα...αλλά δεν θυμάμαι και πολλά, τη μαμά θυμάμαι που μας έλεγε για εδώ, ναι...

Αθ:...και, up to που πήγες στην Αθήνα, στο σχολείο, δεν είχες ακούσει κανένα εδώ, κανένα γύρω εδώ να είχε πάει στην Νέα Ζηλανδία ή Αυστραλία...

Μα:...όχι, Αυστραλία already είχανε αρχίσει και φεύγανε...

Αθ:..ναι...

Μα:...ένα παιδί πήγε Αυστραλία, στην Μελβούρνη, ε...στην Αμερική αυτοί οι πλούσιοι που είχανε τα τρία παιδιά που τώρα ζούνε, που είναι κι αυτοί γέροι, όπως κι εμένα, ο δεύτερος ο γιος επήγε σαν agricultural boy κανανε exchange τότε students, ερχόταν από την Αμερική, καθότανε εδώ λίγο, και από εδώ πάλι πηγαίνανε εκεί, και είχε φύγει αυτός το '55, πήγε έτσι, και γνώρισε τη γυναίκα του, την κοπέλα και ήρθανε εδώ, παντρευτήκανε και έφυγε κι αυτός, δηλαδή, φεύγαν, ήξερα ότι, κινιότανε έτσι ο κόσμος αλλά όχι όπως αργότερα, όπως φύγαμε εμείς...

Αθ:...ναι...

Μα:...ναι...

Αθ:...όμως, did you hear about the lives, the people who did leave, did you hear good things and not bad things...

Μα:...δεν ακούσαμε πολλά, δεν...δεν ξέραμε πολλά, ξέραμε ότι ήτανε λίγο πιο καλή ζωή, ναι, ίσως ας πούμε, αυτός που έφυγε πρώτος από το χωριό, πήγε στην Αυστραλία, είπε ότι δούλεψε σε εργοστάσιο και κάθε εβδομάδα πληρωνόταν, είχε ένα decent house, ίσως αυτά, α, μάλλον θα τα ακούσαμε, ναι..ναι...

Αθ:...και πήγες στην Αθήνα, στο σχολείο με τις δύο φιλενάδες σου, ω, με μία φιλενάδα...

Μα:...μία...ναι..

Αθ:....ναι..ναι..και, and, τι έκανες εκεί; και πόσο καιρό ήτανε;

Μα:...πηγαίναμε, καθίσαμε 2 μήνες, μέναμε έξω, πληρώναμε να μείνουμε, εμείς μέναμε σε ένα hotel με τη φίλη μου, δεν είχαμε σπίτια, εντάξει, ήτανε γνωστός του πατέρα μου, και μέναμε εκεί και πηγαίναμε κάθε πρωί για να μάθουμε αγγλικά...

Ευα:...θυμόσαστε πού ήτανε η σχολή;

Μα:...ήτανε...η εταιρία, τώρα ΔΕΜΕ, ε...και ήτανε Μετσόβου, εγώ, εγώ από Αθήνα, εγώ τώρα από Αθήνα δεν έχω πατήσει ποτέ...

Αθ:...α...

Μα:...εγώ τώρα μόνο αεροδρόμιο, και...ναι...δεν ξέρω από Αθήνα, εκεί...στην Ομόνοια, θυμάμαι, που ήτανε το hotel, κάποιος από εδώ από το Γεράνι κοντά μας το είχε και περνούσαμε από την Ομόνοια, και πηγαίναμε Μετσόβου και Τοσίτσα κάτι, τώρα μου έρχονται αυτά έτσι πολύ, ναι..τώρα μόνο τα σκέφτομαι, ούτε τα θυμάμαι....

Αθ:..και...who paid for the hotel, did they pay?

Μα:...εμείς....

Μαρία:...

Αθ:...you paid....

Μα:...οι γονείς του κάθε, ναι, ναι...εμείς, άλλοι είχανε συγγενείς και μένανε, εντάξει, ναι...ναι...

Αθ:...και τι έμαθες σε αυτό το σχολείο;

Μα:...πρώτα από όλα μας μαθαίνανε πώς να φερόμαστε, πώς να τρώμε, πώς να μιλάμε, τι να φτιάχνουμε, ας πούμε, ε...κάθε μέρα...

Αθ:..πώς να τρώτε, δεν ήξερες πώς να φας...

Μα:...κάναμε λίγο σαν οικοκυρικά, ας πούμε....

Αθ:..ναι...ναι...

Μα:...και έπρεπε να μάθουμε, κάθε μέρα ήτανε μία, πόσες κοπέλες δεν θυμάμαι, πόσες ήμαστε στο γκρουπ, κάθε μέρα η μια ήτανε οικοδέσποινα και έπρεπε να κάναμε όλες ένα γλυκ...το ντόν...τα ντόνατς...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:...που εγώ τα ντόνατς τα ήξερα, πώς τα ήξερα ε, ...

Αθ:..πώς;...

Μα:...στο χωριό, που ήτανε η μαμά, ήτανε στον πόλεμο μία δασκάλα από την Αθήνα, αργότερα παντρεύτηκε ένα δικό μας συγγενή, κι αυτή έκανε τα ντόνατς, και τα...κάτι αστείο...

Ευα:...ασυνήθιστο θα ήτανε βέβαια για σας...

Μα:...για μας εδώ, εγώ το ήξερα, αλλά ντόνατς, άλλοι δεν το ξέρανε, έτυχε να ξέρουμε αυτήν την κοπέλα από την Αθήνα που τα είχε φέρει, τα έφτιαχνε, ναι...ε, και, "α, ντόνατς, εγώ τα ξέ...", δεν θα είπα που τα ξέρω, γιατί εγώ ποτέ δεν μου άρεσε και δεν μου αρέσει να λέω ότι ξέρω, εγώ πάντα κάνω, ξέρεις,...

Αθ:...γιατί;

Μα:...ε, δεν...δεν μου αρέσει να κάνω show off or να...ε, μα αρέσει ό,τι είμαι είμαι, και αν μπορώ, αν ξέρω κάτι το ξέρω, ε, άμα γνωριστώ μετά τα μιλάω...

Αθ:...χα...χα..

Μα:...έτσι ήμουνα και έτσι είμαι...

Αθ:..ναι...ναι...

Μα:...ναι..ναι...

Αθ:..έμαθες πώς να κάνεις τα ντόνατς...

Μα:...ε, ναι και κάθε, έπρεπε κάθε μια μέρα, όποτε είχαμε αυτό το μάθημα, η κάθε κοπέλα να είναι οικοδέσποινα, και έπρεπε να...αυτή να βρίσκει κάτι να λέει, ξέρεις, έτσι μας μαθαίνανε, μάθαμε, εντάξει, φύγαμε λίγο κι από το σπίτι που δεν είχαμε φύγει και ήτανε πολύ δύσκολο για εμάς, ειδικά για εμάς από τα χωριά, ε, και επειδή μάθαμε και λίγα αγγλικά, τώρα τα αγγλικά μας ήτανε τόσο λίγα και...ούτε δεν καταλαβαίναμε ούτε μας καταλαβαίνανε...

Αθ:...that must have been exciting going to Athens, staying in a hotel and going to school...

Μα:...εγώ...εγώ...αυτό είναι ένα άλλο, ιστορία, ενώ ήθελα να φύγω για καλύτερη ζωή, όταν άρχισα να φεύγω, δεν ήθελα να φύγω, και έλεγα "αχ να γίνει κάτι να μην φύγω", μόνη μου τα έλεγα...

Αθ:..ναι...

Μα:...αργότερα, τώρα τους τα λεγ...αλλά τι θα γινότανε ένα θαύμα, σε εμένα, τι, ναι, κι όμως οι γονείς μου μου λέγανε μέχρι τελευταία στιγμή, "αν το μετάνιωσες, μείνε", αλλά είχα κι εγωισμό και λέω "τόσα λεφτά ξοδέψανε", δεν μπορούσα να το κάνω...

Αθ:...μ...

Μα:...κι έτσι έφυγα...

Αθ:...μ...και όταν έφυγες νόμιζες θα ήταν μόνο για 2 χρόνια ή...

Μα:...έτσι έλεγα...μετά τα 2 γίνανε...συγνώμη...

Αθ:..ναι...ναι....

This is an interview with Maria Pervolianaki, M, A, R, I, A – P, E, R, V, O, L, I, A, N, A, K, I, nee Fragoulaki, F, R, A, G, O, U, L, A, K, I and this interview is for the Greek Oral History Project

and the interviewer is Athina Tsoulis, A, T, H, I, N, A – T, S, O, U, L, I, S. Also present is co-researcher Evangelia Papoutsaki, E, V, A, N, G, E, L, I, A – P, A, P, O, U, T, S, A, K, I. The interview is been held in the small village of Gerani - G, E, R, A, N, I, just outside of Chania in Crete, Greece. And the recording equipment is a Fostex FR2LE recorder and AKGC417PP clip-on microphones. The file number is file number two and the background noise willbe cicadas, who are in season.

Αθ:...so, Maria, μπορείς να μου πεις, εγώ θα σου μιλάω σε εγγλέζικα μερικές φορές γιατί...

Μα:....εγώ τι θα μιλάω; ό,τι με βολεύει;

Αθ:...ό,τι θέλεις εσύ...

Μα:....α...

Αθ:...εγώ είμαι πολύ εύκολα για..στα εγγλέζικα...

Μα:.....και στις δύο γλώσσες...no problem...

Αθ:...όμως..εσύ μπορείς να μιλήσεις ελληνικά...

Μα:....ναι..

Αθ:...ό,τι θέλεις...ή εγγλέζικα άμα θέλεις, όποιο σε βολέψει πιο καλύτερα...

Μα:....ναι...ναι...

Αθ:....so, μπορείς να μου πεις, που γεννήθηκες;

Μα:....στο γεράνι, σε αυτό το χωριό.

Αθ:..ναι, και το χρόνο που γεννήθηκες...

Μα:....το 1943...

Αθ:...ωραία...και ο πατέρας σου, το όνομα ήταν....

Μα:....Μανούσος...

Αθ:...Μανούσος Περβολιανάκη...

Μα:....ε...όχι...

Αθ:...όχι...γε...ε...Φραγκουλάκη...

Μα:....Φραγκουλάκη...

Αθ:..ναι...

Μα:....το πατρικό μου...

Αθ:...Μανούσος Φραγκουλάκη..και τι έκανε ο πατέρας σου;

Μα:....ε..ήτανε στα χωράφια, έβαζε κήπους και είχαμε και πρόβατα, είχαμε προβατάκια, τα...όλοι μαζί δουλεύαμε, η οικογένεια, ναι, η ζωή τότε ήτανε δύσκολη...

Αθ:..ήτανε....αυτά τα μέρη....

Μα:....και δουλεύαμε όλοι μαζί, όλη η οικογένεια μαζί, τα παιδιά, η μαμά, ο μπαμπάς, ο καθένας κάτι έκανε για να προσφέρουμε όλοι...

Αθ:...και ήτανε από αυτά τα μέρη ο πατέρας σου;

Μα:....όχι, ο μπαμπάς μου είναι από ένα χωριό, Σαμονάς που είναι στον Αποκόρωνα, Αποκόρωνας είναι περνάς Χανιά, περνάς Σούδα και μετά πας έτσι βουνά και είναι...το χωριό...

Αθ:...α...στα βουνά....

Μα:....ναι..ναι...ναι...

Αθ:..ναι, και πότε ήρθε κάτω εδώ;

Μα:....ε...μάλλον θα 'ρθε το '37...

Αθ:..μ....

Μα:....ναι...τότε δεν είχε παιδιά η μαμά, είχανε έρθει και μετά μας γεννήσανε εμάς εδώ....

Αθ:..α, παντρευτήκανε απάνω εκεί...

Μα:....α..ναι, ναι είχανε παντρευτεί εκεί στο χωριό τους...ναι...

Αθ:..από το ίδιο χωριό ήτανε;

Μα:....ναι, ναι, ναι...

Αθ:..ναι. Και γιατί κατεβάσανε κάτω εδώ;

Μα:....για τον ίδιο που ίσως έφυγα κι εγώ, ήτανε εκεί βουνά, δεν είχανε δουλειές και τότε φτιάχνανε ένα μεγάλο χάντακα, ένα μεγάλο αυλάκι, γιατί εδώ έχουμε μια λίμνη, στην Αγιά, λίμνη της Αγιάς, κι από κει φέρανε το χαντάκι αυτό και κάνανε, φέρανε νερά, και είχε, χτιζότανε αυτό το χαντάκι τότε και θέλανε εργάτες. Ε, και το άκουσε κι ο μπαμπάς μου και ήρθε και δούλευε και μετά μάθανε εδώ, αρχίσανε εδώ τη ζωή τους, αυτός ήτανε ο λόγος που ήρθε, έφυγε από τα βουνά να ΄ρθει εδώ για καλύτερη ζωή...

Αθ:...α...και είπες ότι έμεινε εδώ σε ένα σπιτάκι...

Μα:....ναι, ναι, ναι, μέναμε εκεί, ναι, και αργότερα έφτιαξε το δικό του το σπίτι, που τώρα εκεί μένει η οικογένεια του αδερφού μου, μμμ...

Αθ:...και...όταν ήρθε κάτω και δούλεψε εκεί και μετά πήρε λίγο, how do you say it, he rated?

Μα:....ε...ναι...ναι...

Αθ:...μπορείς να μου το καταγήσεις αυτό;

Μα:....α...που ήρθε..εδούλευε μεροκάματο εκεί στο χάντακα, ε και μετά γνώρισε ανθρώπους, γνώρισε τους πλούσιους, το Γερανιώτη, καλοί άνθρωποι, τον στηρίξανε, του δώσανε σπίτι να μένει, που δεν είχανε, και μετά αφού είχανε αυτοί πολλά χωράφια, ε, ο μπαμπάς εκεί στο χωριό του είχε πάλι πρόβατα, και ήξερε αυτό να κάνει και μαζί με το Γερανιώτη γίνανε συνέταιροι και είχαμε τα πρόβατα, δουλεύαμε εμείς και μιραζόμαστε το κέρδος, ό,τι ήτανε, ναι...και μετά σιγά σιγά, αγοράσαμε ένα χωραφάκι, χτίσαμε ένα σπίτι αργότερα, και αγοράσανε κι αυτό εδώ, που έχω χτίσει κι εγώ τώρα...

Αθ:...α...εδώ..μ...

Μα:....ναι...μμ...

Αθ:...και η μητέρα σου;

Μα:....ε, και η μητέρα μου πάντα, δίπλα στον πατέρα μου το ίδιο κι αυτή γεννημένη εκεί στο χωριό Σαμονά, μαζί ήρθανε, μαζί παλεύανε τη ζωή όπως...οι δύο ήτανε ένα...

Αθ:...και το όνομά της ήτανε;

Μα:....Ελένη, Ελένη, Ελένη Ψαρουδάκη...

Αθ:...Ψαρουδάκη...ναι..και...α...πότε γεννήθηκες, I suppose...

Μα:....οι γονείς μου;

Αθ:...το ξέρω πότε γεννήθηκες, ήταν '43...

Μα:....εγώ....

Αθ:...ναι...

Αθ:...ήσουνα η πρώτη; η δεύτερη;

Μα:....όχι, ήμουνα η δεύτερη..

Αθ:..η δεύτερη...

Μα:....από τέσσερα παιδιά...

Αθ:..α, μπορείς να μου πεις τα ονόματα από τα παιδιά;

Μα:....ναι, η Ειρήνη...

Αθ:...είναι μεγάλη;

Μα:....ναι...ο Γιώργος μας που πέθανε και η Βασιλική που είναι η πιο μικρή μας...μ...

Αθ:..και εσύ ήσουνα τρίτη;

Μα:....μμμ...

Αθ:..ωραία..και η δουλειά που έκανε η μητέρα σου, δούλευε κι αυτή στα χωράφια;

Μα:....ναι, ναι, ναι, και στα πρόβατα, και στα χωράφια, και να βάζει κήπους, ναι, τα ίδια, τα ίδια, ό,τι έκανε ο μπαμπάς έκανε κι η μαμά, κι ό,τι κάνανε αυτοί κάναμε κι εμείς,ναι...

Αθ:..κι όταν είχε παιδιά;

Μα:....ε, τότε ήτανε απλή ζωή, δεν ήτανε ούτε ξένοι ούτε φόβος, ο ένας γείτονας βοηθούσε τον άλλο, μας άφηνε λίγο, πήγαινε βοηθούσε τον μπαμπά, έτσι...έτσι ήτανε η ζωή τότε απλή...

Αθ:...ναι...

Μα:....δεν υπήρχε ο φόβος πού θα αφήσω το παιδί, το άφηνε εκεί με το γείτονα και εντάξει...

Αθ:..ήτανε μεγάλο χωριό; (0.06.10.6)

Μα:....ε...ήτανε...εδώ δεν ήτανε τίποτε, ήτανε στο πάνω Γεράνι, ε, τώρα μπορεί να είχε 500 κατοίκους, τώρα εκεί δεν ξέρω...ναι...

Αθ:...ωραία....και τι θυμάσαι από εκείνα τα πρώτα memories που έχεις εσύ;

Μα:....εγώ τα πρώτα memories, θυμάμαι που ήμουνα 5 χρονών και σηκωνόμασταν το πρωί να πάμε να βάλει ο μπαμπάς το νερό από αυτό το χάντακα που ήρθε το νερό μετά, να ποτίσουμε τα καρπούζια, γιατί ήταν όλο άμμος και έπρεπε να ποτίζονται κάθε πρωί, αλλά ήτανε τόσο πολλοί οι αγρότες και όλοι σηκωνότανε νύχτα και ο ένας έκλεβε το νερό του άλλου...ναι, φαίνεται αστείο..συγνώμη...και έβαζε ο μπαμπάς το νερό και ήμαστε εκεί και ποτίζαμε εμείς, τότε χρειαζόνταν το σκαπέτι, την τσάπα, και βάζαμε το νερό στα αυλάκια, δεν είναι όπως τώρα που έχουνε τα λάστιχα, και ο μπαμπάς να βλέπει εκεί, γιατί μόλις έφυγε ο μπαμπάς, όλοι οι μπαμπάδες, όλοι κάνανε τα ίδια, είναι να γελάς τώρα, τότε ήτανε σοβαρό θέμα γιατί...

Αθ:..ναι...ναι...ναι...

Μα:....από κει ζούσες και όταν δεν είχες νερό, τελείωνε και ο κήπος, αυτά...ε, θυμάμαι πο υήμαστε μία χαρούμενη, φτωχή οικογένεια, ζούσαμε έτσι ανέμελα, τα παιδάκια αυτό είχαμε αυτό ξέραμε, ερχότανε από το παλιό Γεράνι, εδώ και χτίζανε, φτιάχνανε καλύβες, με καλάμια και ήτανε 5-6 οικογένειες και κάθε βραδάκι παίζαμε τα παιδάκια αυτά, έτσι ήτανε η ζωή μας...

Αθ:...μ...

Μα:....ναι, απλά....

Αθ:..και τι παίζατε, μαζί, τι παίζατε...what games?

Μα:....τι παίζαμε;;; το κρυφτό κάτι που το λέγανε τότε αμάδες που τώρα το σκέφτομαι και τι ήτανε νομίζω, που είχαμε κάτι χαρτιά και κάτι πέτρες και τα πετούσαμε, το ξυλίκι που είναι κάτι, με ένα ξυλίκι, ένα μεγάλο και ένα μικρό που το χτυπούσαμε κι όσο μακριά πήγαινε ήτανε ο νικητής, ε αυτά... ε, θα παίζαμε τις κούκλες, σαν κοριτσάκια, ...χα...τις κουμπάρες, ε αυτά...

Ευα:..είχατε δικές σας κούκλες;

Μα:....ε, εμένα, η πρώτη κούκλα που είχα ήτανε από ξύλο, που την έφτιαξε αυτός, ήτανε, λέγαμε ο νονός γιατί μας είχανε βαφτίσει την αδερφή μας κι ήτανε ο νονός, και μας είχε φτιάξει μια ξύλινη κούκλα...

Αθ:....χα..χα...

Μα:....και την είχα...εγώ ήμουνα όλο με τις κούκλες, εγώ ειδικά...και κάποτε ήτανε ένα μπαουλάκι έτσι που είχε η μαμά, και ήτανε η μισή κούκλα μέσα και η μισή έξω και κάποιος κάθισε στο μπαουλάκι και μου έσπασε το κεφαλάκι της κούκλας, ε κλάμα τώρα εγώ, ε, κι αυτός ο ίδιος νονός επήγε και έβαλε δύο στηριγματάκια και μου το έφτιαξε, αυτό το θυμάμαι...

Αθ:...χα...χα..

Ευα:...precious one doll...

Αθ:....yes...και πήγες στο σχολείο.....

Μα:....εδώ στο Γεράνι, στο δημοτικό, έξι...έξι χρονών τότε αρχίζαμε, 12 τελείωσα, ε..ναι...να...

Αθ:..και σου άρεσε το σχολείο;πώς πέρναγες;

Μα:....ναι, μου άρεσε, εντάξει...ε..ήτανε άλλα χρόνια τότε, δεν είχαμε τη δυνατότητα να προχωρήσουμε, ε, τελειώσαμε το σχολείο, πήγαμε και μεροκάματα στους πλούσιους τότε, μας πληρώνανε και δουλεύαμε...

Αθ:...ναι....

Μα:....έτσι...

Αθ:..και πώς ήτανε το σχολείο, μπορείς να μου...can you describe?

Μα:....ήτανε, ναι ήτανε ένα πάρα πολύ ωραίο και μεγάλο σχολείο για την εποχή, είχε 4 μεγάλες αίθουσες, είχε μια εξέδρα για το θέατρο, είχε...μμ...πολύ μεγάλη αυλή, ε, με πολύ ωραία πεύκα, ήτανε και στο ύψ...στο ύψωμα του χωριού, πάρα πολύ ωραία, δηλαδή και τώρα που εκεί έχει γίνει το σχολείο πάλι είναι το πιο ωραίο μέρος, υγιεινό, ψηλά, ξερό κλίμα, ωραία...

Αθ:...και..did you like going to school? Did you enjoy it?

Μα:....oh...yeah...eh...

Αθ:...m...

Μα:....it was part of our lives, you know, τώρα γύρισα....ε...αυτό, έπρεπε να το κάναμε, ναι...ναι...

Αθ:...you can speak in English, if you want....

Μα:....αλλά τότε ήτανε...πηγαίναμε πρωί, γυρίζαμε σπίτι, ε, ξαναπηγαίναμε, ...

Αθ:...μ....

Μα:....δεν είναι όπως τώρα, και πηγαίναμε από εδώ που μέναμε εκεί, ήτανε ένα χιλιόμετρο, πηγαίναμε το πρωί, γυρίζαμε το μεσημέρι, πηγαίναμε το απόγευμα, γυρίζαμε το βράδυ...

Αθ:...καλό exercise...

Μα:....έτσι ήταν, ναι...

Αθ:...χα....χα...

Μα:....έτσι ήμαστε...

Αθ:..ναι...and, what did you enjoy at school, what would have been your favourite subjects?

Μα:....ε, όλα νομίζω μου αρέσανε, μου άρεσε ιστορία, μου άρεσε να διαβάζω πολύ, μου αρέσανε οι εκθέσεις, καλά όσο δυνατότητα είχα στην ηλικία αυτή, ε, και ό,τι ήξερα, γιατί εδώ ήτανε...μην φαντάζεσαι ότι είναι όπως τώρα, που είναι όλα ανοιχτά, διαβάζεις, βλέπεις, ακούς, μιλάς, τότε ήμαστε περιορισμένοι, αυτά τα λίγα που ξέραμε, αυτά χρησιμοποιούσαμε....

Αθ:...ναι...και πόσα χρόνια πήγες σχολείο;

Μα:....6...

Αθ:..6 χρόνια...και μετά όταν γύριζες σπίτι, βοήθαγες την μητέρα σου;

Μα:....ο...ναι...πάντα, πάντα...πάντα...και στο σπίτι και στις δουλειές, παντού...

Αθ:...τι...τι δουλειές έκανες, όταν ήσουνα μικρή;

Μα:....στα πρόβατα έβγαινα...

Αθ:...ναι...

Μα:....και...στο χωράφι να μαζέψουμε ό,τι είχαμε,να φυτέψουμε, να ποτίσουμε, αυτό, αυτό ήτανε η ζωή μου μέχρι που έφυγα...

Αθ:...μ...

Μα:....ναι..

Αθ:...και...apart from all the works that the family did, what, what did the family do for enjoyment?

Μα:....ε...ήτανε οι γιορτές, nameday τότε, που ήτανε όλες οι οικογένειες όταν ήτανε η γιορτή γιορτάζανε, ανοίγανε το σπίτι, ερχότανε οι επισκέψεις, τους κερνούσανε, αυτό είναι κάτι που εσύ δεν το ξέρεις, εσύ ίσως το έχεις ζήσει...

Αθ:..το ξέρω αυτό...

Μα:....ναι...ε, μετά το πανηγύρι, το χωριό, όταν έχουμε το άγιο Ελευθέριο, να γίνει πανηγύρι, να πάμε στην εκκλησία, μετά το βράδυ γινότανε στην πλατεία χορός και αυτά, έτσι...ε, και οι γάμοι, ξέρεις, αρραβώνες...

Αθ:...ναι...

Μα:....συγγενών, αυτά, ναι...

Αθ:...so, το Σαββατοκύριακο, ήσαστε...

Μα:....δεν...δεν ήταν Σαββατοκύριακο για μας, όλες οι μέρες το ίδιο, όταν ήταν κάτι special, εντάξει, πηγαίναμε από το βράδυ, ναι, εμείς , οι μέρες...Δευτέρα, Κυριακή, Τρίτη ήταν όλες το ίδιο, τα πρόβαρα έπρεπε να φάνε, ο κήπος να ποτιστεί, να μαζέψεις ό,τι είχες, να κάνεις...τότε ο κόσμος έπλυνε με τα χέρια, να απλώσεις, να μαζέψεις, να 'χεις το σίδερο με τα κάρβουνα, και..δηλαδή...

Αθ:...πολλές δουλειές....

Μα:....δεν μπορείς να φανταστείς...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:....εσύ ειδικά...χα...

Αθ:..ε..εγώ είμαι πιο μεγάλη και θυμάμαι αυτά γιατί θυμάμαι τη μάνα μου έχει copper, ξέρεις αυτό που ζέσταινες το νερό...

Μα:....ναι...

Αθ:..να πλύνεις τα ρούχα...

Μα:....ναι...

Αθ:..με τα χέρια, 7 άτομα, το ξέρω, so, και εμείς κά..βάζαμε πατάτες με ..χα...χα..μέσα στα κάρβουνα...χα...χα...

Μα:....ναι...ναι...ναι...ναι...ναι....

Αθ:...αν...και..όμως το Σαββατοκύριακο, δεν πήγαινες στο σχολείο;

Μα:....όχι...μα ήτανε μόνο, α τώρα ναι, ίσως ήτανε Δευτέρα και Σάββατο, ναι ίσως ήτανε Σάββατο, μισή μέρα φαίνεται, γιατί τώρα το έχουνε αλλάξει, ναι, ναι, ναι, ήτανε, μόνο η Κυριακή ήτανε ελεύθερη από το σχολείο...ναι...ναι...

Αθ:..όμως δουλεύατε την Κυριακή...

Μα:....ναι, έπρεπε...

Ευα:...στην εκκλησία πηγαίνατε το πρωί;

Μα:....πηγαίναμε με το σχολείο, απαραιτήτως...

Αθ:..το πρωί...

Μα:....από το σχολείο...

Αθ:...ναι...

Μα:....ο δάσκαλος γραμμή τα παιδάκια στο σχολείο, που τώρα δεν γίνεται, δεν ξέρω στην ηλικία σας αν πήγαινες...μμ...

Αθ:..ναι...πηγαίναμε στην εκκλησία, όμως κι εγώ θυμάμαι ότι Κυριακή, δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα, να βάλουμε βελόνα, να πλύνουμε ρούχα..όλα αυτά....

Μα:....α..καλά...αυτό ήτανε, αυτά ήτανε, ήτανε τώρα προληπτικά...

Αθ:...μ....

Μα:....αφού αργότερα και αφού δουλεύαμε, έπρεπε να δουλέψουμε, και αργότερα πήγαμε στο New Zealand, μπορούσαμε εμείς να έχουμε το take aways και να πούμε δεν δουλεύουμε, δεν γινότανε, και τώρα, η ζωή που ζείτε εσείς, μπορείτε να πείτε είναι Κυριακή, ό,τι είναι το αρπάτε και τελειώνει...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:....ναι..ναι...

Ευα:...στο κατηχητικό πηγαίνατε όταν ήσαστε μικρή;

Μα:....πή..πήγαινα, ναι, δεν θυμάμαι και πολλά πράγματα δηλαδή, δεν θυμάμαι πόσο πήγαινα, ήτανε νομίζω κι αυτό υποχρεωτικό από το σχολείο να πάμε στο κατηχητικό, ναι...ναι...

Αθ:..what's κατηχητικό?

Ευα:...the Sunday school...

Μα:....religion...yeah...yeah...

Αθ:...α...ναι, ναι...ναι...so, όταν πήγαινες στην εκκλησία, Κυριακή, ήτανε από 9 μέχρι 12 ή πιο λιγότερα;

Μα:....ε...καλά...όχι...όχι..μέχρι 12, από πες 8.30 μέχρι 10.30, ε, κι όταν ήτανε καλοκαίρι, ερχόμαστε, βάζαμε το μπανιερό μας και πηγαίναμε στην θάλασσα γιατί εμείς μεγαλώσαμε εδώ στην θάλασσα...

Αθ:...α..κάνατε..κάνατε μπάνιο;

Μα:....η θάλασσα ήτανε η ζωή μας...

Αθ:...μ....

Μα:....εμείς εκεί ζούσαμε, όταν...τις ελεύθερες ώρες μας το καλοκαίρι ήτανε η θάλασσα..

Αθ:...μ...

Μα:....μμμ...

Αθ:....και τι φαγιά τρώγατε σε αυτό το ...χώρα;

Μα:....τρώγαμε φασολάκια, μπάμιες, μελιτζάνες, μπουρέκι, που δεν ξέρω αν το ξέρετε...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:....ε...

Ευα:...κρέας τρώγατε;

Μα:....αυγά, πατάτες....ε, καλά, ε...εγώ...γενικά δεν είμαστε του κρέατος, αλλά τρώγαμε, ε...κοτόπουλα είχε η μαμά μου, κουνέλια, προβατάκια είχαν, ε, εντάξει, αλλά όχι ότι ήταν κάτι όπως κακώς που το έχουμε τώρα, καλά τώρα το έχουμε και δεν μπορούμε να φάμε...χα...χα..

Αθ:..αυτό είναι...χα...πολλά φαγιά και δεν μπορούμε να τα φάμε...

Μα:....γάλα είχαμε, αυτά όλα τα προϊόντα τα είχαμε, αλλά εμείς είμαστε ιδιότυπα παιδιά και δεν τα τρώγαμε, δεν τα πίναμε, κακώς....γιατί...

Αθ:...γάλα από..

Μα:....είχαμε...

Αθ:..ναι...ναι...

Μα:....από τα πρόβατα...

Αθ:...από τα κατσίκια....

Μα:....τα πρόβατα,τα πρόβατα...

Αθ:...πρόβατε, sheep...

Ευα:...sheep...

Αθ:...sheep's milk...

Μα:....ναι...ναι...

Αθ:..α...χα...so, το κρέας θα το τρώγατε Κυριακή...

Μα:....ε, μια φορά την εβδομάδα...

Αθ:...μια...μια φορά την εβδομάδα...ναι..και ψάρια, πιάνατε ψάρια;

Μα:....όχι..τότε...εμείς δεν πιάναμε, άλλοι που ήτανε του Αντρέα η οικογένεια, ο πατέρας του ψάρευε και τρώγανε, εμείς τότε κατεψυγμένα ήτανε, ε, και το φρέσκο αν περνούσε καμιά φορά, άλλα χρόνια, τότε δεν ήτανε τα ψυγεία, δεν...

Αθ:..ναι...ναι...ναι...

Μα:....ναι...

Αθ:...ναι...τα κάνανε με αλάτι πολύ...

Μα:....εντάξει...και...

Αθ:...ναι..

Μα:....καλά, σαρδέλες και ρέγκες τρώγανε, εγώ δεν έτρωγα όπως και τώρα δεν τρώγω, εντάξει...

Αθ:..μ..και...αυτή ήτανε η ζωή σου όταν ήσουνα μικρή...

Μα:....ναι...

Αθ:...ναι..και όταν σταμάτησες το σχολείο, γιατί δεν πήγες...ε...κανένας από τις αδερφές σου και αδερφούς σου....

Μα:....όχι...όχι...

Αθ:...δεν πήγε σχολείο;

Μα:....η μεγάλη μου αδερφή έγινε μοδίστρα...

Αθ:...ναι...

Μα:....και η μικρή έγινε μοδίστρα, και ο Γιώργος μας έγινε ηλεκτρολόγος..

Αθ:...αυτός προ...he did go on to school, did he?

Μα:....εγώ δεν έγινα τίποτα...δεν ξέρω γιατί, ίσως ήτανε, δεν ξέρω, αυτό το σχολείο τέλειωσα και μετά πήγα στα χωράφια, ε...δούλευα, δεν ξέρω γιατί και αυτές δουλεύανε, αλλά εντάξει...

Αθ:...ο αδερφός σου πόσα χρόνια πήγε σχολείο;

Μα:....12...

Αθ:...12...

Μα:....μμμ...

Αθ:...so, θα ήτανε, ήτανε ότι τα αγόρια, they use to educate the boys πρώτα πριν τα κορίτσια...

Μα:....α...ε...μπορεί...ε..εκείνα τα χρόνια ναι, αλλά εντάξει, αυτοί που είχανε τα...την ευκαιρία πηγαίνανε και τα κορίτσια, μαθαίνανε και τέχνες, ε, μοδίστρα, κομμώτρια...

Αθ:...so, do you remember the conversation that your parents had when you stopped going to school, did they say to you, do you want to go on or we think you should stop or...

Μα:....δε θυμάμαι αυτές τις λεπτομέρειες τώρα, γιατί ήταν τόσο δύσκολα χρόνια, που ίσως automatically ήρθε ότι πρέπει να κάνω αυτό...δεν ..ε...

Αθ:...so, ήξερες ότι έπρεπε να βοηθήσεις την οικογένεια...

Μα:....ε, ναι...αυτό ξέραμε...

Αθ:...ναι...ναι...

Μα:....αυτό ήτανε, αυτό ξέραμε, ναι....

Αθ:..ότι..

Μα:....όπως...όπως τώρα που....

Αθ:...it wasn't an option fro you to go on, you knew that, ναι...και σταμάτησες σχολείο και τι έκανες όταν σταμάτησες;

Μα:....ε, ήτανε καλοκαίρι βέβαια, ε, πήγα στου παππού το χωριό, πήγαινα κάθε καλοκαίρι λίγο στου παππού το χωριό εκεί που ήτανε οι γονείς μου, έχουνε γεννηθεί....

Αθ:...α...στα βουνά...

Μα:....ναι...στον παππού κι αυτά, ε, και μετά γύρισα πάλι πίσω, θα 'τανε οι ελιές,, αυτές οι ελιές, τα ίδια πράγματα που είπα και προηγουμένως, ναι...

Αθ:...και τι έκανες απάνω στα βουνά με τον παππού;

Μα:....α, εκεί είχαμε ωραία, πηγαίναμε πρωί πρωί κόβαμε σταφύλια, σύκα, είχαμε εκεί τον παππού, τη γιαγιά, τις θείες, όλοι εκεί γείτονες μας προσέχανε, μας αγαπούσανε, εντάξει, περνούσαμε ωραία, πήγαινα εγώ με τον αδερφό μου πάντα, ε, πηγαίναμε, περπατούσαμε, βρίσκαμε πουλάκια και τα βάζαμε στα κλουβάκια, ε, έτσι, πηγαίναμε στα πρόβατα, στα αρνάκια, έτσι...

Αθ:...μ...

Μα:....ανέμελα...

Αθ:...δουλεύατε ή ήτανε διακοπές;

Μα:....όχι αυτό ήτανε έτσι holiday, αυτό ήτανε ωραία., ναι...

Αθ:...για πόσες βδομάδες πηγαίνατε;

Μα:....ε, πηγαίναμε ένα μήνα, δυο μήνες...

Αθ:..όλα τα παιδιά; τα τέσσερα;

Μα:....όχι, όχι, πιο πολύ εγώ και ο αδερφός μου...

Αθ:...α..γιατί;

Μα:....ίσως εγώ ήμουνα η πιο , ως μικρή ήμουνα πολύ άρρωστη, ήμουνα η πιο ντελικάτη έτσι κι ίσως για να αλλάξω τον αέρα και με πηγαίνανε...ε, το ήθελα εγώ...

Αθ:...ναι....

Μα:....ναι...

Αθ:...και τι είχες που ήσουνα άρρωστη; είχες....

Μα:....ε...σαν μικρό παιδάκι είχα τις αρρώστιες που είχανε τότε, τύφο και διφθερίτιδα, δεν ξέρω τώρα στα αγγλικά....

Ευα:...typhus and diphtheria...
Αθηνά...μμ...

Μα:....και ίσως ήμουνα η μόνη που έζησα, ειδικά από τον τύφο, πεθαίνανε όλα τα παιδιά, κι αν ζούσε κανένα, τους άφηνε και κάτι, ήτανε handicap, εγώ ήμουνα ίσως η μόνη στην περιοχή που λέω ότι είμαι καλά...

Αθ:..πόσω χρονών ήσουνα όταν είχες typhus?

Μα:....ήμουνα about 4 years old...

Αθ:...4 years old....

Μα:....ναι ...και...

Αθ:..και θυμάμαι..θυμάσαι πώς ήτανε αυτό;

Μα:....ωαχ...δεν θυμάμαι...θυμάμαι που μέναμε εκεί στο σπιτάκι αυτό και βγήκα από το νοσοκομείο, κλινικές τότε private ήτανε τότε, και μόλις βγήκα από τη μια αρρώστια, αρρώστησα από τη δεύτερη αρρώστια, ας πούμε, και θυμάμαι τότε τους γονείς μου που τα λέγανε και όταν είχα τη διφθερίτιδα, ήτανε στο λαιμό, και φέρανε κάποιο γιατρό και λέει, όσο έχει μια τρίχα τόσο μπορεί να αναπνεύσει, τρέξετε την γρήγορα...

Αθ:...μ...

Μα:....με πήγε ο μπαμπάς μου στα Χανιά, ε, με πάει, τότε ήτανε τα private, δεν ξέρω αν ήτανε το public hospital τότε, και λέει στο γιατρό χάνω το παιδί μου, δεν έχω λεφτά, και του λέει ο γιατρός, δεν με κράτησε...

Αθ:..αλήθεια;

Μα:....αυτά ήτανε τώρα...αυτά τώρα τα χρόνια κουβαλούσαμε εμείς και λέμε μια καλύτερη ζωή για μας και τα παιδιά, και μετά με πάει σε δεύτερη κλινική και λέει τα ίδια και του λέει ο γιατρός "φέρε το παιδί μέσα" και με έσωσε...ναι...αυτή ήτανε η ζωή, μόνο αυτό να ακούσεις...

Αθ:...ναι...

Μα:....που το λέω τώρα και ντρέπεσαι για τις καταστάσεις...

Αθ:...ναι...

Μα:....πώς ήτανε..τότε έτσι ήτανε...

Αθ:...μ...και πόσα παιδιά πεθάνανε από αυτό το typhus αυτά τα χρόνια;

Μα:....ε, τότες, τώρα συγκεκριμένα δεν θυμάμαι, θυμάμαι που έλεγε η μάνα μου τότε ότι το μόνο παιδάκι που, το μόνο παιδάκι που έζησε, γιατί τότε ο κόσμος, ξέρεις, μιλούσανε, που έζησε ήτανε εγώ,τώρα γιατί έζησα, δεν ξέρω...

Αθ:..πωπω....

Ευα:...πιο δυνατό χαρακτήρα...

Μα:....ίσως για να παιδεύομαι...

Αθ:...χα...χα...ε, αυτό, σε αυτά τα χρόνια άμα δεν ήσουνα γερή, πέθαινες...

Μα:....ναι...ναι..ήμουνα..

Αθ:..ήσαστε τόσο strong....

Μα:....ναι...και, όταν μετά που μεγάλωσα, και τώρα ακόμα, δεν έχω τίποτε σοβαρό, δηλαδή, παρά την ηλικία μου, είμαι καλά, αλλά ξέρεις κινιέμαι, δουλεύω, δεν κάθομαι, δεν μπορώ να κάτσω, ίσως και αυτό είναι μια κατάρα που δεν μπορώ να κάτσω, άμα κάτσω....

Αθ:..είστε μαθημένη με την δουλειά για αυτό...

Μα:....πολύ, αισθάνομαι λίγο guilty...ε, δεν είναι κακό αυτό; είναι...

Αθ:...ναι, but σε αυτά τα χρόνια, οι...οι...people didn't understand leasure, ξέρςι το leasure? Να πας έξω, να διασκεδάσεις, να, έτσι να κάνεις τίποτε, εκεί, όλο δουλειά...

Μα:....εμένα μου αρέσει αυτό και λέω στα παιδιά μου, πώς τα μεγαλώσαμε, προσπαθήσαμε να τους δώσουμε ό,τι μπορούσαμε, ό,τι ξέραμε, γιατί φύγαμε νέοι, δεν είχαμε κανένα να μας συμβουλέψει, μόνοι μας, ό,τι κάναμε το κάναμε από μόνοι μας, η μια μάθαινε από την άλλη, όλες νέες κοπέλες, και τους έλεγα ότι εντάξει, όλα, και τώρα τους το λέω, πρέπει να σκεφτόσαστε λίγο και το αύριο, να το βγάλω; να σκεφτόσαστε και το αύριο...

Αθ:...ναι...

Μα:....γιατί εμείς βρεθήκαμε εκεί και δεν είχαμε μόνο τα χέρια μας και το Θεό...

Αθ:...αυτό είναι...

Μα:....και έπρεπε να σκεφτούμε λίγο, να έχουμε κάτι για emergency...

Αθ:...ναι...

Μα:....και έτσι προσπαθ...αλλά τα παιδιά τώρα είναι αλλιώτικα...

Αθ:..είναι αλλιώτικα γιατί έχουνε τους γονείς άμα..

Μα:....προς Θεού, ναι...ναι...μα αυτό είναι ευλογία...

Αθ:...ναι...

Μα:....και λέω καλύτερα που αυτά βρήκανε, ζήσανε μια ζωή, τα παιδιά, όλων μας ζήσανε σαν πριγκιπόπουλα...

Αθ:...so, όταν έφυγες από το σχολείο, πήγες διακοπές και γύρισες και δούλευες στο σπίτι....

Μα:....ναι..ναι...ναι...

Αθ:...γύρω....

Μα:....ναι...ίδια ζωή, μέχρι 19...ε...

Αθ:...και δεν πήγες πουθενά να μαζέψεις, να δουλέψεις για λεφτά, ήτανε μόνο στο σπίτι...

Μα:....ναι, ναι, όχι, δούλεψα σε αυτούς τους πλούσιους, αυτός είχε τότε τα δέντρα, οι πορτοκαλιές γίνονται από ένα σποράκι όπως θα ξέρετε και γίνονταν νεραντζιά, και αυτό, το εβάζανε αυτοί, βγαίνανε τα μικρά φυτά, και εμείς τα φυτεύαμε, σε πιο μεγάλα έτσι χωράφια και μετά μεγαλώνανε και αυτοί τα πουλούσανε, εκεί δουλεύαμε, σε αυτά τα, στα φυτώρια έτσι το λέγανε, το φυτό το φτιάχνανε και το πουλούσανε αυτοί, ναι...

Αθ:..και δεν σου δίνανε εσένα λεφτά, πήγαινες στον πατέρα σου...

Μα:....όχι πληρωνόμουνα, όχι, όχι...

Αθ:..ναι...

Μα:....εμείς πληρωνόμαστε...

Αθ:..ναι...

Μα:....και τα χρήματα όλα, τα βάζαμε σε ένα, πάντα ο μπαμπάς έλεγε μία τσέπη, σε ένα pocket, αλλά όταν έλεγε η μαμά πρέπει και πηγαίναμε και ψωνίζαμε, ε, τα καλοκαιρινά μας, τα χειμωνικά μας, εντάξει, δηλαδή, βοηθούσαμε όταν, όταν ο ένας δεν είχε, είχαμε πάντα μεταξύ μας, ναι, ναι...

Αθ:...θυμάσαι πόσα έκανες earn?

Μα:....ναι θυμάμαι, 15 δραχμές την ημέρα...

Αθ:...15 δραχμές την ημέρα...χα...χα..

Μα:....ναι..

Αθ:..δεν ήτανε και πολλά...μμμ...

Μα:....ίσως για την εποχή ήτανε...

Αθ:..ναι...

Μα:....ε, τώρα άμα το σκεφτείς λες τι ήτανε τότε...

Αθ:....ναι...

Μα:....15....και...

Αθ:..what it would be worth 15 drachmas back then?

Ευα:...α...back then, a civil servant would earn perhaps 2,000 drachmas a month, that was in the '50...

Μα:....α, ναι ήταν το μηνιάτικο...

Ευα:...ναι...

Μα:....ναι..

Ευα: ...φαντάσου τώρα, it was...it was decent to make a living in a small place...yeah....

Αθ:..yeah...yeah...

Ευα:...not much...

Αθ:..yeah...so it would be about 75 drachmas a week...

Ευα:...yeah..

Μα:....ήτανε η...ήτανε η ζωή απλή, δηλαδή δεν ήθελες πο.....ήθελες χρήματα αλλά δεν ήτανε να τα αγοράζεις τα πάντα...

Αθ:...ναι...

Μα:....γιατί αν δεν είχες εσύ θα σου έδινε ο γείτονας, αν δεν είχες φασόλια θα έλεγες στη γειτόνισσα και θα σου έδινε φασόλια, δηλαδή, αυτό γινότανε, όταν είχες μια ανάγκη να βοηθήσεις, λέει "θέλω βοήθεια", πήγαινες και σου δίνανε αυτά, όχι το μεροκάματο ήτανε να πας μόνη σου να βοηθήσεις το γείτονα, το φίλο σου, το συγγενή σου, και όλοι μαζί μοιραζόμαστε...

Αθ:...ναι...

Μα:....μα και τώρα εμείς έτσι κάνουμε, ό,τι έχουμε εδώ, δίνουμε στους γείτονες, στους συγγενείς, το ίδιο, ανταλλάσσουμε, ας πούμε, τι να τα κάνουμε τώρα εμείς, δύο άτομα...

Αθ:...ναι...όμως για την προίκα σου, did you think about....

Μα:....εγώ, no, no, εγώ that's why I left...I didn't like to think of προίκα γιατί η αδερφή μου ήτανε αρραβωνιασμένη, μικρή 18 χρονών, και έπρεπε ο πατέρας μου να γης αγοράζει προίκα, ε...ρούχα, έπιπλα, να χτίζει σπίτι, εγώ αυτό δεν το μπορούσα...

Αθ:...και το έκανε αυτό ο πατέρας σου για την αδ...

Μα:....το έκανε...το έκανε, αφού ήτανε έτσι όλοι έπρεπε να ...πάρει τόσες κουβέρτες, τόσα σεντόνια, τόσα...όλες τα κάνανε αυτά, εγώ που τα έβλεπα αυτά δεν μου αρέσανε, δεν ξέρω από μικρή μου φαινότανε ότι δεν ήτανε σωστό...

Αθ:...γιατί;

Μα:....γιατί....γιατί να σκοτώνονται όλοι, γιατί να μην πάρει τα απαραίτητα η κάθε κοπέλα και μόνη της να δουλέψει να τα κάνει, όπως αργότερα έκανα εγώ, κι όπως όλοι μας...

Αθ:...μ...

Ευα:...και η Ειρήνη;

Μα:...το '40.

Ευα:...'40, αδερφούς είπατε ότι είχατε ένα και πέθανε, πόσω χρονών να ήτανε;

Μα:...πέθανε 47 χρονών....

Ευα:...α, ήτανε μεγάλος, το όνομά του;

Μα:...Γιώργος...

Ευα:...και πότε είχε γεννηθεί ο Γιώργος;

Μαρία ..το σαρά.....

Transcription by Ilias Pavlidis